

T. C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

KADIN GİRİŞİMCİLERİN SORUNLARI VAN İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde ERSEZER

VAN - 2019

T. C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

KADIN GİRİŞİMCİLERİN SORUNLARI VAN İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gözde ERSEZER

Danışman:

Dr. Öğr. Ü. Abdulkadir GÜMÜŞ

VAN – 2019

KABUL VE ONAY SAYFASI (EK-4)

Gözde ERSEZER tarafından hazırlanan "Kadın Girişimcilerin Sorunları: Van İli Örneği" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi İŞLETME Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Ü. Abdulkadir GÖMÜŞ
İşletme ABD, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

A. Kemal

Başkan: Dr. Öğr. Ü. Ertuğrul ÇAVDAR
İşletme ABD, İstanbul Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

E. Çavdar

Üye: Dr. Öğr. Ü. Abdullah ÖĞRAK
İşletme ABD, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

A. Öğrak

Üye: Unvanı Adı SOYADI
Anabilim Dalı, Üniversite Adı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

.....

Yedek Üye: Unvanı Adı SOYADI
Anabilim Dalı, Üniversite Adı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

.....

Yedek Üye: Unvanı Adı SOYADI
Anabilim Dalı, Üniversite Adı
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

.....

Tez Savunma Tarihi: 12.07.2019
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve inzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Bekir KOÇEER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

19/08/2019

Bekir Koçear

ETİK BEYAN SAYFASI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gözde ERSEZER

ÖZET

Gözde ERSEZER

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Temmuz, 2019

KADIN GİRİŞİMCİLERİN SORUNLARI VAN İLİ ÖRNEĞİ

Kadınlar girişimcilik faaliyetlerine mikro işletmelerde başlar ve burada sürdürür. Kadın girişimciler, yenilikçi ve yaratıcı olarak bireysel veya başkaları ile iş birliği yaparak ekonomik bağımsızlığını elde etmekte yetenekli kişilerdir. Kişisel, aile ve sosyal yaşama ayak uydurarak bir kuruluşu başlatıp başkaları için istihdam yaratabilen kadınlardır.

Araştırma; girişimci ve girişimcilik kavramlarını temel olarak ele alarak kadınların iş yaşamındaki yeri ve girişimcilik faaliyetlerini incelemektedir. Bununla ilgili olarak Van ilindeki kadın girişimcilerin sorunları çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır.

Çalışmanın amacı ise Van ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik özellikleri; kadın girişimciliğinin yaş, eğitim düzeyi ve eşinin mesleğine göre nasıl farklılaştığı; girişimci olma nedenleri, işyerlerini kurarken ve işlerini kurduktan sonra karşılaştıkları sorunların incelenmesidir.

Araştırmanın sonucuna bakıldığında ise kadın girişimci sorunlarının bölgesel farklılıklara uğradığı görülmektedir. Van ilinin bulunduğu coğrafi konumu ve sosyo-kültürel yapısı değerlendirildiğinde kadın girişimcilerin işyerlerini kurarken literatürdeki benzer çalışmaların aksine sermaye temini gibi finansal sorunlarla karşılaşmadıkları görülmüştür. Van ilindeki kadınların sorunları daha çok içinde bulunduğu mevcut pazarda kendine yer edinebilmektir.

Anahtar Kelime: Girişimcilik, Kadın Girişimci, Kadın Girişimci Sorunları, Kadın, Van İli

Sayfa Sayısı:

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Ü. Abdulkadir GÜMÜŞ

ABSTRACT

Gözde ERSEZER

VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
July, 2019

WOMEN ENTREPRENEURSHIP PROBLEMS VAN PROVINCE SAMPLE

Women start and continue their entrepreneurship activities in micro enterprises. Women entrepreneurs are capable of achieving their economic independence by collaborating individually or with others as innovative and creative. They are women who can start an organization by keeping up with personal, family and social life and create employment for others.

Research; examines the place of women in business life and entrepreneurship activities by taking the concepts of entrepreneur and entrepreneurship as a basis. In this regard, the problems of women entrepreneurs in Van province are handled in various dimensions.

The aim of the study was to determine the demographic characteristics of women entrepreneurs operating in Van; how women entrepreneurship differs according to age, education level and spouse's profession; The reasons for being an entrepreneur are to examine the problems they face during and after their establishment.

When the results of the research are examined, it is seen that the problems of women entrepreneurs are subject to regional differences. When the geographical location and socio-cultural structure of Van province are evaluated, it is seen that women entrepreneurs do not face financial problems like capital supply contrary to similar studies in the literature. The problems of women in Van are mostly to be able to gain a place in the current market.

Keyword: Entrepreneurship, Women Entrepreneur, Women Entrepreneur Problems, Woman, Van Province

Number of pages:

Thesis advisor: Dr. Öğr. Ü. Abdulkadir GÜMÜŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK BEYAN SAYFASI.....	V
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	XIV
KISALTMALAR DİZİNİ	XV
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. GİRİŞİMCİLİK.....	2
1.1. GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI.....	2
1.2. GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ	5
1.2.1. Fırsat Girişimciliği	5
1.2.2. Yaratıcı Girişimcilik.....	5
1.2.3. Yerel Girişimcilik.....	5
1.2.4. Bölgesel Girişimcilik.....	5
1.2.5. Uluslararası Girişimcilik	5
1.2.6. İç Girişimcilik	6
1.2.7. Sosyal Girişimcilik.....	6
1.2.8. Tarımsal Girişimcilik	6
1.2.9. Tepkisel Girişimcilik.....	6
1.2.10. Bürokrat Girişimcilik.....	6
1.2.11. Sanal Girişimcilik.....	7
1.2.12. Kadın Girişimcilik	7
1.2.13. Yeşil Girişimcilik	7
1.2.14. Kişisel Girişimcilik	7
1.2.15. Yatırımcı Girişimcilik	7
1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	7
1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖZELLİKLERİ	9
1.5. GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	11
1.5.1. Kişilik.....	11
1.5.2. Aile.....	11
1.5.3. Cinsiyet.....	12

1.5.4.	Deneyim	12
1.5.5.	Eğitim.....	12
1.5.6.	Yaş	13
1.5.7.	Medeni Hal	13
1.5.8.	Psikolojik Faktörler	13
1.5.9.	Hukuki Yapı.....	14
1.5.10.	Ekonomik Yapı	14
1.5.11.	Sosyal Yapı	15
1.5.12.	Kültürel Yapı	15
1.5.13.	Toplumsal Çevre	16
1.6.	DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN GİRİŞİMCİLİK	16
1.6.1.	İlkel Toplular.....	16
1.6.2.	Tarıma Dayanan Köy Ekonomisi (Derebeylikler).....	16
1.6.3.	Küçük El Sanatlarına Dayanan Kent Ekonomisi	17
1.6.4.	17. Yüzyıl Ekonomisi	17
1.6.5.	18. Yüzyıl Ekonomisi	17
1.6.6.	19. Yüzyıl Ekonomisi	18
1.6.7.	20. Yüzyıl Ekonomisi	18
1.7.	TÜRKİYE TARİHİ AÇISINDAN GİRİŞİMCİLİK	19
1.7.1.	Cumhuriyet Öncesi Dönemi	19
1.7.2.	1923-1930 Ulusal Ekonominin Kuruluşu	20
1.7.3.	1930-1950 “Devletçilik ve Yansımaları” Dönemi	21
1.7.4.	1950-1970 Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem	22
1.7.5.	1970-1980 İthal İkamesi Dönemi	23
1.7.6.	1980 ve Sonrası Dışa Açık Büyüme	24
1.8.	GİRİŞİMCİLİĞİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI	26
1.8.1.	Girişimciliğin Avantajları.....	26
1.8.2.	Girişimciliğin Dezavantajları	27
İKİNCİ BÖLÜM		29
2.	GİRİŞİMCİ VE KADIN GİRİŞİMCİ KAVRAMLARI	29
2.1.	GİRİŞİMCİ	29
2.2.	KADIN GİRİŞİMCİ	32
2.3.	KADIN VE ERKEK GİRİŞİMCİ ARASINDAKİ FARKLAR.....	36
2.4.	KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN DÜNYA TARİHİ	37

2.5.	KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN TÜRKİYE TARİHİ	39
2.6.	AVRUPA KADIN LOBİSİ	41
2.6.1.	Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu (AKL-TK)	41
2.6.2.	Avrupa Kadın Lobisi (AKL)	42
2.6.3.	Tarih: Ne zaman, Kim tarafından, Neden?	43
2.6.4.	AKL'nin Amaçları	44
2.7.	KADIN GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ	45
2.7.1.	Risk Alabilme	45
2.7.2.	Motivasyon:.....	45
2.7.3.	Özgüven.....	46
2.7.4.	Duygusal Zeka	46
2.8.	KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN ÖNEMİ	48
2.9.	KADIN GİRİŞİMCİ TİPOLOJİSİ	49
2.9.1.	Goffee ve Scase'e Göre Kadın Girişimci Tipolojisi.....	49
2.9.2.	Moore'a Göre Kadın Girişimci Tipolojisi.....	50
2.9.3.	Carter ve Cannon'a Göre Kadın Girişimci Tipolojisi	50
2.9.4.	Nielsen ve Kjeldsen'in Kadın Girişimci Tipolojisi	52
2.9.5.	Welter'in Kadın Girişimci Tipolojisi	53
2.9.6.	Kumar'a Göre Kadın Girişimci Tipolojisi.....	53
2.10.	KADIN GİRİŞİMCİ OLMA FAKTÖRLERİ.....	54
2.10.1.	İtici Faktörler.....	54
2.10.1.1.	İşsiz Kalma	54
2.10.1.2.	İşlerindeki Memnuniyetsizlik (İş Doyumsuzluğu):	54
2.10.1.3.	Cam Tavan Sendromu:.....	55
2.10.1.4.	Çalışma Saatlerinde Esneklik İsteği:	55
2.10.1.5.	Teşvikler:	55
2.10.2.	Çekici Faktörler	56
2.10.1.1.	Kendini Geliştirme İsteği:.....	56
2.10.1.2.	Girişimcilik Güdüsü:	56
2.10.1.3.	Zengin Olma İsteği:	56
2.10.1.4.	Sosyal Statü Edinme İsteği:	56
2.10.1.5.	Güç Elde Etme İsteği:	57
2.11.	KADIN GİRİŞİMCİLERİN TEMEL SORUNLARI	57
2.11.1.	Finansman Bulma Güçlüğü:.....	57

2.11.2. Rol Çatışması	58
2.11.3. Beceri ve Mesleki Eğitimin Yetersizliği:	58
2.11.4. Örgütlenme Eksikliği:	59
2.11.5. Güvensizlik:	59
2.11.6. Ayrımcılık:.....	59
2.11.7. Ticari ve Yönetmel Tecrübe Eksikliği:.....	60
2.11.8. Cinsel ve Duygusal Taciz:.....	60
2.11.9. Zaman Darlığı:	60
2.12. Literatür Taraması	60
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	79
3. VAN'DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ	79
3.1. VAN İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	79
3.1.1. Van İlinin Toplam Nüfusu	79
3.1.2. Van'ın İşgücü	80
3.1.3. Tarım ve Hayvancılık	82
3.1.4. Turizm.....	83
3.2. VAN İLİ ALAN ARAŞTIRMASI.....	83
3.2.1. Araştırmanın Varsayımları.....	83
3.2.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	84
3.2.3. Araştırmanın Evreni	85
3.2.4. Anket Formu	85
3.2.4.1. Araştırmanın Ölçeği	86
3.2.4.2. Araştırmanın Hipotezleri	86
3.2.4.3. Anket İfadeleri	88
3.2.5. Araştırmanın Yöntemi	89
3.3 ARAŞTIRMANIN BULGULARI	89
3.3.1. Analiz Sonuçları	89
3.3.2. Hipotez Sonuçları	107
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
KAYNAKÇA.....	114
EKLER.....	120
ÖZGEÇMİŞ	1
ORJİNALLİK RAPORU	Error! Bookmark not defined.

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1- Tarihsel Süreç İçinde Girişimciliğin Tanımları.....	4
Tablo 2- Tarihsel Süreç İçinde Girişimciliğin Özellikleri	10
Tablo 3- Cumhuriyet Öncesi Girişimcilikte Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller	19
Tablo 4- 1923-1930 Yılları Arasında Girişimcilikte Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller	20
Tablo 5- 1930-1950 Yılları Arasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller	22
Tablo 6-1950-1970 Yılları Arasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller	23
Tablo 7-1970-1980 Yılları Arasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller	24
Tablo 8-1980 ve Sonrasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller	25
Tablo 9-Tarihsel Süreç İçinde Girişimci Kavramı.....	32
Tablo 10-Kadın ve Erkek Girişimci Arasındaki Farklar.....	37
Tablo 11 Van İlinin Toplam Nüfusu.....	79
Tablo 12 Yıllık Nüfus Artış Hızı	80
Tablo 13 Van'ın İşgücü	81
Tablo 14- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Medeni Duruma Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan T Testi Analizi	89
Tablo 15- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Eğitim Duruma Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi	90
Tablo 16- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Yaşa Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi	91
Tablo 17- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların İş Alanına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi	91
Tablo 18- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi..	92
Tablo 19- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Çalışma Süresi Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi	93
Tablo 20- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Eşlerinin Mesleklerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi	93
Tablo 21- Sosyal ve Kültürel Çevreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	94
Tablo 22- Ekonomik Çevreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	95
Tablo 23- Hukuki ve Politik Çevreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	96
Tablo 24- Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	97
Tablo 25- Sorumluluklarının Etkilenme Derecesine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	99
Tablo 26- Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurarken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	100
Tablo 27- Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurduktan Sonra Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	101

Tablo 28- Kadın Girişimcilere Göre Girişimcilerin Sahip Olması Gereken zelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik	103
Tablo 29- Kadın Girişimcilerin Girişimci Olma Nedenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik.....	104
Tablo 30- Kadın Girişimcilere Göre Girişimciliğin Avantajlı Yanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistik.....	105
Tablo 31- Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik	106
Tablo 32- Hipotez Değerlendirmesi.....	107

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1-Tarım Alanları	82
Şekil 2-Yıllık Yerli Yabancı Turist Dağılımı.....	83

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

Açıklamalar

ABD

Amerika Birleşik Devleti

AKL

Avrupa Kadın Lobisi

TÜGİAD

Türkiye Genç İş Adamları Derneği

TÜSİAD

Türkiye Sanayiciler ve İş Adamları Derneği

OECD

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

ÖNSÖZ

Ülkemizde ve dünyada bir kadın olarak çalışma yaşamında kendine yer bulmak ve girişimci olarak çalışma hayatında var olabilmek birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bir kadın olarak Van ilindeki kadın girişimcilerin sorunlarını bir nebze olsun değinmiş olmak benim tarafımdan büyük bir önem taşımaktadır.

Çalışmamda zaman sınırlamasına girmeyerek, sorularına bıkmıp usanmadan cevap veren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir GÜMÜŞ'e; her türlü soruma cevap veren benden yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam süresince benden desteklerini esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma ve en çokta bu süreçte benden yardımlarını hiç esirgemeyen Haşim ÇAKI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Dünya toplumlarına yüzyıllar boyunca kadını sosyo-ekonomik hayatında dışında tutan bir görüş hakim olmuştur. Ancak teknolojik değişimlerin başladığı 70’li 80’li yıllardan itibaren dünyadaki değişimde hızlanmıştır. Bu değişimler sayesinde kadınların girişimciliğe uygun olduğu gözlemlenmiş ve kadınların iş hayatına atılmasının önü açılmıştır.

İş hayatının her alanında faaliyet gösteren kadın girişimci sayısı her geçen gün artmaya devam etmektedir. Ancak her alanda olduğu gibi kadın girişimcilik sürecinde de kadınlar çeşitli sorunlarla yüz yüze gelmektedir. Her kadın girişimcinin kendine ve yaşadığı coğrafyaya has sorunları vardır. Her ne kadar bazı temel sorunları ortak sorun olarak görülse de bazı spesifik sorunları da mevcuttur. Literatürdeki diğer çalışmalara da bakıldığında kadın girişimci sorunlarının araştırmaya katılan kadınların profillerine, çalıştıkları iş alanlarına ve buldukları coğrafyaya göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Çünkü her coğrafi bölgenin ayrı bir sosyo-kültürel yapısı mevcuttur.

Çalışmanın önemine gelindiğinde ise Van ilindeki kadın girişimcilerin sorunlarını belirlemeye yönelik yapılan ilk çalışma olmasıdır. Ayrıca kadın girişimciliği ile ilgili yapılacak olan çalışmalara katkı sunacağı ve kadın girişimcileri anlama yönünde pozitif bir bakış açısı sağlanacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde girişimcilik kavramı, girişimcilik türleri, girişimciliğin önemi, girişimciliğin özellikleri, tarihsel gelişimi ve girişimciliğin avantajları ve dezavantajlar üzerine detaylı bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise girişimci ve kadın girişimcilik kavramları hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Girişimci kavramı detaylı açıklandıktan sonra kadın girişimci kavramına geçilmiş kadın girişimci tanımı, tipolojisi, özellikleri, önemi, kadın girişimci olma faktörleri ve tarihsel gelişimi hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca Avrupa Kadın Lobisi hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak bu bölümde kadın girişimcilerin temel sorunları ve literatür taramasına yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise “Van’da Kadın Girişimciliğinin Sorunlarının İncelenmesi” başlığı altında, ilk iki bölümde verilen bilgileri

desteklemek amacıyla örnek bir uygulama çalışmasına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Van ilinin hakkında genel bilgi verilmiştir. Van ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilere yönelik anket ve mülakat çalışması yapılmıştır. Bu bölümde anket ve mülakat sonuçlarına bağlı olarak elde edilen bulgular istatistik programı yardımıyla değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞİMCİLİK

1.1.GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI

Girişimcilik kavramı temelde riskleri yönetebilme, riski azaltma ve yeri geldiği zaman riskleri bir diğer kişiye aktarmayı gerekli kılar. Yani girişimcilik alınacak riskin hesaplanması ve belirsizliklerin aşılmasında önemli bir yer tutar.

Girişimcilik üzerine pek çok farklı tanım yapılmıştır. Ancak bu tanımların ortak noktası girişimciliği bir süreç olarak görmeleridir. Çok eski bir kavram olan girişimcilik; çeşitli riskler alınarak maddi kazanç ve başarıya güdüsünün tatmin edilmesi sürecidir. “Girişimcilik varlığını sürdürmek ve kar elde etmek amacıyla, yaratıcı ve yenilikçi bir bakış açısıyla piyasadaki risk ve belirsizliklere rağmen faaliyet gösterme sürecidir.”(İlter, 2008).

Girişimcilik; hayal gücü ve sermayenin birleşimiyle toplumsal yaşam kalitesini arttırırken sorumluluk alıp fikirleri organize ederek başka kişilerle ilişki kurmayı kapsayan bir kavram olarak nitelendirilebilir.

Diğer bir yandan girişimcilik maliyetlerin üstünde satış yapıp risk alarak maliyetten doğabilecek kar ya da zararı kabullenme durumudur. Girişimcilik; ister bir organizasyon yapısı içerisinde olsun isterse bağımsız bir şekilde olsun bir fırsatı belirlerken, yeni bir değer yaratırken ya da maddi bir kazanç sağlamak için sürekli motive olan bir yapıyı ifade eder.

Girişimcilik, vizyon, sürekli değişim ve üretkenlik unsurlarını içeren dinamik bir süreç olduğundan dolayı tutku ve enerji gerektirir. Ayrıca yeni fikirlerin ve yapıcı çözümlerin keşfedilmesi ve denenmesi bu enerji ve tutkudan gelmektedir. Piyasalardaki karışıklık ya da çelişkili durumlardaki fırsatların görme, başkalarının çözemediği ya da çözmekte zaman kaybettiği sorunları gidermek için farklı çözüm yolları bulmak ya da değişik kaynakları devreye sokmaktır.

Girişimcilik, sadece kar elde etme amacı için seçilen pazara mal sunmak değil aynı zamanda ortaya çıkan türlü fırsatların peşinde koşarak işletmeyi bir kademe daha büyütme kavramıdır.

Üretim faktörlerini bir araya getirip mali, fiziksel ve sosyal riskleri göze alıp karşılığında ekonomik ödüller, kişisel tatmin ve bağımsızlık elde etme süreci de girişimcilik olarak tanımlanabilir.

Girişimcilik, sadece kendi işini kurma süreci değildir aynı zamanda mevcut işin değişimini ve geliştirilmesi sürecini ya da yeni sektörlere yatırım yapılması sürecini de içerir. Aynı zamanda insanların hayalini kurdukları amaçlara ulaşmak için önlerinde herhangi bir engel bulunmaksızın sabır ve özveri ile bu amaçlarını hayata geçirme sürecidir. Yani girişimcilik bireysel amaçları gerçekleştirmek için verilen bir mücadeledir. Amaçlar ne kadar birbirine yakın olursa gerçekleşme ihtimali bir o kadar artacağı için girişimcilik faaliyetinin etkinliği de istenilen orana ulaşacaktır.

Genel anlamda girişimcilik;

- Fırsatlardan yararlanabilen,
- Yeni fırsatlar yaratabilen,
- Riskli alabilen,
- Yeniliklere açık,
- Kendini kanıtlama ve bağımsız olma güdüsü olan,
- Problemleri kaynağında önleyebilen ya da yaratıcı çözümler sunabilen,
- Daha önce yapılmamışı yapan,
- Dinamik bir süreçtir.

Tablo 1- Tarihsel Süreç İçinde Girişimciliğin Tanımları

TARİH	YAZAR	TANIM
İlk Çağ		Hayatını idame ettirmek için arayış içerisinde olan hür kimselerdir.
Orta Çağ		Büyük ölçekli üretim projelerinin yöneticisidir. Risk unsuru yoktur.
17. yüzyıl		Girişimci, hükümette yapılan sabit fiyatlı sözleşmelerin, kâr ya da zarar riskini üstlenen kişidir.
1725	Richard Cantillon	Girişimci, sermaye sahibinden ayrı risk üstlenen kişidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcinin kazancı, sermayenin getirisinden ayrılmıştır.
1876	Francis Walker	Fon sağlayıcı ile proje sahibi girişimcinin kazançları ayrılmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Girişimci, yenilik yapan ve yeni teknoloji geliştiren kimsedir.
1961	David McClelland	Girişimci, faal ve ılımlı riskleri alan kimsedir.
1964	Peter Drucker	Girişimci, fırsatları en üst düzeye çıkaran kişidir.
1975	Albert Shapero	Girişimci örgütün sosyal ve ekonomik işleyişinde inisiyatif kullanan ve muhtemel başarısızlık riskini üstlenen kişidir.
1980	Karl Vesper	Girişimci ekonomist, psikolog, iş adamı ve siyasetçiler tarafından farklı algılanmaya başlamıştır.
1983	Gifford Pinchot	İç girişimci, faaliyette olan bir örgüt içerisinde çalışan girişimcidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci zaman ve gayret sarf ederek farklı değerler üreten, çeşitli riskleri üstlenen ve sonunda maddi ya da manevi karşılık alan kişidir.
1995	Peter Drucker	Girişimci elindeki kaynakları düşük verimlilik alanlarından, yüksek verimlilik alanlarına aktaran ve orada tutmayı başarabilen kişidir.
1999	Jeffrey Timmons	Girişimci çağdaş önderlikle dengelenmiş davranış ve düşünüş biçimine sahip, dürüstlük ve samimiyetle doğruların inşasını yapan kişidir.
2001	Philip A. Wickham	Girişimci belirli bir projeyi kendi girişimcilik anlayışı ile geliştiren kişidir.
2002	G. Brenkert	Girişimci piyasa ekonomisinin vazgeçilmez unsurudur.
2003	L. W. Busenitze	Ekonomik refahın oluşmasında başrol oynayan kişidir.

Kaynak: Ercan ve Gökdeniz, 2009, 59-82

1.2. GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ

1.2.1. Fırsat Girişimciliği

Fırsat girişimciliği; mevcut ya da potansiyel pazardaki değişimleri fark edip fırsatları görerek veya hissederek mevcut ya da hedef pazara mal satmak için gerçekleştirilen girişimcilik türüdür. Bu girişimcilik türünde, fırsatları değerlendirme öngörüsüne sahip olmak gerekir. Diğer bir açıdan fırsat girişimciliği, pazarda meydana gelen değişimleri örneğin pazarın genişlemesi, kriz ile beraber pazara yeterince mal sunulmamasını ya da pazarın isteğine uygun kalitede mal sunulmaması nedeniyle oluşan fırsatları değerlendirmeyi öngörmektedir.

1.2.2. Yaratıcı Girişimcilik

Yaratıcı girişimcilik; yeni bir fikir veya buluşun ya da mevcut olan bir mal veya hizmetin farklı şekillerde tasarlanarak pazara sunulmasıdır. Esas itibariyle yenilikçi pazarlama, yeni mal ve hizmet tasarımı ile fiyat ve kalite farklılaştırılmasıdır.

1.2.3. Yerel Girişimcilik

Yerel girişimcilik; yeni işe başlayan veyahut girişimciliğin başlangıcında olan girişimcilik çeşididir. Mevcut pazar gelişmemiş olduğu için işletme sermayesi ve iş hacmi kısıtlıdır.

1.2.4. Bölgesel Girişimcilik

Bölgesel girişimcilik; yerel girişimciliğin bir derece ilerlemiş halidir. Bu girişimcilik türünde işletme sermayesi ve iş hacminin yerel girişimciliğe göre biraz daha fazla olduğu söylenebilir.

1.2.5. Uluslararası Girişimcilik

Uluslararası girişimcilik; bir veya daha fazla girişimcinin bir araya gelerek küresel girişimcilik yapmasıdır. İşletme sermayesinin ve iş hacminin en fazla olduğu girişimcilik türüdür.

1.2.6. İç Girişimcilik

İç girişimcilik; bir örgüt içerisinde ve sınırları dahilinde örgütsel amaçlar doğrultusunda gerçekleşen girişimcilik türüdür. İç girişimciliği kısaca faaliyet halindeki organizasyonlardaki girişimcilik olarak tanımlayabiliriz. İç girişimciliği yalnızca belirli bir sektöre mal etmek yanlış olur. Çünkü iç girişimcilik bir ekonomiyi her açıdan etkileyebilir. “Son yıllarda artan rekabet ile beraber büyük işletmeler esneklik, büyüme ve yenilik peşinde koştuklarından dolayı iç girişimcilik önem kazanmaya başlamıştır” (Tikici ve Aksoy, 2009).

1.2.7. Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik; kar amacı gütmeksizin toplumsal değer yaratmak amacıyla alternatif finansman stratejileri ya da yönetim planları aramaktır. Diğer bir açıdan sosyal girişimciliği sosyal sorunları azaltıp sosyal dönüşümleri kolaylaştıran bir araç olarak tanımlamak da mümkündür.

1.2.8. Tarımsal Girişimcilik

Tarımsal girişimcilik adından da anlaşılacağı üzere tarımsal üretimin herhangi bir dalında faaliyet gösteren girişimcilik türüdür.

1.2.9. Tepkisel Girişimcilik

Tepkisel girişimcilik; başka girişimcilerin yaptığı yenilik ve değişimleri görerek kendi işletmesinde gerçekleştiren kişilerin yaptığı girişimcilik türüdür.

1.2.10. Girokrat Girişimcilik

Girokrat liderlik vasıflarına sahip, ikna kabiliyeti yüksek, toplumsal kalkınmayı önemseyen, devlet karşısında bireyi koruyan bunu yaparken projeci olmayı da ihmal etmeyen yönetici şeklinde tanımlamak mümkündür. Girokrat aslında girişimci bürokrat anlamına gelmektedir ve bu iki kelimenin birinci ve son iki hecelerinin kısaltılmasıyla oluşturulmuştur. Girokratlar sıra dışı işlerle ilgilenen kamu sektöründe çalışan girişimcilik vasıflarına sahip kimselerdir.

1.2.11. Sanal Girişimcilik

Sanal girişimcilik; bilgisayar ortamında internet kullanılarak açılan siteler vasıtasıyla piyasaya mal ve hizmet sunularak yapılan girişimcilik türüdür.

1.2.12. Kadın Girişimcilik

Kadın girişimciliği; kadınlar tarafından kurularak işletilen ve yönetilen iş yeri ve işletmelerde yapılan girişimcilik türüdür.

1.2.13. Yeşil Girişimcilik

Yeşil girişimcilik; girişimcilik hedeflerini gerçekleştirirken işyerinin topluma sağladığı pozitif katkısını arttırmaya çalışırken negatif etkilerini de en aza indirmeyi sağlayacak şekilde çalışabilmenin türlü yollarının arandığı girişimcilik türüdür.

1.2.14. Kişisel Girişimcilik

Kişisel girişimcilik; karar verme yetkisinin tek kişinin elinde olduğu girişimcilik türüdür. Sanayileşme sürecinin başlangıcında yaygın olarak görülen bu girişimcilik türünde işletme sahibi ile yönetici aynı kişidir.

1.2.15. Yatırımcı Girişimcilik

İşletme içindeki iş bölümünün artmasıyla birlikte finansman, üretim, pazarlama gibi yeni alt dallar oluşmaya başlamıştır. Bu durumda girişimci görev ve sorumluluklarının büyük bir kısmını alt düzeydeki yöneticilere aktarıırken kendisi uzun dönemli yatırım kararları almayı görev edinmiştir. İşte bu tarz girişimcilik “yatırımcı girişimcilik” olarak adlandırılmaktadır.

1.3. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Girişimcilik, yatırım ve üretim etkinliğinin belirli merkezlerde yoğunlaşmasını engelleyerek bu etkinliğin ülkenin her tarafına yayılmasının sağlamaktadır. İstihdam olanaklarının arttıran bu durum kırsal alandan iş bulmak amacı ile kentsel alanlara

göçünde önüne geçmeyi mümkün kılabilir. Bu sayede kentleşme sorununun önüne geçilebilecek ve girişimcilik daha da önemli bir hale gelecektir. Bunun yanı sıra gelişme ve kalkınma için bölgesel ekonomik farklılıkların ortadan kalkmasına yardımcı olur. Çünkü bir bölgedeki girişimci sayısının artması ile o bölgede birçok yeni iş kolu ortaya çıkacak ve bölgesel farklılığın giderilmesi mümkün kılınacaktır. Girişimciliğin gelişmiş olduğu ülkelerde, özellikle Amerika Birleşik Devleti, İngiltere, İtalya gibi ülkelerde durgun olan ekonomiyi harekete geçirmiş, yeni iş alanları sağlayarak işsizlik sorunlarını azaltmıştır. Artan girişimcilik hikayeleri kaynakların ekonomik verimliliği düşük alanlardan verimliliği yüksek alanlara kaymasındaki önemli faktörlerden biridir. Ekonomik büyümenin öncüsü olan girişimcilik getirdiği yenilikçi ve yaratıcı düşünceler sayesinde ülke ekonomisinde yeni sektörlerin doğmasını da sağlamaktadır. Girişimci yeni düşüncelerin yaratılmasını sağlayıp yeni endüstrilerin doğmasına da yol açar, teknolojileri kullanan sektörlerde verimliliği artırır ve ekonomik büyümenin hızlanmasını sağlar. Bundan dolayı girişimci ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesinde, istihdam yaratılmasında ve üretim faaliyetlerinde kilit rol oynar.

Yeni bir firma kurmak ya da mevcut bir firmayı yeniden yönlendirmek için yapılan girişimler verimliliği arttırdığından dolayı bu tür girişimler rekabet baskısını da tetikleyecektir. Bundan dolayı diğer firmalar etkinliklerini arttırmaya ya da yeniliklere yapmaya mecbur kılınacaktır. Organizasyon ya da süreçlerdeki ürün, hizmet ve pazarlarda firmaların etkinliği ve getirdiği yenilikler ekonominin rekabet gücünü arttırdığından dolayı tüketiciye bazı durumlarda direkt bazı durumlarda ise dolaylı fayda sağlar.

Toplumsal yapının başkalaşması ya da kabuk değiştirmesi açısından girişimcilik büyük önem taşır. Toplumsal hiyerarşide farklılaşma yaratan bir kategori ya da sınıf oluşturan girişimciler pek çok sosyal bilimci tarafından egemen sınıfın temsilcisi ya da üst sınıfın parçası olarak görülür. “Girişimci diğer insanlara ve topluma direkt olarak hizmet sunduğu için yaşadığı yörenin, bölgenin gelişmesine katkıda bulunur, çevresindeki insanlara örnek olur” (Aytaç, 2006: 156).

1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖZELLİKLERİ

Yaradılış ve güdüler açısından bakıldığında girişimcilerin birçok farklı niteliği bulunduğunu görebiliriz. Öngörülen girişimci özellikleri o kadar fazladır ki her girişimci bu özelliklerin tümünü taşımayabilir. Özellikle kişisel özellikler açısından her girişimci birbirinden farklıdır. Girişimcilerin genellikle özgüven, risk altına girme ve bağımsızlık gereksiniminin yüksek düzeyde olması girişimcilerin temel niteliklerinden sayılmaktadır. Başarılı girişimcilerin ileri görüşlülük, zeka, kararlılık, azimli, iş birliğine açık, kar ve güç odaklı, belirsizliğe katlanabilen gibi çeşitli özelliklere sahip kişiler olduğu söylenebilir. Girişimciler kendi değer yargılarına güvenen, diğer insanlarla iletişimi iyi olan, yeni durumlara çabuk uyum sağlayan, yaratıcı ve riski üstelenebilen kişilerdir denebilir. Bir girişimci iş fırsatlarını görüp risk alarak işletmeyi kurar. Ancak işletmenin devamlılığı başarıya hırsı ve üretici ruha bağlıdır. Girişimciliğin temel özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

- ✓ Girişimcinin asıl amacı kar etmektir ancak zarar etme riski de mevcuttur.
- ✓ Ekonominin istikrarsız zamanlarında bile girişimciler kriz yönetimiyle birlikte işleri kötü gitse dahi ayakta kalabilmelidirler.
- ✓ Girişimciler her ne kadar kendi işlerinin patronu olsalar dahi bir işi gerçekleştirirken hem patron hem de çalışanlardır.
- ✓ Girişimcinin kurduğu işin sermaye yapısı hedefleyeceği gelir oranıyla ilişkilidir.
- ✓ Girişimci henüz iş kurma sürecinin başındayken iyi bir fizibilite ve iş planı yapmalı, sermayesini buna göre doğru belirlemelidir.
- ✓ Girişimcinin kurduğu işin devamlılığı bireysel kazanç amacından önce gelmelidir.
- ✓ Girişimcinin öncelikleri arasında hizmet aldığı kuruluşlara, devlete ve personeline olan ödemelerine önem vermek olmalıdır.
- ✓ Girişimci sahip olduğu bilgi ve deneyimi işini kurarken kullanabilmelidir. Çünkü deneyim ve bilgi başarılı bir girişim için şarttır.
- ✓ Girişimci için kendine güven çok önemlidir.

- ✓ Girişimci kuracağı iş fikrine önce kendi inanmalı sonra çevresindeki kişileri inandırmalıdır.
- ✓ İnanç ve azim girişimcinin en önemli özellikleridir. Bir iş fikrinde yoğun çaba, inanç, sabır ve motivasyon olmazsa işletme ayakta durmakta zorlanabilir.
- ✓ Girişimci kendi işini kurarken kendisine avantaj sağlayan durumların yanında karşılaşılabileceği zorluklara karşı da hazırlıklı olmalıdır. Dezavantaj yaratan durumlarda soğukkanlılığını koruyarak doğru kararlar verebilmeli, alternatifleri iyi değerlendirebilmelidir.

Tablo 2- Tarihsel Süreç İçinde Girişimciliğin Özellikleri

Tarih	Yazar(lar)	Karakteristik özellikler
1848	Miller	Risk taşıyan
1917	Weber	Resmi otorite kaynağı
1934	Schumpeter	Yenilik, inisiyatif
1954	Sutton	Sorumluluk isteyen
1961	McClelland	Risk alan, başarıya ihtiyaç duyan
1963	Davids	Hırslı, bağımsızlık arzulayan, sorumlu, özgüvenli
1964	Pickle	Mantıklı, insan ilişkileri ve iletişimi kuvvetli,
1971	Palmer	teknolojik bilgi
1971	Hornaday ve Aboud	sahibi
1973	Winter	Risk ölçebilen
1974	Borland	Başarı ihtiyacı olan, özerk, saldırgan, güçlü,
1977	Liles	yenilikçi,
1978	Timmons	bağımsız
1980	Sexton	Güce ihtiyaç duyan
1981	Welsh ve White	İç kontrolüne odaklanan Başarılı olma isteği Özgüvenli, amacı gerçekleştirme uğruna risk alan, yaratıcı, yenilikçi Enerjik, hırslı yenilgilere pozitif tepki verebilen Risk yönetebilen, zorluklarla baş edebilen, sorumluluk arayan
1982	Dunlelberg ve Cooper	Esnaf ruhuna sahip, büyümeyi hedefleyen, bağımsız

Kaynak: Carland vd. , 1984:356.

1.5. GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1.5.1. Kişilik

“Girişimciliği ortaya çıkaran en önemli faktörün kişilik olduğu düşünüldüğünde girişimci kişiler başkalarının otoritesi altında çalışmayı kabul etmemekte gerginlik, güvensizlik ve tatminsizlikle birleştiğinde uyum sağlama sorunu yaşayacaktır” (Chell vd. 1991:55). Bağımsız olma isteği ve kendi kararlarını kendileri vermek istedikleri için belirli bir otorite altında çalışmakta zorlanmaktadırlar. Fakat bu girişimcinin örgüt içinde hiç varlık gösteremeyeceği anlamına da gelmemelidir. Her ne kadar bu durum kişilik özelliklerine ters olsa da zorunlu bulunduğu hallerde örgüt içinde varlık gösterebilecektir. Girişimciliği etkileyen kişisel faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- a) Risk alma eğilimi
- b) Kendini kanıtlama ihtiyacı
- c) Bağımsız olma ihtiyacı
- d) Problem çözme yeteneği
- e) Kendine güvenme
- f) Önsüzleri yüksek
- g) İş bitiricilik
- h) Hayal gücü yüksek

1.5.2. Aile

Bir insanın yaşam boyu yapacağı tercihlerinde aile kavramı çok önemlidir. Bu yüzden bir insanın girişimcilik yapıp yapamayacağını anlamak istiyorsak aile yapısını inceleyebiliriz. Aile ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi açıklamak için ailenin gelir durumu, yetiştirilme şekli, doğum sırası, kardeş sayısı, ailede girişimcinin olup olmadığı ve bunlara benzer sayısını arttırabileceğimiz bir sürü kavram eklenebilir. Aile bireylerinden birinin girişimci olması ya da ailenin girişimciliği desteklemesi durumunda birey ikna olabilir veyahut bir girişimcilik kültürü oluşabilir. Ailenin bireyde oluşturduğu güven duygusuyla birlikte bireyin kişiliği gelişecek, sosyalleşecek ve aldığı eğitiminde etkisiyle girişimcilik önem kazanacaktır. Her ne

kadar ailenin desteği girişimcilik için önemli olsa eğitim ve maddi imkanlarda bir o kadar önemlidir. Çünkü birey gerekli maddi desteği önce ailesinde arar ve yeterli alt yapısı olmaması durumunda kendinde yeterli cesareti bulamayabilir.

1.5.3. Cinsiyet

Cinsiyetin girişimcilik eğilimindeki etkisi bir çok çalışmada genel geçer olan bir konudur. Her toplumda erkek girişimcilerin sayısı kadın girişimci sayısını aşmaktadır. Bu durumun nedeni kadınların evdeki sorumluluklarının fazla olması, içinde bulunduğu sosyo-kültürel çevre sebebiyle çalışma hayatına aktif katılamaması, motivasyon eksikliği ve kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları engellerdir.

1.5.4. Deneyim

Girişimci kişiliği olan insanları daha önce çalıştığı işyerinde yaşadıkları kötü deneyimler kendi işini kurmaya itebilir. İnsanların yaşadığı olumsuz tecrübeler girişimcilik açısından olumlu bir şeyin başlangıcı olabilir. Örneğin örgüt kademelerinde yükselmenin olmaması, başarı için mücadele etme fırsatının yokluğu, çalıştığı örgüt içinde kendini yalnız hissetmemesi ya da çalıştığı iş yerinde mutsuz olması gibi etmenler kişiyi yeni bir iş yeri kurmaya itebilir.

1.5.5. Eğitim

Girişimcilik eğilimi ile eğitim arasındaki ilişkiyi aslında iki şekilde açıklamak mümkündür. Bunların birincisi girişimcilik kültürünü oluşturan unsurların insanlara ancak eğitim yoluyla aktarılabilir olmasıdır. Örneğin her zaman yenilikçi olma, kaliteyi ucuza üretme ve risk alabilmenin önemi ancak eğitim ile karşı tarafa aktarılabilir. İkincisi ise orta ya da yüksek derece eğitim almış insanları girişimciliğe yönelik eğitim almalarını sağlamaktır. Eğitimden kasıt kısa süreli olabileceği gibi girişimci adaylarının çocukluktan bugüne kadar aldığı eğitimler olarak da nitelendirilebilir. “Kısa dönemli eğitimlerin girişimci adayları açısından onları cesaretlendirme, yenilikçi olmaya teşvik ettiği ve hatta daha yaratıcı olmaya ittiği söylenebilir” (Özkul ve Dulupçu 2007: 90).

1.5.6. Yaş

Yaş ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi açıklamak için öncelikle girişimcilerin hangi yaş aralığında bir iş yeri açmaya karar verdiklerine bakılmalıdır. 22-25 yaş aralığında insanların kariyerlerine başladıkları, daha enerjik, mental yorgunluğun daha az olduğu düşünülürse bu aralık girişimciliğe başlamak için ideal bir yaş aralığı olarak düşünülebilir. Daha ileriki yaşlarda da girişimciliğe başlanabilir ancak başarı için daha çok enerji ve finansal destek gerekebilir. Buda girişimci adayları için caydırıcı sebep olabildiğinden ötürü yaş ile girişimcilik eğilimi arasında negatif bir ilişki vardır.

1.5.7. Medeni Hal

Medeni hal ile girişimciliğin etkileşimini açıklamak için yüklendikleri sorumluluklara bakmak gerekir. Bekar bir insanın sorumluluğu sadece kendi varlığı ile ilgiliyken evli bir insanın sorumluluğu sahip olduğu aileyi kapsamaktadır. İnsanlar evlendikten sonra yeni bir iş yeri açmanın riskini ve stresini yaşamak istemeyebilirler. Bunun tam tersine bekar insanlar için bu risk ve stres bir çeşit güdülemeye bile neden olabilir. Bundan dolayıdır ki evli insanlar girişimcilikten kaçınırken bekar insanlar daha çabuk girişimciliğe adım atabilir.

1.5.8. Psikolojik Faktörler

Girişimciliğe meyilli olan kişiler diğer insanlara göre psikolojik farklılıkları olan insanlardır. Çünkü girişimcilik yapısı gereği diğer insanlarda farklı olmayı farklı hissedip farklı davranmayı gerektirir. Girişimciler için saptanan bazı psikolojik özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- a) Sorumluluktan kaçınmama
- b) Risk almaktan çekinmeme
- c) İleri görüşlü olma
- d) Para kazanma isteğinin olması

1.5.9. Hukuki Yapı

“Ülkelerin bürokratik ve hukuki çevrelerinin girişimcilik üzerindeki etkisi yok sayılamaz. Bir ülkede girişimcilik karşıtı bir yapı mevcut ise, hükümet ve hukuki yapı girişimcilik yapısına engel oluyorsa girişimcilik faaliyetleri doğal olarak azalacaktır. Ancak tam tersine bir yapı olursa girişimcilik faaliyetleri artacaktır” (İraz,2005:178). Girişimcileri ilgilendiren en önemli yasal konular arasında patentler, standartlar, şirketler hukuku, vergi ve çalışma hayatıyla alakalı yasal düzenlemeler yer almaktadır. Girişimcilik ortamını hazırlayacaklar faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- a) Ulaşım, enerji ve iletişim alanlarında devlet tarafından kolaylık sağlanması
- b) Vergi oranlarının düşürülmesi
- c) Altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi
- d) Bürokratik engellerin azaltılması
- e) Ekonomik istikrarın sağlanması
- f) Danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sayesinde etkin bir bilgi akışı sağlanması
- g) Girişimciliği temel alan eğitim programlarının geliştirilmesi
- h) Adil rekabet ortamının oluşturulması
- i) Yabancı sermayeyi teşvik ederek ülke yararına hizmet etmesini sağlayacak düzenlemelerin yapılması
- j) Finansal destekler ile beraber siyasal sistemin girişim özgürlüğünü yasal güvenceye kavuşturması.

1.5.10. Ekonomik Yapı

İşletmenin içinde bulunduğu satış, tedarik, para ve sermaye piyasalarında yaşanan gelişmelerin yanı sıra işletmenin içinde bulunduğu sektördeki ekonomik değişimler işletmeyi az ya da çok etkilemektedir. Bu nedenle girişimcilerin işletme ile ilgili karar alırken ekonomik koşulları iyi değerlendirerek gelişmeleri tahmin etmeleri çok önemlidir.

Girişimciler ve işletmeler için son derece önemli olan ekonomik çevre içinde birçok öğeyi barındırmaktadır. Bunlara örnek vermek gerekirse; yüksek kalite ve

düşük fiyat bekleyen müşteriler bu çevrenin en önemli yapı taşı iken; yasal, politik, sosyal ve ekonomik değişimlere neden olan bu teknolojiler bu çevrenin itici gücüdür. Ekonomik çevre ayrıca içersinde etkileşim halindeki sayısız işletmeyi barındırdığı için yoğun, dinamik ve aşırı mücadele içinde rekabet eden bir çevre sunar. Ekonomik çevrenin içindeki diğer öğeler ise nitelikli, becerikli, deneyimli, iş ve yönetim gücünü oluşturan beşeri sermayeyi oluşturan kurum ve kuruluşlardır. Son olarak girişimcinin içinde bulunduğu ekonomik çevre girişimcinin alacağı yatırım kararını, izleyeceği stratejileri ve girişimin gelişimini de etkileyecektir.

1.5.11. Sosyal Yapı

Sosyal yapılar, davranış kalıpları, kurumsal örüntüler ve kültürel formları nitelikleri ölçüsünde üretilir. Sosyal yapılara egemen olan normlar ve değerler, o toplumdaki insan ilişkilerinden yaşama şekillerine ve hatta düşünme ve algılama sistemlerine kadar etki etmektedir. Her bir sosyal yapı; belirli insan tipi, düşünme ve yaşama tarzı, nasıl ve ne şekilde davranılacağına ilişkin kalıplaşmış modeller sunduğu için bireyler genellikle onay görmüş davranışlar sergileyerek toplumca kabul görmüş biri haline gelir.

Girişimciliğin oluşması ekonomik ve teknolojik gelişmelere bağlı olduğu kadar sosyal yapıya da bağlıdır. Bu nedenle bir ülkede, bir toplumda girişimciliğin gelişebilmesi için sosyal kabul çok önemlidir. Çünkü bir toplumda kimin girişimci olacağı konusunda kültürel değerler ve sosyal gelenekler en önemli etkidir. Örneğin bazı toplumlarda kadınların iş hayatında bulunması, girişimci olması engellenir. “Kadınlar ancak kişisel yeterliliği ve ekonomik özgürlüğü olması şartıyla bir girişim içinde bulunabilir” (Jalbert, 2000: 15-16).

1.5.12. Kültürel Yapı

Kültür girişimciliği etkileyecektir çünkü girişimcilik aslında bir kültürel olgudur. Çünkü girişimcilik tüm özellikleriyle toplumun yani kültüründe bir parçasıdır. Örneğin bir Türk girişimci nasıl ki Çinli bir girişimciden farklı olursa bir Alman girişimcide İngiliz bir girişimciden içinde buldukları farklı kültürel yapı nedeniyle farklı olacaktır. Kültürle girişimcilik arasındaki ilişkiyi anlamak için hangi

kültürlerin girişimciliğe destek verdiğini hangi kültürlerin engel olduğunu anlamak son derece önemlidir.

1.5.13. Toplumsal Çevre

Son zamanlarda artık insanların girişimcilik eğilimlerini açıklamada insanların davranışlarından çok çevresel koşullar odak noktası olmuştur. Odak noktasındaki bu değişikliğin nedeni insan ve etkileşiminde olduğu çevre ile arasındaki ilişkilerin doğasının değişmesi gösterilebilir. Girişimciliği etkileyen en önemli çevresel etkenler arasında sosyal, politik, ekonomik, kültürel ve teknolojik etkenler sayılabilir.

1.6. DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN GİRİŞİMCİLİK

1.6.1. İlkel Toplular

İlkel toplum zamanında insanlar doğanın onlara verdikleriyle yaşamlarını sürdürmekteydiler. Bu toplumlarda insanların attığı ilk adım hayvanları evcilleştirerek hayvancılık yapmak olmuştur. Tarım ise daha çok kaba taslak bir şekilde yapılıyordu. Çünkü toprak ya el ile ya da tahta araçlarla işleniyordu. Ayrıca bu toplumlarda el işçiliği gelişmiş çanak, çömlek, dokuma gibi el sanatı üretimi yapılıyordu. İlkel toplumlar ekonomik yaşamda büyük çoğunlukla tüketici oldukları için avcılık ve toplayıcılık ile yaşamlarını sürdürdüler.

İnsanoğlunun avcılık devrinin bitip üretime başlamasıyla birlikte girişimcilik de ortaya çıkmaya başlamıştır. Maden devriyle günümüzdeki gibi olmasa da iş yerlerinin açılması ile ticari yaşam da başlamış, tunç devrinde şehir devletleri kurulup ticaret yayılmaya başlamıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009:60).

1.6.2. Tarıma Dayanan Köy Ekonomisi (Derebeylikler)

İnsanları yerleşik hayata geçmesiyle ekonomik ve sosyal gelişmeler büyük ölçüde artmıştır. Avcılık ve toplayıcılıktan tarıma dayanan köy ekonomisine geçen insanlara topraklar derebeyler tarafından vergi karşılığı onu kendi için işleyen köylülere vermiştir. Derebeyler köylüyü korumakla yükümlüydü köylüler ise

derebeylerin verdiği görevleri yapmakla hükümlüydü. Girişimcilik açısından bakarsak bu dönemde daha çok takas ekonomisi olduğu için girişimcilikten bahsetmek pek mümkün olmamaktadır. Üretilen bu fazlalık mahsuller pazarlarda takas karşılığı veya para, kıymetli maden, para benzeri değerli mallar karşılığında satılarak ticari anlamda ilk girişimcilik hareketi ortaya çıkmıştır (Durukan, 2006:26).

1.6.3. Küçük El Sanatlarına Dayanan Kent Ekonomisi

Küçük el sanatlarıyla uğraşan kentler de tarımsal faaliyetlerinden uzak durulup daha çok endüstri ve ticaretle uğraşmışlardır. Bundan dolayı yiyeceklerini başka köylerden alıp ürettikleri ürünleri bu köylere satmaktaydılar. Bu sayede iş bölümü sağlanmıştı. Gittikçe birçok mesleğin ortaya çıkmasıyla da bunlar kendi içlerinde çeşitli el sanatlarına bölünmüşlerdir.

1.6.4. 17. Yüzyıl Ekonomisi

17. yüzyıla gelindiğinde girişimcilik ve risk alabilme arasında bir bağ oluşmaya başlamıştır. Her ne kadar girişimciler hükümetlerle iş sözleşmeleri yapsalar da kar veya zararı kendileri yüklenmekteydiler. “Çünkü bu iş sözleşmeleri gereğince girişimci mal sahiplerinden aldığı sabit bir fiyattan satmak zorundaydı. Bu yüzden bu yüzyılda girişimci ile ilgili “bir hizmet sunmak ya da taahhüt edilen bir malı üretmek üzere hükümetle sözleşme yapan kişi” tanımı yapılmıştır” (Arıkan,2004:4).

Sanayi devrimiyle birlikte girişimcilik ülkelerin gelişmesi için önemli bir unsur haline gelmiştir. Ülkelerin ekonomik gelişmesi girişimcilikle sağlanmaya başlamıştır. Öte yandan bu ekonomik gelişme siyasi güç, teknolojik gelişme ve rekabet avantajı sağlamıştır.

1.6.5. 18. Yüzyıl Ekonomisi

18. yüzyıla gelindiğinde her şeyin devlet tarafından yapılması gerektiği beklentisi ortadan kalkmış ve girişimcilik sözcüğü daha sık kullanılır olmuştur. Bu dönemde ilk kez Fransa’da Richard Cantillon “girişimci” kelimesini kullanmaya başlamıştır. “Girişimcinin iktisadi sistem içerisindeki yerini tanımlayan Cantillon’a göre

girişimciler sistemin merkezinde, değişim, dolaşım ve dönüşüm gibi tüm faaliyetlerden sorumlu, arz talep dengesini yaratan kesimdir” (Moore, 2003: 38).

1.6.6. 19. Yüzyıl Ekonomisi

19. yüzyılda sanayinin hızlanması ve bireysel girişimlerdeki gelişmenin artmasıyla girişimci kavramı oluşmaya başlamıştır. “Profesyonel anlayışın yönetim sistemini işletmelere getirmesi ve uzmanlaşmanın getirdiği kitlesel üretim girişimcilik için en büyük destek olmuş, girişimci sayılarının dünyada hızla artmasına neden olmuştur” (Şekerler,2006: 46-50).

“19. yüzyılda girişimcilik kavramı Jean Baptiste Say ile öne çıkmıştır. Say’i tarihe geçiren girişimcinin yönetsel rolünü vurgulaması olmuştur. Girişimci ile kapital sahibi arasındaki ayrımı oluşturan Say’e göre sermayedar; para verip finansal bir risk alan kişi iken girişimciyi; yeni bir refah yaratacak şekilde üretim faktörlerini uyumlu bir biçimde bir araya getiren kişidir. Sermayedarın bir girişimci olmasını gerekli değildir. Say; olarak görür. Girişimci hem risk alanın hem de yöneticinin özelliklerini bir araya getirendir” (Arıkan, 2004:5).

Ayrıca girişimciliğe üretim faktörlerinin eklenmesi de bu yüzyılda olmuş ve üretim faktörleri yeniden şekillendirilmiştir.

1.6.7. 20. Yüzyıl Ekonomisi

20. yüzyıla gelindiğinde ise Joseph Schumpeter isimli ekonomist girişimciliğin ekonomik teorisinin temellerini atmıştır. Schumpeter ekonomik hareketin merkezine girişimciyi almıştır ve girişimcinin en önemli özelliği yeni yapmak olarak tanımlamıştır. Schumpeter girişimciliğe en büyük katkıyı onu pasif bir konumdan aktif bir konuma getirerek yapmıştır. “Girişimcilik süreçlerinin yeni ve denenmemiş teknolojiler içerdiğini belirtmiş ve girişimcilik tanımına yeni fırsatlar, yeni pazarlar ve yeni teknikler kullanma gibi itici güçleri dâhil etmiştir” (Naktiyok, 2004: 6).

1.7. TÜRKİYE TARİHİ AÇISINDAN GİRİŞİMCİLİK

1.7.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemi

Selçuklu Devleti döneminde Türk girişimciliği Ahilik Teşkilatına dayanıyorken Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise ticari konular daha çok gayri Müslimlerin tekelindeydi. Türkler genellikle savaşçı yeteneklerinden dolayı askerlik, tarım ülkesi olduğundan dolayı çiftçilik ve esnafıklar uğraşmışlardır. Böylece sanayiden uzak kalınmış ve girişimciliğinde azalmasına yol açmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde gerek dinsel inançlar gerekse sosyo-kültürel ortam nedeniyle girişimcilikten uzak kalınmış herhangi bir girişime katılsalar bile yüksek oranda girişimci kişilik gösterememişlerdir. Öte yandan Cumhuriyet öncesi dönemde yabancı devletlere tanınan geniş ayrıcalıklar sebebiyle devletin kendi halkına teşvik verememesi ya da verilen teşvikin yetersiz kalması, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir tarım toplumu olması ve ekonomik hukukunun olmayışı girişimciliğin önündeki engellerden bir kaçıdır denebilir.

Tablo 3- Cumhuriyet Öncesi Girişimcilikte Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller

Yapılanlar	Karşılaşılan Engeller
Sanayi Mektebi Açılması(1867)	İngilizlere tanınan imtiyazlar
Şirket kurmanın teşvik edilmesi (1867)	Devletin teşvik veremez hale gelmesi
Sanayi odalarının kurulması (1880)	Verilen teşviklerin etkisiz kalması
Teşvik-i Sanayi Kanunu Muvakkati (1913)	Eşgüdüm eksikliği
Özel girişimlerle sanayileşme eğilimleri	Ekonomi hukukunun bulunmayışı
Sanayi sayımı (1915)	Ticaretin daha çok yabancılara veya azınlıklara has bir iş olarak görülmesi
Özel girişimlerin küçük el sanayinde yoğunlaşması	Duyun-u Umumiye'nin mali yapı üzerindeki etkileri
Ticari girişimlerin genellikle yabancıların kontrolünde olması	Tarım dayalı bir toplum olunması
	Ticaret yapma geleneğinin bulunmaması

Kaynak: "Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri", TÜGİAD, Şubat, 1993, s.21.

1.7.2. 1923-1930 Ulusal Ekonominin Kuruluşu

19. yüzyılın başlarında Türkiye'deki işletmecilik faaliyetleri hala Osmanlı İmparatorluğu'nun etkisindeydi. Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda özel girişimciliği destekleyen planlar hazırlanmaya başlanmıştır. Türk'ten iş adamı ve tüccar yaratma çabaları ile özel girişimcilik ön plana çıkarıldı. Bu yıllarda girişimcilik faaliyetinde bulunanların çoğu devletin yüksek kademelerinde çalışan bürokratlardır. İlk kez 1923 Şubat ayında İzmir'de toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde ekonomik kalkınma hedeflenmiş, özel mülkiyeti teşvik edici şartlar belirlenmiş ve girişimcilere yönelik özendirici teşviklerin verilmesi üzerine karar verilmiştir. Ancak bu konularda ki yetersizlikler ve savaşın etkisinin devam etmesinden dolayı kayda değer bir değişim görülememiştir.

Tablo 4- 1923-1930 Yılları Arasında Girişimcilikte Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller

Yapılanlar	Karşılaşılan Engeller
Ulusal girişimciler yaratma çabaları	Gümrük tarifelerinin yükseltilmemesi
İzmir İktisat Kongresi (1923)	Özel girişimi özendirici ve koruyucu düzenlemelerin yapılmaması
Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası'nın kurulması(1927)	Sermaye kavramının bilinmemesi
Teşvik-i Sanayi Kanunu (1927)	I. Dünya ve Kurtuluş Savaşının etkileri
Ulusal Ekonominin temellerinin atılması	Devralman sınaî altyapının yetersizliği
Ekonomide yabancıların hâkimiyetine son verme girişimleri	Piyasa ekonomisine geçişi sağlayacak güçlerin gelişme aşamasında olması
Osmanlı Bankası'nın yetkilerinin kısıtlanması (1924)	Dönemin tek etkili ulaşım olanağı olan demiryollarının yetersiz ve yabancıların denetiminde olması
İş Bankasının kurulması	Madenlerin denetiminin yabancılarda
Özel sektörün tatminkâr bir gelişme gösterememesi	Ticari faaliyetlerin önemli bölümünün yabancıların elinde olması
Sanayileşmedeki başarısızlık	

Kaynak: “Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri”, TÜGİAD, Şubat, 1993, s.21

1.7.3. 1930-1950 “Devletçilik ve Yansımaları” Dönemi

1929'daki Büyük Buhran nedeniyle Türkiye'de de devletin piyasalardaki rolü on plana çıkmıştır. Bu yüzden kamu müdahalelerini öngören bir ekonomik anlayış meydana gelmiştir. Bu dönemde devletçilik politikası önemsenmiştir çünkü özel girişimin az olması, sermaye yetersizliği ve dünya ekonomisinde yaşanan 1930 buhranı devlet odaklı bir politika izlenmesine yol açmıştır. 1932 yılından itibaren devlet öncülüğünde başlatılan sanayi hareketi olumlu sonuçlanmıştır. Ayrıca bu dönemde birinci, ikinci ve üçüncü beş yıllık sanayi planları sanayi kesiminin planlanması için hazırlanmıştır. Bu yıllarda devlet üretim, ulaşım, bankacılık ve finans alanında oldukça etkin olup piyasaya doğrudan müdahale etmiştir. Bu dönemde 2. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi 1940'larda savaşın da etkisiyle ekonomide oluşan sıkıntılardan dolayı devlet müdahalesi zorunlu olarak artmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında ülkenin Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış olması, nüfus hareketleri, altyapı yetersizliği gibi iç faktörlerin yanı sıra Türkiye'nin ihracata yönelik tarım ve madencilikten uzak durmasını sağlayan uluslar arası işbölümü, 2. Dünya Savaşı'nın etkileri gibi dış faktörler sanayileşme de pekte bir ilerleme kaydedilememiştir.

Tablo 5- 1930-1950 Yılları Arasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller

Yapılanlar	Karşılaşılan Engeller
Devletçilik politikasının benimsenmesi	Sermaye yetersizliği
Özel sermayeye dayalı sınıai yapı kurulması politikası	Nitelikli İşgücü eksikliği
Ekonomik yaşama devlet müdahalesinin başlaması	Yetersiz girişimciler
Ulusallaştırma uygulamaları	1930 Ekonomik Bunalımı
Bazı KİT'lerin kurulması	II.Dünya Savaşı
Beş Yıllık Sanayi Planları yapılması I.(1934) II.(1938) III.(1945)	Savaş Ekonomisi Uygulamaları (1941-1945)
Milli Koruma Kanunu (1940)	
Varlık Vergisi Kanunu	
Milli Ekonomi Kongresi'nin toplanması	
Devletçiliğe yönelik ilk eleştirilerin	
Özel girişimcilikte gelişme sağlanması	
Sanayide özel sektörün bir önceki döneme göre gözle görülür bir gelişme göstermesi	

Kaynak: "Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri", TÜGİAD, Şubat, 1993, s.22.

1.7.4. 1950-1970 Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem

Türkiye'nin çok partili sisteme geçişi(1950) ile politik alanda, ekonomide liberalleşmeye yönelik önemli girişimlerle ekonomik alanda çok önemli atılımlar olmuştur. Liberal ekonomiye geçiş ile devlet müdahalesi arasında çok gidip gelinen bu dönemde önceki dönemlere kıyasla çok daha önemli adımlar atılmıştır.1950 yılında kurulan Sınai Kalkınma Bankası uygulamada yaşanan sıkıntılara rağmen Türkiye'nin girişimcilik tarihindeki önemli adımlarından biridir. Tarıma önem verilmesinin yanı sıra alt yapı yatırımları da ilerleme kaydetmiştir. Ayrıca bu dönemde özel girişimin sanayideki payı %70'lere çıkmıştır. 1960'lar ise planlı ekonomiye geçiş yılları olarak görülmektedir. Bu dönemde iki tane Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Planlı dönemde özel sektöre ağırlık verilmiş ve özel sektör yatırımlarında bir artış görülmüştür.

Tablo 6-1950-1970 Yılları Arasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller

Yapılanlar	Karşılaşılan Engeller
Devletçiliğin giderek belirginleşmesi	Aşırı Yatırım Sonucu Para ve Döviz Sıkıntısı
Ticarette de devletin payının artması	Artan Enflasyon
Marshall yardımları	Devalüasyon
Özel girişimciliğin teşvik edilmesi	İthal İkamesi Politikasının benimsenmesi
Tarım ağırlık verilmesi	
Kamunun altyapı yatırımlarının artması	
Özel girişimin sanayide payının % 70'e yükselmesi	
1950'li yılların sonuna doğru tırmanan enflasyon nedeniyle gayri menkule yönelinmesi	
Özel sektör yatırımlarında artış	
KIT'lerin maliyetlerinin altında fiyat belirlemesi	
Stabilizasyon kararları (1958)	
Tarım, sanayi ve finansman kesiminde girişimciliğin yaygınlaşması	
Beş Yıllık Kalkınma Planları (1963 - 1968) I.(1963), II. (1968),	
Planlı Dönemde özel girişimciliğin ön plana alınması	
Planlı dönemde de özel sektör yatırımlarının artmaya devam etmesi,	
27 Mayıs hareketi.	

Kaynak: "Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri", TÜGİAD, Şubat, 1993, s.23

1.7.5. 1970-1980 İthal İkamesi Dönemi

1950-1980 dönemi girişimciliğin desteklenmesi ve özel mülkiyetin tabana yaygınlaştırılması için alt yapı oluşturulmaya başlandığı dönemdir. 1970'li yıllarda girişimciler; genellikle yüksek öğretim gören, tüccar algısını değiştirmeye çalışan, üretme hırslı olan ve geleneksel mal üretimini ilerletmeye çalışan kimselerdir. Ancak

yatırımın diğer boyutları olan kalite ve uygun fiyata çok önem vermemişlerdir. Öte yandan devletin sağladığı teşviklerden de yararlandıkları için sayıları hızla artmıştır. Bu dönemde aynı zamanda planlı ekonomi denemelerinin yapılmasına da başlanmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuş ancak 70’li yıllarda yaşanan gelişmeler (petrol krizi, Kıbrıs Harekatı, Ekonomik ambargolar gibi) ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. 1980 yılının başında 24 Ocak kararlarıyla başlayan süreçte açık liberal ekonomiye yönelim başlamış girişimciler dış rekabetin disipline edici etkisini yaşamıştır.

Tablo 7-1970-1980 Yılları Arasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller

Yapılanlar	Karşılaşılan Engeller
Dönem başlarında kamu yatırımlarında düşme eğilimi	Kıbrıs Harekatı ve Ambargo
Sanayileşme eğilimlerinin artması	Petrol şokları
Özel sektör girişimciliğinin artması	Siyasal ve ekonomik istikrarsızlık
Geleneksel tüccar anlayışının yıkılmaya başlanması	Yükselen enflasyon
Sanayici kavramının yaygınlaşması	İthal ikamesi politikasının tıkanması
Teşvik uygulamalarının olumlu sonuç vermesi	Dışa açık olmamanın yarattığı olumsuzluklar
Girişimci sayısında gözle görülür artışların gerçekleşmesi	Dış ticarete gereken önemin verilmeyişi
Kamu yatırımlarının hedeflenenin altında gerçekleşmesi	Döviz sıkıntısı
Geleneksel mal üretimini bir ileri aşamaya götürme çabaları.	Teşvik uygulamalarının giderek koşullara uymayan bir yapıya kavuşması

Kaynak: “Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri”, TÜGİAD, Şubat, 1993, s.23

1.7.6. 1980 ve Sonrası Dışa Açık Büyüme

1980 Türkiye ekonomi politikaları için köklü bir değişim dönemini ifade eder. Kapalı ekonomik yapıdan hızla gelişen serbest pazar ekonomisine geçilmiş, küçük

işletmelerin ve girişimciliğin önemi anlaşılmış devlet teşvikleri başlamıştır. 80’li yıllardan itibaren ekonomik sistemle bağdaşmayan yasaklarda kaldırılmıştır. Bu süreçte devletin hizmet ve ürün fiyatları üzerindeki kontrolü de azaltılmıştır. Bu dönemde hizmet sektöründeki gelişmeyle birlikte söz konusu alanda girişimcilik faaliyetlerinde artış olmuştur. Bundan dolayı bu dönem özel sektör yatırımlarının yükselmeye başladığı, kamu yatırımlarının ise azaldığı bir dönemdir.

Tablo 8-1980 ve Sonrasında Girişimcilik İle İlgili Yapılanlar ve Karşılaşılan Engeller

Yapılanlar	Karşılaşılan Engeller
Dönem başlarında kamu yatırımlarında düşme eğilimi	Kıbrıs Harekâtı ve Ambargo
Sanayileşme eğilimlerinin artması	Petrol şokları
Özel sektör girişimciliğinin artması	Siyasal ve ekonomik istikrarsızlık
Geleneksel tüccar anlayışının yıkılmaya başlanması	Yükselen enflasyon
Sanayici kavramının yaygınlaşması	İthal ikamesi politikasının tıkanması
Teşvik uygulamalarının olumlu sonuç vermesi	Dışa açık olmamanın yarattığı olumsuzluklar
Girişimci sayısında gözle görülür artışların gerçekleşmesi	Dış ticarete gereken önemin verilmeyişi
Kamu yatırımlarının hedeflenenin altında gerçekleşmesi	Döviz sıkıntısı
Geleneksel mal üretimini bir ileri aşamaya götürme çabaları.	Teşvik uygulamalarının giderek koşullara uymayan bir yapıya kavuşması

Kaynak: “Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri”, TÜGİAD, şubat, 1993, s.23.

1.8. GİRİŞİMCİLİĞİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

1.8.1. Girişimciliğin Avantajları

Kişisel Gelişime Katkısı: Girişimci işletmenin faaliyetlerine katıldıkça becerilerinin farkına varıp kendi potansiyelini geliştirme olanağına ulaşacaktır.

Finansal Kontrol: Girişimcilerin her ne kadar amacı kar elde etmek olsa da diğer bir amaçları da finansal kararlar ve çalışma saatleri üzerinde kontrol sahibi olmaktır.

Kar Elde Etmek: Girişimciler için kar elde etmek ve para birincil amaç olmasa da işletme faaliyetleri arttıkça kar elde edecek ve hem işletmenin hem de girişimcinin zenginliği artacaktır.

Sosyal Gelişime Faydaları: Girişimci kendi işini kurduğu zaman işveren olduğu için işsizliği azaltabilir, sağladığı iş imkanları sebebiyle beyin göçünün azalmasını sağlayabilir. Ayrıca geri kalmış ve kırsal bölgelerde küçük işletmelerin kurulması bölgelerin gelişimini sağlar ve insanları kendi işlerinin kurmaya teşvik eder.

Kalkınmaya Açısından Faydaları: Girişimcilik dengeli bölgesel kalkınma sağlarken büyük ölçekli iş alanları kurarak işsizliğin azalmasına ön ayak olur. İnsanların birikimlerini sermayeye dönüştürmelerine teşvik eder. Genç nüfusun üretime katılmasını sağladığı için istihdam oranında bir yükselme sağlar.

Özerklik: Kendi başına karar verebilme ve bağımsızlık ihtiyacı girişimci olmanın en temel güdüleridir. Kendi işinin patronu olmak girişimci için çok tatmin edici bir durumdur.

Başarma Hissi: Yeni bir iş kurarken girişimcilerin en büyük amacı başarılı olmaktır. Bir iş yaratma fikrinin kara dönüşmesi girişimcileri motive ederek daha iyi işler yapmalarını sağlar.

Saygınlık Kazanma: Girişimcinin başarılı bir işletme kurması diğer insanların ve kamuoyunun saygısını kazanmasını ve takdir edilmesini sağlayacaktır.

1.8.2. Girişimciliğin Dezavantajları

Bireysel Özveri: İşletmeler kurulduğu ilk yıllarda girişimcinin yoğun bir tempoda çalışmasını gerektirir. Bu yoğun tempo girişimcinin enerjisini tüketirken özel yaşamına zaman ayırmasını zorlaştırır. Hatta bazı fiziksel problemler yaşamasına neden olabilir.

Zarara Fazla Tolerans Gösterememek: Girişimci küçük işletmelerde finansal kaynağa sahip tek kişi olduğu için finansal problemlerle karşı karşıya kalma ihtimali oldukça yüksektir. Girişimci yaptığı her faaliyetten kar elde edemeyeceği için bazı durumlarda zarara da katlanmaları gerekmektedir. Ancak zarara katlanacak maddi imkanlara sahip olması gerekir.

Belirsizliklerle Baş Edebilme: Belirsizlik aslında insanlar tarafından yeterli veri olmadığı için tanımlanamayan durumdur. Belirsiz durumlara nasıl tepki vereceği girişimcinin belirsizlikle baş etmesi olarak tanımlanır. Değişen durumlara karşı tahammül sınırı profesyonel yöneticilerden daha yüksek olan girişimciler her Őeye karşı hazırlıklı olurlar.

Finansal Sorunlar: Girişimciler her zaman yaptıkları işlerde başarılı olamayacağından dolayı başarısız olmak insanı gerek psikolojik gerekse finansal anlamda yıpratacak hayal ettikleri projeleri yapmaktan alıkoyacaktır.

Sorumluluk Yüğü: Girişimciler çalışan personeline göre daha yalnız kişilerdir. Çünkü çalışanlar toplantılarda, öğle yemeklerinde ya da çay molalarında bilgi paylaşımı yapıp arkadaşlık kurabilirken girişimciler bu olanaklara sahip değildirler. Ayrıca bir çalışanın ay sonunda maaşları ödeme, mal varlığını teminat gösterme ve borç altına girme gibi sorumlulukları yoktur. Öte yandan çalışanlar sadece çalıştığı departmanla ilgili uzmanlaşırken girişimcinin her alanda uzman olması beklenir.

Yasal İşlemler: Girişimciler vergi yükümlülükleri ve yasal işlemleri zamanında yerine getirme sorumluluğu olan kişilerdir. Gerekli ödemeleri zamanında yapmadığı durumlarda hakkında cezai işlem yapılabilir.

Stres: Yoğun iş temposu, hızla gelişen teknoloji, bitmeyen rekabet, başarılı olma hırsı, yetişmeyen işler, çok fazla sorumluluk, iş tatminsizliği gibi nedenler girişimciyi strese sokacak ve girişimcinin kimi zaman doğru kararlar vermesine engel oluşturabilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRİŞİMCİ VE KADIN GİRİŞİMCİ KAVRAMLARI

2.1. GİRİŞİMCİ

Girişimciler, yeniliklere açık, çevresindeki ihtiyaçları görüp bu ihtiyaçları bir iş fikrine dönüştürebilen kişilerdir. Ayrıca girişimci risk almaya yatkın, yaratıcı düşünebilen ve iş yapmak için gerekli duyduğu kaynakları bir araya getirebilen kişidir. Girişimci pazardaki fırsat ve gelişmeleri bir iş fikrine dönüştürerek risk üstlenir ve üretim faktörlerini bir araya getirerek işletmeyi en iyi şekilde yöneten kişidir.

“Türk Dil Kurumu girişimciyi; mal ve hizmet üretmek amacıyla, pazardaki fırsatları değerlendiren, sermaye, doğal kaynaklar ve emek gibi üretim faktörlerini bir araya getirerek riski üstlenen kişi olarak tanımlanır” (TDK, 2014). Bir ekonomist girişimciyi kaynakları, işgücünü, makine-teçhizatı ve diğer kaynakları bir araya getiren ve önceki değerlerinden daha fazla bir değer yaratmalarını sağlayan kişi olarak tanımlarken, bir psikolog, bir şey elde etmek, denemeler yapmak, başarmak ve başkasının elinde olan otoriteyi almak ihtiyacında olan ve bu tür güdülerle güdülenen kişi olarak tanımlayabilmektedir. “Bir iş adamı ise girişimciyi bir tehdit unsuru ve saldırgan bir rakip olarak görebileceği gibi; bir müşteri, bir müttefik veya başaklarının refahı ve mutluluğu için çalışan kişi gibi bir anlam yükleyebilmektedir” (Hisrich ve Peters, 1995, s. 9).

“Ülkemizde TÜSİAD girişimciyi, bilinenleri en iyi yapan ve hünelerine aklını da katan, olağan ve olağan dışı koşullarda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli bir biçimde kullanacak önlemleri düşünen, analiz eden, planlayan, yürürlüğe koyan, uygulayan ve sonuçlarını denetleyebilen kişi olarak tanımlamaktadır” (Kurt vd, s. 101).

Öte yandan girişimci pazardaki arz-talep boşluklarını ön görebilen, yeni iş fikirleriyle yeni talepler yaratabilen, pazardaki gelişmeleri yakından takip ettiğinden

dolayı talepteki dalgalanmaları zamanında fark edip uyum sağlayabilen, rekabetten kaçınmayıp rekabeti bir var olma nedeni olarak gören kişi şeklinde de tanımlanabilir.

“Girişimci, satın aldığı kaynakları farklı amaçlar için kullanıp elde ettiği yeni çıktıları satan ve yeni pazarlar yaratan veya var olanı geliştirendir” (Eckhardt, 2003:338).

Girişimci; istihdam yaratan ve bunun hem maddi hem de hukuki sorumluluğunu yüklenen, değişime ayak uyduran hatta yeri geldiğinde kendi değişim rüzgârını yaratabilen ve bu değişiklikleri topluma yansıtabilen, iş kurmayı düşünen adaylara ilham kaynağı olan kişiyi de girişimci olarak tanımlamak mümkündür.

Girişimci üstün özellikleri ve yaratıcılığı sayesinde cesur davranıp gelecekle ilgili sınırlı bilgisi olmasına rağmen iktisadi kaynaklarını umulmadık, çarpıcı ve daha önce hiç düşünülmemiş yönlere aktarabilen kişidir.

Karar verebilme yetisine sahip girişimci kişi, sosyoekonomik kalkınmanın merkezinde yer alır. “Schumpeteryan girişimci, yeni pazarlara açılması yeni ürün ve üretim gereçleri var etmesiyle kapitalist sisteme dinamik bir yapı kazandırır” (Tiryaki, 2005: 35). Shumpeter’e göre firmaların stratejik davranışlarının girişimsel faaliyet olarak tanımlanabilmesi için; bu faaliyetlerde 5 husustan birinin gözlemlenmesi gerekir. “Bu özellikler Vesper (Vesper, 1980) tarafından şöyle listelenmiştir;

- 1 - Yeni bir ürün çıkarma.
- 2 - Yeni bir üretim tekniği oluşturma.
- 3 - Yeni pazar açma.
- 4 - Yeni bir arz kaynağı oluşturma.
- 5 - Endüstriyi tekrar organize etme.”

Bazı durumlarda kimin girişimci olduğunu söylemek zor olabilir. Bunun nedeni, kesin bir tanımı olmamasından ziyade fiilen kimin girişimcilik

fonksiyonlarını yerine getirip getirmediğini öğrenmedeki zorluktur. Biraz daha açmak gerekirse girişimci ürünü veya üretim sürecini keşfeden kişi olabilir ama bu kişi olma zorunluluğu da yoktur. Girişimci sermaye sağlayabilirken istemediği takdirde sermaye sağlama zorunluluğu yoktur. Girişimci elindeki kaynaklar üzerinden öngörüle bulunarak işi planlayan, üretim faktörlerini iş gücüyle birleştirerek kullanımını sağlayan ve elde edilecek mamulü tüketiciyle buluşturan kişidir.

Girişimciler aslında bir başkasının denetiminden kaçmak isteyen ve bir şeyler başarma gücünün etkisi altında kalan kişilerdir. Bu tarz insanlar çeşitli motivasyonlarla amaçlarına ulaşan, bazı başarılar kazanan, deneyimli kişilerdir. Öte yandan itibar sahibi, saygı gören, statü sahibi kişilerdir. Girişimciler daha önce yapılmamış iş yapmaya çalışan bireylerdir.

Bir diğer tanımla girişimci farklı tüketici gruplarına ürün sunduğu için yeni pazarlar oluşturabilen, kar marjını arttırmak için sürekli yenilik yapan ve bu sayede teknolojik gelişmelere neden olan kişidir.

Tablo 9-Tarihsel Süreç İçinde Girişimci Kavramı

TARİH	YAZAR	TANIM
İlk Çağ		Hayatını idame ettirmek için arayış içerisinde olan hür kimselerdir.
Orta Çağ		Büyük ölçekli üretim projelerinin yöneticisidir. Risk unsuru yoktur.
17. yüzyıl		Girişimci, hükümette yapılan sabit fiyatlı sözleşmelerin, kâr ya da zarar riskini üstlenen kişidir.
1725	Richard Cantillon	Girişimci, sermaye sahibinden ayrı risk üstlenen kişidir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimcinin kazancı, sermayenin getirisinden ayrılmıştır.
1876	Francis Walker	Fon sağlayıcı ile proje sahibi girişimcinin kazançları ayrılmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Girişimci, yenilik yapan ve yeni teknoloji geliştiren kimsedir.
1961	David McClelland	Girişimci, faal ve ılımlı riskleri alan kimsedir.
1964	Peter Drucker	Girişimci, fırsatları en üst düzeye çıkaran kişidir.
1975	Albert Shapero	Girişimci örgütün sosyal ve ekonomik işleyişinde inisiyatif kullanan ve muhtemel başarısızlık riskini üstlenen kişidir.
1980	Karl Vesper	Girişimci ekonomist, psikolog, iş adamı ve siyasetçiler tarafından farklı algılanmaya başlamıştır.
1983	Gifford Pinchot	İç girişimci, faaliyette olan bir örgüt içerisinde çalışan girişimcidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci zaman ve gayret sarf ederek farklı değerler üreten, çeşitli riskleri üstlenen ve sonunda maddi ya da manevi karşılık alan kişidir.
1995	Peter Drucker	Girişimci elindeki kaynakları düşük verimlilik alanlarından, yüksek verimlilik alanlarına aktaran ve orada tutmayı başarabilen kişidir.
1999	Jeffrey Timmons	Girişimci çağdaş önderlikle dengelenmiş davranış ve düşünüş biçimine sahip, dürüstlük ve samimiyetle doğruların inşasını yapan kişidir.
2001	Philip A. Wickham	Girişimci belirli bir projeyi kendi girişimcilik anlayışı ile geliştiren kişidir.
2002	G. Brenkert	Girişimci piyasa ekonomisinin vazgeçilmez unsurudur.
2003	L. W. Busenitze	Ekonomik refahın oluşmasında başrol oynayan kişidir.

Kaynak: ERKAN, N. 2014, İstanbul, “Dominantlık Özelliğinin Girişimcilik Eğilimine Katkısında Kendini Ayarlama Ve Cinsiyet Rollerinin Algısının Etkisi” Doktora Tezi s. 5

2.2. KADIN GİRİŞİMCİ

Kadınlar tarafından kurulup işletilen iş yeri ve işletmelerde yapılan girişimcilğe kadın girişimciliği denir. Kadınlar girişimcilik faaliyetlerine mikro işletmelerde başlar ve burada sürdürür. Kadın girişimci kavramı üzerine birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımların en çok tartışılan yönü kimlerin kadın girişimci sınıfına dahil edilip kimlerin dahil edilmeyeceğidir. Örneğin iş yeri sahibi olarak görünen

çoğu kadının aslında işyerlerini kendilerinin işletmediği ailenin erkek üyeleri için paravan görevi gördüğü durumlarda bu kadınlar girişimci sayılamayacaktır. Öte yandan doktor, eczacı, avukat gibi kendi mesleğini yapan kadınlarda girişimci olarak kabul edilmemektedir. Çünkü hem girişimciliğin getirdiği riskleri göze almıyor hem de üretim faktörlerini bir araya getirememektedirler. Bu mesleği yapan kadınlar daha çok kendi alanlarında çalışan kadınlar olarak nitelendirilir.

Kadın girişimci kısaca kendi evinin dışında kendi adına ya da ortaklık sıfatıyla işletme sahibi olan, herhangi bir mal ya da hizmetin üretilmesi ve pazarlanması ile ilgili kararlar alabilen, gerçek ve tüzel kişilerle ilişki kuran ve elde ettiği kazancının kullanımı üzerinde söz sahibi olan kişi olarak ifade edebilir.

“Birçok farklı şekilde tanımlanabilen kadın girişimcilik kavramı ile ilgili tanımlara baktığımızda kadın girişimci (Ecevit, 1993: 42):

- Evinde veya ev dışı bir mekânda kendi adına kurduğu bir (veya daha fazla) işyeri olan,
- Sahip olduğu bu işyerinde tek başına veya istihdam ettiği diğer kişilerle çalışan ve/ya işin sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran,
- Herhangi bir mal veya hizmetin üretilmesiyle ilgili faaliyetleri idare eden, bu mal veya hizmetin dağıtım, pazarlama ve satışını yapan/yaptıran,
- İş ile ilgili olarak ilişkide bulunması gereken kişi, örgüt, kurum ve kuruluşlarla kendi adına ilişki kuran,
- İş sürecinin düzenlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlaması, işyerinin işletilmesi, kapatılması veya işin geliştirilmesi konusunda kendisi karar veren,
- İşinden elde ettiği kazancın yatırımı ve kullanımı üzerinde söz sahibi olan kadındır.”

Kadın girişimciler, yenilikçi ve yaratıcı olarak bireysel veya başkaları ile iş birliği yaparak ekonomik bağımsızlığını elde etmekte yetenekli kişilerdir. Kişisel, aile ve sosyal yaşama ayak uydurarak bir kuruluşu başlatıp başkaları için istihdam yaratabilen kadınlardır. Girişimci kadınlar diğer çalışan kadınlara kıyasla daha fazla özerklik, özgür hareket etme ve bağımsızlık imkanlarına sahiplerdir. Diğer bir açıdan

yine kadına işine yönelik planlar yapma, kaynaklarını kullanma ve insanlar arası ilişki kurma ve sürdürme imkanı sağlar.

Girişimci kadınlar kendi kariyerlerine yön veren kadınlardır. Bu yeni kariyerleri risk alma, yenilik, yaratıcılık, vizyon ve cesareti de beraberinde getirir. Bu kadınlar zeki, kalabalıkta öne çıkan, hedefler olan ve bu hedeflere ulaşmak için her türlü zorluğa göğüs gerebilecek bireylerdir. Girişimci olmak kadınlara kendi kaderlerini belirleme imkanı sağlar.

Kadının iş yaşamında yerine bakıldığında onları çeşitli meslek dalları ve sektördeki, kamu ve özel sektörde iş gören ya da yönetici olarak görmek eksik olur. Kadınların iş yaşamında girişimci rolüyle de var olduğunu unutmamak gerekir. Kadın girişimcilerin çok olduğu toplumlarda ekonomik göstergelerin yüksek olduğu, ülke ekonomisine ve ülkenin refahına katkı sağladığı yadsınamaz bir gerçektir.

Günümüzde kadınlar güçlerini ekonomiden sanata bilimden siyasete ve hatta yerel yönetimler ve çeşitli dernek ve vakıflara kadar varan birçok farklı alanda varlık göstermektedir. Bunun yanı sıra pek çok profesyonel iş kolunda kadın sayısında ciddi bir artış görülmektedir.

Son yıllarda kadınların çalışma hayatına katılımı büyük oranda artmış ve daha aktif rol alarak girişimcilik faaliyetlerinde de bulunmaya başlamışlardır. Bu artan kadın girişimci sayısı gelişmekte olan ekonomiler için oldukça önemlidir. Çünkü iş hayatında zengin olmanın ve yeni iş alanları oluşturmanın kadın girişimcilerle daha etkin bir şekilde sağlanabileceğinin farkına varılmaya başlanmıştır.

Başka bir tanıma göre kadın girişimci; işveren, işyerinin idari ve hukuki sorumluluğunu üstlenmiş, bizzat işinin başında bulunan ve iş yerinde fiilen çalışan kadındır (Bedük, 2005: 111).

“Diğer bir tanıma göre ise; piyasa ekonomisi içinde, hesaplanmış riskleri göze alarak, doğrudan doğruya pazara yönelik, nakde dönüştürülebilen mal veya hizmeti üretip satan, kendi işinin sahibi olup vergi kaydı ve TESK’e bağlı Esnaf ve Sanatkarlar odalarına veya TOBB odalarına üye kaydı olan sosyal güvenlik kurumlarından birinin şemsiyesi altında, tek başına ya da yanında başka kişileri istihdam eden kadın “Kadın Girişimci” olarak tanımlanabilir” (Saray, 1993: 118).

Ailesinde veya yakın çevresinde başarılı girişimci olan kadınlar bu kişileri kendine örnek alıp girişimci olmaya teşvik olur. Bu durum kadını cesaretlendirici bir rol oynar.

Kadınların yeterli eğitimi almamaları girişimcilik konusundaki yeterliliklerini etkileyebilir. Kadınlar girişimcilik eğitimi aldıkları takdirde hem kendilerini geliştirirken hem de girişimci olmak isteyen diğer kadınlarla bir araya gelerek güç birliği yapabilmektedir. İletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmişliği düşünüldüğünde kadın girişimciler ürün ve hizmetlerin pazarlanmasında bu olanaklardan faydalanabilecektir.

Araştırmalara göre kadın girişimciler evli, çocuksuz ya da az çocuklu, genellikle girişimci veya yönetici ailelerden gelen, iyi eğitilmiş, aileleri tarafından desteklenen, girişimcilik konusunda kendilerine güvenen ve erkekler ile benzer girişimcilik performansını bazı farklılıklarla da olsa gösterebileceklerini düşünen kişilerdir (Kutunis, 2009: 1). Kadın ve erkek girişimciler, girişimcilikle ilgili olarak birbirlerine çok benzer yaklaşımlara sahiptirler. Aralarında en önemli görüş ayrılığı, girişimcilikte cinsiyet faktörüne yönelik eğilimlerinden kaynaklanmaktadır.

Aile sorumluluğu ve annelik kadınları bazı durumlarda çalışma hayatından alıkoyabilir. Bu noktada girişimcilik kadınlara yeni bir kariyer yaratma fırsatı sunar. Bu sayede hem annelik rolüne devam edebilecek hem de iş hayatında fiilen var olabilecektir.

Süregelen geleneksel düşünce ve soysö-ekonomik yapıya göre kadının yeri evidir ve görevi çocuklarına ve eşine bakmak olarak görülmektedir. Ancak toplumsal gelişme ve sanayileşmeden dolayı kadının bu rollerine yenileri eklenmeye başlanmıştır. Bu değişiklikler sonucu kadın ya kendi iradesiyle ya da ekonomik zorunluluk nedeniyle çalışma hayatına atılmıştır. Ekonomik özgürlüğünü kazanan kadın daha özgür daha bilinçli ve daha güçlü olmaya başladığı için ilerleyen zamanda kendi işinin sahibi olmayı isteyen kadın girişimciler ortaya çıkmıştır. Bundan dolayıdır ki çalışma yaşamında erkek egemenliği sarsılmaya başlamış, kadın girişimcilerde bu alanda kendi ispatlama şansını bulmuştur.

2.3. KADIN VE ERKEK GİRİŞİMCİ ARASINDAKİ FARKLAR

Kadın ve erkek girişimciler birçok yönden birbirlerine benzer görünseler de dikkate değer farklılıkları da vardır. Bunun nedenine bakıldığında karşımıza kültür ve tarihin kadınlara yüklediği farklı roller ve özel koşullar kadınların girişimcilik sürecine atılması konusunda ciddi etkilerde bulunmuştur. Ancak girişimcilikle ilgili çalışmaların çoğu erkek girişimcilerle ilgili olduğu göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Bunun nedenine baktığımızda kadınların girişimci olarak kendilerini daha az göstermesine karşın kendi işlerini kuran erkek girişimci sayısının fazla olması bu görüşü desteklemektedir.

Günümüzde kadın ve erkek girişimci arasında benzer özellikler görülmesine rağmen motivasyon, kişilik, aile ve mesleki deneyimler, fon kaynakları, hareket noktası gibi başlıklar altında toplanacak bazı farklılıkları da mevcuttur. Bu farklılıkları ele alan çalışmaların başında Hisrich ve Peters gelir. Hisrich ve Peters'e göre kadın ve erkek girişimcilerin karşılaştırılması aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 10-Kadın ve Erkek Girişimci Arasındaki Farklar

Özellikler	Kadın Girişimciler	Erkek Girişimciler
Motivasyon	-Bir amacı gerçekleştirmekten dolayı elde edilen başarı -Bir işi yalnız yapmaktan kaynaklanan bağımsızlık	-İşleri bitirme sonucu elde edilen başarı -Kişisel bağımsızlık -Kontrolü elde bulandırmaktan kaynaklanan iş tatmini
Hareket Noktası	-İşten kaynaklanan hayal kırıklığı -Alandaki fırsatları görme	-Mevcut işten duyulan tatminsizlik -Okulda ve mevcut işte yeni işle ilgilenmiş olma -İşten çıkarılma ya da işi bırakma -Bir şeyler elde etme isteği
Fon Kaynakları	-Kişisel varlık ve birikimler -Kişisel borçlar	-Kişisel varlık ve birikimler -Bankalar -Yatırımcılar -Arkadaş ve aileden alınan borçlar
Mesleki Geçmiş	-İş alanında deneyim -Alanda orta düzey yönetici olmak -Hizmet sektöründe iş Geçmişi	-Ücretli iş deneyimi -Tanınmış bir uzman veya o alanda büyük başarılar kazanmış biri olmak -Çeşitli iş alanlarında uzman olma
Kişisel Özellikler	-Esnek ve toleranslı olmak -Amaç odaklı olmak -Yaratıcı ve gerçekçi olmak -Orta düzeyde özgüven sahibi olmak -Şevkli ve enerjik olmak -Sosyal ve ekonomik çevre ile uğraşabilme yeteneğine sahip olma	-İkna edici olmak -Amaç odaklı olmak -Yenilikçi ve idealist olmak -Yüksek düzeyde özgüven sahibi olmak -Şevkli ve enerjik olmak -Kendi kendisinin patronu olma zorunluluğu
Özgeçmiş	-35-45 yaş arasında işletme kurma -İş sahibi bir babasının olması -Üniversite mezunu olmak -İlk doğan çocuk olmak	-25-35 yaş arasında işletme kurma -İş sahibi bir babasının olması -Üniversite mezunu olmak -İlk doğan çocuk olmak
Destek Grupları	-Yakın arkadaşlar -Eş ve aile -Profesyonel kadın grupları	-Arkadaşlar, profesyonel tanışıklar(avukat, muhasebeciler, iş dünyasından arkadaşlar) -Eş
Kurdıkları İlk İş Türü	-Hizmet sektörü	-Üretim ya da yapı sektörü

Kaynak: Hisrich ve Peters, Entrepreneurship, Fifth Edition, McGraw Hill, 2002, s. 76, (Aktaran:Semra Güney, Kadın Girişimciliğine Genel Bakış, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2006 s. 29).

2.4. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN DÜNYA TARİHİ

Kadının iş hayatına girişi 18. Yüzyıldaki Sanayi Devrimi ile başlar. Bu dönemde sanayinin gelişmesiyle kadın çalışan kavramı öne çıkmaya başlamıştır. Ancak kadın çalışanın erkek çalışandan daha düşük ücret alması ve kötü çalışma koşulları kamuoyunu bu konu üzerinde tartışmaya teşvik etmiştir.

Gerçek anlamda kadınların iş hayatına girişi ise I. ve II. Dünya Savaşı dönemine denk gelir. Savaşlar sırasında toplumdaki hem sosyal hem de ekonomik değişim kadınların nerede ne yaptıkları sorularını akıllara getirmiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı sırasında erkeklerin cepheye gitmesi ve savaş sonunda erkek nüfusunun azalmasıyla kadınlar iş hayatında daha çok var olmaya başlamışlardır. Ancak bu defa sadece çalışan olarak değil babalarından veya kocalarından kalan işyerlerinin işletmek, geçimlerini sağlamak amacıyla çalışmaya başlamışlardır.

1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Teşkilatı, 1946 yılında Kadın Statü Komisyonu kurularak dünyanın tüm ülkelerinde özellikle savaştan çıkan toplumlarda kadınların toplumsal yaşama katılım düzeyini ölçme görevini üstlenmiştir. 1946 yılından beri Kadın Statü Komisyonu her yıl toplanıp kadınların sorunlarına evrensel çözümler aramaktadırlar.

1960'lı yıllardan itibaren bağımsızlık ve kişisel özgürlük eğilimlerinin artmasıyla kadın girişimci kavramı da kendinin göstermeye başlamıştır. 1970'li yıllara gelindiğinde ise kadın girişimci kavramı daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Bu sürece bakıldığında kadın girişimci sayısında bir artış görülmektedir.

“Avrupa Komisyonu Eşit Fırsatlar Birimi tarafından bu yükselişin nedenleri; kadınların iş kurma konusunda daha iyi eğitim almaları ve bilgi sahibi olmaları, iş kurmanın işsizliğe karşı etkin bir seçenek olarak görülmesi ve kadınların özellikle teşvik edilmeleri, cam tavan etkisi altında kalan kadınların hiyerarşinin üst basamaklarına yükselememeleri konusunda karşılaştıkları zorluklar gibi faktörlere bağlanmaktadır” (Gürol, 2006: 223).

1975 yılında ise Birleşmiş Milletler bu yılı Dünya Kadınlar yılı olarak kabul edip bu yılda kadın erkek arasındaki eşitliğin artması, kadınların kalkınma çabalarında yer alması ve kadınların dünya barışına katkıları yönünde faaliyetlerin yapılması amaçlanmıştır (Aklar,1993:200). Böylece kadın yılı kutlamaları ilk defa dünya gündeminde yer aldı. Dünya Kadınlar Konferansı 1975 yılında ilk defa Meksika'da gerçekleştirildi. Bu konferansta 1975-1985 yılları arasındaki on yıl “Eşitlik, Kalkınma ve Barış için Birleşmiş Milletler On Yılı” ilan edilmiştir.

1979 yılına gelindiğinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tüm dünya ülkelerine yönelik olarak kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi maksadıyla

bir sözleşme hazırlanmasına karar vermiş ve 1981 yılında bu sözleşme imzaya açılmıştır. Sözleşmede kadınların girişimci, yönetici veya lider olabilmesi için neler yapılması gerektiği, kadınlara yönelik pozitif yaklaşımlar ve kadını birey olarak görme gibi maddeler öngörülmüştür. Bu maddeler gereğince hükümetler kadınları teşvik etmek için yapacakları katkının arttırılması yönünde tedbir almakla yükümlüdürler.

1980'li yıllara gelindiğinde liberal ekonominin ve girişimcilik kültürünün benimsendiği ve bu dönemde girişimcilik kelimesinin dünya çapında kullanılır olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca bu dönemde küçük işletme sahibi olmak yoksulluktan kurtulmaya bir araç olarak görülmüştür. Kadınlarında girişimcilik hayatına böyle küçük işletmelerde başladığı düşünülürse kadın girişimci oranı artış göstermektedir. Artan teşvik politikaları ve sunulan fırsatlar sonucu kadın girişimcilik hareketi bu dönemde hız kazanmıştır.

2000'li yıllara yaklaşırken birçok gelişmiş ülkede kadınlar geleneksel rollerinden kurtulup iş hayatında yerini almıştır. Önceleri kadınlara biçilen roller sekreterlik, hemşirelik, çocuk bakıcılığı gibi geleneksel roller olsa da artık kadınlar girişimci, lider, üst düzey yönetici gibi yeni rollerle iş hayatında var olmaya başlamıştır. Ayrıca çalışan kadın imajının daha fazla kabul görmesiyle kadınların iş hayatındaki rolleri gittikçe önem kazanmaya başlamıştır.

“Uluslararası rakamlara bakıldığında, kayıtlı ekonomi içindeki şirketlerin yüzde 25-33'ünün sahiplerinin kadın olduğu görülmektedir. Yine Dünya Bankası'nın yedi Orta Doğu ülkesinde yapmış olduğu bir çalışmada, toplam 4000 şirketin sahiplerinin %13'ünün kadın olduğu belirlenmiştir. Araştırmalar, global kadın işgücündeki en yüksek artışın endüstrileşmiş ülkeler olduğunu gösterirken, en düşük artışı sergileyenlerin ise zaten işgüçlerinde büyük sayıda kadın bulunan Doğu Avrupa Ülkeleri olduğunu belirtmektedir” (Tamer, 2013: 652).

2.5. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN TÜRKİYE TARİHİ

Türkiye'de kadın girişimciliğinin tarihi Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemiyle başlar. II. Meşrutiyet'in ilanı ile başlayan süreç Cumhuriyetin ilan edilmesi ve Atatürk'ün reformları ile hız kazanır. Aslında kadınlar tarihsel sürecin her aşamasında ekonomik faaliyetlere katılmışlardır. Özellikle savaş dönemlerinde

erkeklerin cepheye gitmesinden dolayı işleri kadınlar devralmış erkeklerin cepheden dönmesiyle geleneksel rollerine geri dönmüşlerdir. Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan reformlarla kadınlar eğitim, siyasi temsil ve iş hayatında kendilerine yer bulabilmişlerdir. Ancak toplumdaki rolleri geleneksel rollerinin sınırlayıcılığını aşamamıştır. Kadınların iş hayatında ancak cinsiyete dayalı görevlerini yerine getirdikten sonra var olmuşlardır. Yani ev işlerini yapıp çocuğunu yetiştirdiği takdirde çalışma hayatında kendine bir yer bulmasına izin veriliyordu. Kadınların iş hayatında var olması beraberinde kredi veren banka ve kuruluşların ortaya çıkmasına ön ayak olmuştur.

1960'lı yıllarda kırdan kente göçün artmasıyla kadınların tarım dışı iş gücüne katılımı artmaya başlamıştır. Toplumsal yaşamda meydana gelen değişiklikler ile kendisine farklı roller yükleyen kadınların 1980'li yıllarda önemi daha da artmıştır. Kadın hareketinin arttığı bu yıllarda batılı ülkelerde olduğu gibi ülkemizde liberal ekonominin etkisindeydi.

1990'ların ilk yarısında kadınların küçük işletmelerini kurmalarına destek verilmesi, ücretli istihdamın yanı sıra, kadınlara ekonomik getiri sağlamanın uygulanabilir yolları arasında görülmüştür (Ecevit, 2007:252).

1990'ların ikinci yarısına gelindiğinde girişimciliğin altında yatan iki temel neden görülmektedir. Bunlardan ilki, kadınların işgücüne katılımının azalması ve artan kadın işsizliği nedeniyle bu olumsuz durumla mücadele etmek için girişimciliği geliştirme yaklaşımıdır. İkinci durum ise kentlerde yaşayan yoksul kesimin daha da yoksullaşması nedeniyle girişimciliğin geliştirilmesi özellikle kadın girişimciliğinin geliştirilmesi bir seçenek olarak görülmüştür.

Nüfusunun yarısı kadın olan ülkemizde kadınlar üretimin her aşamasında bulunmalarına rağmen kalkınma getirilerinden yeterince faydalanamamıştır. Bu nedenle kadınları iş hayatına dahil etmek için girişimcilik faaliyetlerini destekleyen plan ve projeler yürürlüğe konmuştur. Bunun sonucunda ülkemizde son yıllarda kadın girişimci sayısı artış göstermektedir. Bu artışla birlikte kadınlar iş yaşamının her alanında varlık göstermeye başlamıştır. Geleneksel rolünden sıyrılan kadın yalnızca eş ya da anne olmakla kalmayıp artık girişimci bir kadın olmaya başlamıştır.

Girişimcilik hayatına küçük işletmelerde başlayan kadın azalmış hane gelirine de bu yolla katkı sağlamaya başlamıştır. Ayrıca çalışan kadınları gördükçe çalışmayan kadınlarda motive olmaya başlamış ve ücretli bir işte çalışma isteğinde artış olmaya başlamıştır. Ancak uygun eğitim ve becerisi olmayan kadının çalışma hayatında yer bulması oldukça zordur. Bu zorluk kadınları kendi işini kurma yoluna sevk etmiştir.

Türkiye’de kadınları girişimci olmaya iten faktörler kendini gerçekleştirme isteği, girişimcilik güdüsü, zengin olma isteği ve sosyal statüye sahip olma isteği gibi girişimciliğe çeken faktörler değil aksine düşük aile geliri, ekonomik zorluklar gibi makro ekonomik etkenlerdir.

Son yıllarda ülkemizde kadınların işgücü piyasasında giderek daha fazla yer almasında, çalışma koşullarının kadın işgücü için daha elverişli ve özendirici bir düzeye ulaşmış olması ve kadınları çalışma hayatında koruyan hukuki düzenlemelerin varlığı büyük rol oynamıştır (Can ve Karataş, 2007: 252).

Türkiye’nin sosyal ve ekonomik gelişimine katkıda bulunmak ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kadın girişimci sayısını artırılması ve kadın girişimcileri güçlendirilmesi gerekir. Bu amaçla Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda kadın girişimciliğinin desteklenmesi için birtakım tedbirler alınmıştır. Kadın girişimciliğinin desteklenmesi için bankaların kredi programlarının yanı sıra gerek özel gerekse kamu kuruluşları tarafında destek ve teşvik projeleri yürürlüğe konmuştur.

2.6. AVRUPA KADIN LOBİSİ

2.6.1. Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Koordinasyonu (AKL-TK)

Türkiye’deki kadın örgütleri 2004 yılında AKL-Türkiye Koordinasyonu’nu (AKL-TK) kurarak AKL’ye üye olma sürecini başlatmışlardır. AKL’ye üyelik süreci, kadın dayanışmasının ve Türkiye’deki kadınlarla Avrupa’daki kadınların aralarında kurdukları örgütsel işbirliğinde tarihsel olarak önemli bir adımdır. Ka-Der Ankara tarafından 20 Mart 2004’te ülkenin çeşitli yerlerinden katılımcılarla bir örgütlenme toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıda 45 kadın örgütü bir araya gelmiş ve örgütlenme sürecini tartışmıştır (bugün üye örgüt sayısı 70’e ulaşmıştır). Aynı

toplantıda Ka-Der Ankara, AKL-TK'nın sekreteryasını yürütmek üzere seçilmiştir. AKL-TK'nın, AKL'ye üyelik başvurusu 15-17 Ekim 2004 tarihinde Brüksel'de yapılan Genel Kurul'da oylanarak oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Normal işleyişe göre kadın örgütlerinin AKL'ye üyelik başvurusunda bulunmaları için ilgili hükümetin Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik için müzakere sürecine başlamış olması gerekirken, AKL-TK'nın, Türkiye müzakere sürecine başlamadan tam üyeliğinin kabul edilmesi, kadınların sınır aşırı dayanışma ve işbirliğine "iyi bir örnek" teşkil etmektedir.

Türkiye henüz AB üyesi olmadan Türkiye'deki kadınlar AB'deki kadın hareketinin etkin bir üyesi olmuştur. Bu durum, Türkiye'de kadın örgütlerine AB adaylık sürecini kadın özgürleşmesi yönünde kullanma fırsatı sağlamıştır. Geline bu nokta, Türkiye kadın hareketinin uzun yıllardır küresel sivil hareketlerin etkin bir şekilde içinde bulunmasının hem sonucu olmuş hem de yeni bir işbirliği sürecinin daha başlamasına yol açmıştır.

2.6.2. Avrupa Kadın Lobisi (AKL)

1990 yılında kurulmuş olan Avrupa Kadın Lobisi (AKL), Avrupa Birliği'ndeki (AB) kadın örgütlerinin dahil olduğu en büyük şemsiye organizasyondur. 2009 yılı itibariyle AKL, 27 AB üyesi ve 3 aday ülkedeki (Hırvatistan, Makedonya Cumhuriyeti, Türkiye), aynı zamanda Avrupa genelindeki 21 örgütün, toplamda 2500'den fazla kadın örgütünü temsil etmektedir. Brüksel'deki Genel Sekreterliği ile AB kurumları ve sivil toplum paydaşları ile yakın çalışan AKL en eski AB sivil toplum örgütlerinden biridir.

Uluslararası arenada AKL, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nde danışmanlık statüsüne sahip olmakla birlikte Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu aktivitelerine de düzenli olarak katılmaktadır.

AKL'nin misyonu kadınlar arasında farklılığı ve kadın erkek eşitliğini destekleyerek kadının insan haklarını savunmaktır. AKL aktif politika ve savunma çalışmaları, proje yönetimi, izleme ve farklı politika alanlarında farkındalık yaratma araçları ile Avrupa genelinde üye örgütlerin ilgilendikleri konu ve olayların geniş kesimlerce

duyulmasını sağlar. Bu konular kadının ekonomik ve sosyal statüsü, karar alma mekanizmalarında kadın, cinsel sağlık ve üreme sağlığıyla ilgili haklar, göç, toplumsal entegrasyon ve iltica alanlarını kapsar. Avrupa Kadına Karşı Şiddet Politika ve Aksiyon Merkezi aracılığıyla AKL kadına karşı her türlü şiddete karşı mücadele eder.

AKL'nin Avrupa Kadına Karşı Şiddet Politika ve Aksiyon Merkezi bu konuda kapsamlı Avrupa Gözlemi de sağlamaktadır. Öte yandan, AKL kadın hakları perspektifinin tüm Avrupa politikalarına etkili bir şekilde dahil olması için toplumsal cinsiyeti baştan bütün politikalara dahil etme yaklaşımı olan “toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması” (*gender mainstreaming*) uygulamasını desteklemektedir.

2.6.3. Tarih: Ne zaman, Kim tarafından, Neden?

Her şey 1987 Kasımı'nda Londra'da 50 milyon üyeyi temsil eden 85 örgütün üyesi 120 kadının bir araya gelmesi ve iki temel ilkeyi benimsemesiyle başladı. İlk ilke “Avrupa kurumları ve yerel kurumlara kadın haklarının ve çıkarlarının daha iyi savunma ve temsilini sağlamak için baskı uygulayacak ve tüm ilgili kadın kuruluşlarına açık olacak bir yapı oluşturmak” olarak öngörüldü. İkinci ilkeyle delegeler Avrupa Komisyonu'nu 1988 yılı başında yapılacak bir toplantıyla “böyle bir yapının oluşturulmasına destek vermeye” çağırdı. Destek sağlandı ve AKL ve Genel Sekreterliği 1990 yılında Brüksel'de resmen kuruldu. AKL 1990 yılında Belçika, Danimarka, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, İspanya, Hollanda ve Birleşik Krallık ulusal koordinasyonu ve 17 Avrupa genelinde yaygın kadın örgütü tarafından kuruldu. O zamanlar Avrupa Topluluğu (AT) olarak adlandırılan AB de 12 ülke tarafından kurulmuştu. Yıllar içinde yeni ülkeler AT'ye katıldıkça yeni ulusal koordinasyonlar da AKL üyesi oldular. AB üyeliği Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine doğru yayıldıkça, AKL de bu ülkelerdeki kadın örgütleri ile bağlantılar ve ortaklıklar sağladı ve her yıl yeni ulusal üyeleri kabul etmeye devam ediyor.

AKL Avrupa düzeyinde kadın hakları ve çıkarlarını savunmaya karşı artan ilgi ve farkındalığın yansıması olarak kurulmuştur, çünkü;

- Kadın erkek eşitliği AB'nin misyonlarından biri olup, AB bu alanda Avrupa'da yaşayan tüm kadın ve erkekleri etkileyecek yasama gücünü kullanma hakkına sahiptir.
- Ortak pazar'ın da kurulması ile birlikte AB etkinliğinin kapsamı kadınların günlük yaşamlarına doğrudan etki etmeye devam edecektir.
- Birlik tarafından kurulan programlara katılmak ve kendilerini etkileyen AB yasaları ile tanışmak kadınlar ve kadın örgütleri tarafından daha acil bir ihtiyaç olmaktadır.
- Böylesi bir organizasyonun kurulması ve lobi faaliyetinde bulunması farklı çıkar örgütlerine ve kamu kuruluşlarına (farklı ekonomik sektörler, sendikalar, profesyonel ve sosyal gruplar) da hareket alanı sağlayan Avrupa Düzeyi Karar Alma Süreçleri'nin de yapısına uygundur.
- Bu kuruluşlar Avrupa Kurumları tarafında da gerçek bir ihtiyaca işaret etmektedir. Yaygın görüşün aksine AB memurlarının sayısı azdır. Örneğin tüm Avrupa Komisyonu'ndaki profesyonel çalışanların sayısı 24.000 kişidir. Bu nedenle kurumlar üye ülkelerin nüfuslarındaki ve yasalarındaki farklılıkları göz önünde bulundurarak çoğu zaman uzmanları göreve çağırır.
- Avrupa Parlamentosu dışındaki Avrupa kurumlarındaki karar vericiler vatandaşlar tarafından doğrudan seçilmedikleri için, AKL gibi bir organizasyonun oluşturulması AB kurumları ve vatandaşları arasındaki demokratik uçurumun da daraltılması ihtiyacına hizmet eder.
- Bu bağlamda, AKL'nin kurulması Avrupa düzeyinde kamusal alanın dönüşümü ve vatandaşlar-bürokratlar arasında yeni bir iletişim şekli oluşturulmasıyla ilişkilidir.

2.6.4. AKL'nin Amaçları

AKL üye örgütler aracılığıyla şunları amaçlar;

1. Avrupa'nın farklı bölgelerinde kadınların temsilini sağlamak ve kadın erkek eşitliğini sağlama süreçlerine kadınların aktif katılımını desteklemek.
2. Ulusal üyeleri bilgi, lobi kaynakları ve eğitimle destekleyerek, AB siyaset üretme ve ulusal düzeyde yasa uygulama süreçlerine katılımlarını sağlamak.
3. İnceleme, değerlendirme ve gözlemlene ile kadınların hayatına doğrudan etkisi olan tüm AB politikalarına düzenli içerik sağlama ve kadın erkek eşitliği alanındaki Yol Haritasına ve BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Pekin Eylem Platformu'na özel referansla kadın erkek eşitliğini savunmak.
4. Tüm AB politikalarına kadın hakları perspektifinin entegrasyonu için toplumsal cinsiyeti baştan bütün politikalara dahil etme yaklaşımının geliştirilmesi ve uygulanması için gözlem yapma ve farkındalık yaratma.
5. Farklı kadın gruplarının ihtiyaçlarını, bakış açılarını ve yaşam döngülerinin farklı aşamalarındaki kadınların farklı deneyimlerini göz önünde bulundurmak. Bu eylemler hem iç politikalarda ve kurumsal gelişmede hem de AB ve küresel alanda çoklu ayrımcılığa maruz kalan kadınları temsil eden kurumlarla ortaklık geliştirme ve işbirliği ilişkilerinde yer alır.

2.7. KADIN GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Kadın girişimcilerin özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- 2.7.1. Risk Alabilme:** Risk, gelecekte olabilecek potansiyel tehlikeleri işaret eder. Riskin ne zaman, nereden ve nasıl geleceği öngörülemez. Çünkü risk bir belirsizlik durumudur ve zamana göre değişebilir. Risk alabilme aslında her girişimcinin sahip olması gereken bir özelliktir. Ekonomik, psikolojik, sosyal ilişkiler, kariyer geliştirme gibi hemen hemen her alanda bazı riskler bulunduğu için başarılı bir girişimci olabilmek açısından da risk alabilme oldukça önemlidir.
- 2.7.2. Motivasyon:** Girişimcilikte olduğu gibi aslında kadın girişimciliğinde de motivasyon oldukça önemlidir. Bir girişimcinin sahip olması gereken en

temel özellikler yaratıcılık, yenilik yapma ve risk alabilmek olarak görülse de motivasyonun önemi de unutulmamalıdır. Çünkü sürdürülebilir rekabet açısından motivasyon oldukça önemlidir. Yeterli motivasyona sahip olmayan kadın girişimciler sürdürülebilir rekabetin içinde kendilerine yer bulamayacaklardır. (Cansız,2007:61)'a göre bir kadın girişimcinin başarılı olabilmesi için kendine uygun bir konuyu fırsat bilerek bunu iş fikrine dönüştürüp gerçekleştirebilecek bir hedef haline getirmesi gerekmektedir. Hedefine ulaştığı durumda gerek ailesinden gerekse çevresinde takdir görmesi süreci iyileştirici bir unsurdur.

2.7.3. Özgüven: Kadınların özgüvenli olması aslında başarılı bir girişimci olmaları açısından oldukça önemlidir. Çünkü kendine karşı iyi duygular beslemeyen, kendine inancı olmayan kadın güçlü rakiplerinin arasında sıyrılamayacaktır. Öte yandan kendine inancı olan kadın ona sunulan fırsatları iyi değerlendirerek başarılı bir girişimci olacaktır. Kadınların motivasyonlarının artmasındaki en önemli etkenlerin arasında artan destek politikaları, aile ve eş düzeyinde artan destekle ve değişen sosyal yapıyla beraber kadınların değişen rolleri sayılabilir.

2.7.4. Duygusal Zeka: Duygusal zeka, bir insanın kendisine veya başkalarına ait duyguları anlama, sezinleme, yönetme ve yönlendirme yetisi, kapasitesi ve becerisinin ölçümü olarak tanımlanmaktadır. Belirsizlik durumunda karar vermek zorunda kalan kadın girişimciler duygusal zekalarını kullanarak zor koşulların üstesinden gelirler. Aslında belirsizliğin hakim olduğu durumlarda risk almak girişimciliğin getirdiği bir özellik olarak gözüke de aslında bir duygusal zeka özelliğidir.

Yukarıda sıraladığımız özelliklerin haricinde kadın girişimcilerin temel özellikler aşağıdaki gibi de sıralanabilir (Özdemir, 2010:119; Akehurst vd., 2012:2490):

- Sorumluluk üstlenebilme

- İnisiyatif kullanabilme becerisi,
- Kararlı olma ve azim gösterme,
- Düşünme becerisinin güçlü olması,
- Yeni iş süreçleriyle ilgili üretkenlik becerisi,
- Sosyal zekasının yüksek olması,
- İletişim becerilerinin güçlü olması,
- Yazılı ve sözlü haberleşme becerisinin güçlü olması,
- İş ile ilgili teknik donanıma sahip olma,
- İşine bağlı olması ve isteyerek devam ettirmesi,
- Hayal gücünün yüksek olması,
- Entelektüel bakış açısının olması ve hedeflerini belirlemesi,
- İş ile ilgili teknik eğitimlerini almış olması,
- Uzman görüşlerinden faydalanabilme imkanının olması,
- Özgüven sahibi olması,
- Çalışkan olması,
- Hedef saptama ve hedefleri doğrultusunda hareket edebilme,
- Fırsatları başkalarından önce yakalayabilme ve değerlendirme becerisine sahip olması,
- Organizasyon ve yönetim yeteneği,
- Girişimcilik eğiliminin yüksek olması şeklinde ifade edilmektedir.

2.8. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN ÖNEMİ

Kadınların iş hayatına girişimci olarak atılması ve kadın işletme sahiplerine eşit fırsatlar sunulması güçlü bir girişimcilik sektörü açısından oldukça önemlidir. Kadın girişimciler ulusal büyüme stratejilerinde büyük rol oynar. Çünkü bir ülkede kadın girişimci sayısı ne kadar fazla ise o ülkenin gelişmişlik seviyesini o kadar yükseltir. Ayrıca yeni istihdam yaratma fırsatı sunduğu için kadın girişimcilik işsizlikle mücadele açısından oldukça önemlidir.

Kadın girişimciliği son yıllarda gerek ülkemizde gerek ise dünyada büyük bir artış sağlamıştır. Kadınlar artık sahip oldukları yetenek ve becerilerini kullanmaktan çekinmeyip birçok engelle karşılaşmış olmalarına rağmen bağımsızlı olma, esnek çalışma saatleri ve zengin olma isteği gibi sebeplerle girişimci olmayı tercih etmişlerdir.

Günümüzde teknolojik gelişmelerinde etkisiyle kadınlar iş hayatında daha çok yer almaya başlamışlardır. Çünkü bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle bilgiye ulaşma kolaylaştığı için kadınlara yönelik olan teşviklerden, projelerden ve derneklerden haberdar olma oranı artmıştır. Ayrıca gelişen teknoloji sayesinde eğitilmiş kadın sayısında da bir artış meydana gelmiştir. Bu sayede kadınlar çalışma hayatında daha aktif rol alırken girişimcilik en cazip kariyer alanlarından biri olmaya başlamıştır.

Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için özellikle yerel ekonomilerde istihdam yaratma ve çevrelerine sağladıkları sosyal fayda bakımından kadın girişimciler büyük rol oynamaktadır. Kadın girişimciler fırsat eşitliğinin sağlanması, kadınların piyasa üretimine katkılarının artırılması ve dolayısıyla elde ettikleri gelirle kendilerinin ve ailelerinin yoksulluktan kurtulması ve böylelikle ülke kalkınmasının sağlanması konusunda etkin rol oynamaktadırlar. Böylelikle kadınlar, kendi ülke ekonomilerini geliştirmede potansiyel girişimcilik faaliyetleri ile önemli bir kaldıraç kuvveti oluşturmaktadırlar (Yalman vd. , 2014: 44).

2.9. KADIN GİRİŞİMCİ TİPOLOJİSİ

2.9.1. Goffee ve Scase'e Göre Kadın Girişimci Tipolojisi

Goffee ve Scase (1995) kadın girişimcileri cinsiyet rollerine bağlılık derecesine göre kadın girişimcileri dört farklı şekilde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaları açıklamak gerekirse;

- a) **Geleneksel Kadın Girişimciler:** Geleneksel kadın girişimciler hem girişimci olma ideallerine sahip hem de geleneksel kadın rollerine sık sıkıya sahip olan tiplerdir. Bu tip girişimci kadınlar genellikle evli oldukları için ailevi sorumluluklarıyla iş sorumluluklarını beraber yürütürler. Bu tip kadın girişimciler kadın için belirlenmiş geleneksel rollere uygun işler yapmaktadır. Örneğin kuaförlük, yemek fabrikası, sekreterlik, güzellik salonu gibi işlere yönelirler.
- b) **Yenilikçi Kadın Girişimciler:** Girişimcilik ideallerini geleneksel kadın rollerinden üstün tutan girişimci tipidir. Geleneksel kadın rolleri kariyerlerinin önüne geçtiğinden dolayı bu rollerini reddederler. Genellikle bekarlardır. İyi eğitim görmüş, özgürlüğüne düşkün ve arkadaş sayısı az kişilerdir. (Sipahi, 1997: 61-62)'e göre "Bu kadınların girişimciliği seçmeleri, önceki iş deneyimlerinde cinsiyetle ilgili çeşitli önyargılarla karşılaşmaları nedeniyle mesleki geleceklerinin sınırlı olduğunu düşünmeleri, girişimciliği ekonomik ve kişisel başarı kazanmanın aracı olarak değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır." Bu tip kadınlar genellikle pazar araştırmaları, halkla ilişkiler ve reklam gibi yüksek okul mezunu olmayı gerektirecek işlerde çalışırlar.
- c) **Evcimen Kadın Girişimciler:** Girişimci ideallerine sınırlı ölçüde sahip olan bu tipteki kadınlar geleneksel rollerine sık sıkıya bağlıdırlar. İşlerini aile yaşantılarına göre düzenlemektedirler. Geleneksel rolleri ideallerinin önüne geçmiştir. Büyük bir çoğunluğu evli olmakla beraber çocuk sayısı arttıkça girişimde bulunmaktan kaçınmaktadırlar. İşlerini büyütme ya da kar elde etmekten çok yaptıkları işten zevk almaya çalışırlar. Bu tip kadınlar daha çok terzilik, iç dekorasyon ve el sanatları gibi işlerde çalışırlar.

d) Köktenci Kadın Girişimciler: Bu tip kadın girişimciler hem ideallerine hem de cinsiyet rollerine düşük derecede önem vermektedirler. Bu tipteki kadınlar her alanda erkeklerle eşit olmayı istedikleri için bu alanda da eşit olmayı arzulamaktadır. Bu tip kadınlar eğer evlilerse ailevi sorumluluklar iki eş arasında eşit şekilde bölünür. Kişisel deneyimleri ve iş yaşamlarından dolayı kadının toplumsal hayattaki yerini sorgularlar. İşletmeleri kar elde etme aracı olarak görmezler. (Goffee vd. , 1992: 79)'e göre “Onlara göre işletmeler feminist ideolojiyle bağdaşır şekilde diğer kadınlara hizmet veren kuruluşlardır.” Bu tip kadınlar daha çok kadın hareketiyle ilgili basın, yayın ve eğitim gibi alanlarda çalışırlar.

2.9.2. Moore’a Göre Kadın Girişimci Tipolojisi

Dorothy Moore (1987) tarafından kadın girişimciliğinin sürecine göre girişimciliği ikiye ayırmıştır. Bu iki tipi açıklamak gerekirse;

- a) Geleneksel Kadın Girişimciler:** Evlerine ve ailelerine yönelik olarak yaşayan bu tipteki kadınlar genellikle evlidir ve bir ailesi vardır. İşletmecilik ve teknik eğitimi olmayan bu kadınlar daha çok hizmet ve perakende sektöründe faaliyet gösterirler. İş kurma sermayesi genellikle kişisel birikimleri ya da sahip oldukları mal varlıklarıdır.
- b) Modern Kadın Girişimciler:** Kariyer odaklı olan bu tipler yüksek gelirli kurumsal işletmeler ya da yeni girişimler oluştururlar. İşletmecilik ve teknik eğitimi yüksek olan bu kadınlar finansman temininde dış kaynaklara yönelirler. Erkeklerin yoğun olduğu sektörlerde faaliyet gösterirler.

2.9.3. Carter ve Cannon’a Göre Kadın Girişimci Tipolojisi

Carter ve Cannon (Carter ve Cannon 1988:32-34) kadın girişimcileri davranışsal özelliklerine göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre beş tür kadın girişimci vardır. Bunları açıklamak gerekirse;

- a) Bir Girişimden Diğerine Keyfi Geçiş Yapan Genç Girişimciler:** Bu gruptaki kadınlar genellikle 25 yaş ve altı olup daha önce herhangi bir iş deneyimi bulunmamaktadır. Girişimciliği bir kariyer basamağı olarak

görmeyen bu kadınların girişimcilik durumları başarı durumlarıyla ilişkilidir. Girişimlerinde başarılı oldukları takdirde yüksek motivasyon ve işlerine bağlı olurlar. Başarısız olmaları durumunda ise iş hayatından tamamen koparlar. Bu tip kadın girişimcilerin planlı bir gelecek hedefi yoktur. Bunun yerine başarının olduğu sektörler arasında sık sık geçiş yaparlar.

- b) **Genç Başarılı Girişimciler:** Genç başarılı girişimciler aldıkları iyi eğitimin ardından kariyer olarak girişimciliği seçerler. Bu onlar için uzun vadeli bir kariyer seçeneğidir. İş deneyimleri tatillerde veya yarı zamanlı olarak çalıştıkları işlerden ibarettir. Tecrübeleri yetersiz olduğu için bilgi eksiklerini çeşitli eğitimlere katılarak tamamlarlar.
- c) **Başarı Odaklı Girişimciler:** Genç başarılı girişimciler gibi bu grupta yüksek kariyer odaklıdır. Öncelikleri işletmeleri olduğu için kariyer ve iş hayatlarını riske atacak değişikliklerden hoşlanmazlar. Çocuğu olan kadınlar aileyi kendilerine bir motivasyon aracı olarak görürken çocuğu olmayan kadınlar kariyerlerini etkileyeceğini düşündükleri için çocuk sahibi olmayı düşünmezler.
- d) **Dönüş Yapan Girişimciler:** Bu gruptaki kadınların bir bölümü daha önceden iş deneyimine sahip olmakla beraber ailevi sorumluluklarından dolayı kariyerlerine ara vermek zorunda kalmışlardır. Özellikle annelik süreci sonunda ekonomik hayata katılan kadınlar bu gruba girmektedirler. Girişimciliği uzun vadeli bir kariyer olarak gören bu kadınlar ilk olarak yarı zamanlı olarak çalışırken daha sonraları tam zamanlı çalışmaya geçmektedirler. Bu gruptaki kadın girişimciler anne olmadan önceki tecrübeleri başarılı bir girişimci olmak için iyi bir motivasyon unsurudur.
- e) **Geleneklerine Bağlı Girişimciler:** Diğer gruplara göre daha yaşlı olan bu kadınlar geleneklerine oldukça bağlıdırlar. Aile her zaman için öncelikleridir. Ailenin iş yaşamı için bir engel olmadığını düşünürler ve ailevi sorumluluklarını yerine getirmek için profesyonel yardım alırlar. Geleneksel rollerine bağlı olmaları tam bağımsız bir girişimci olmalarını engeller. Yönetmel faaliyetlerde ve işletme yönetiminde onaylanma ihtiyacı hissettiklerinden dolayı yakın aile üyelerinin fikirlerine önem verirler.

2.9.4. Nielsen ve Kjeldsen'in Kadın Girişimci Tipolojisi

Nielsen ve Kjeldsen(2000: 13-15), kadın girişimci tipolojisini altıya ayırmaktadır. Bunları açıklamak gerekirse;

- a) **İşletme Sahibi Kadın Girişimci:** Bu grupta yer alan kadınlar işletmenin her fonksiyonunu tek başına yüklenmektedirler. İkinci bir personel istihdamını düşünmemekte tek kişilik işletmelerinin hem muhasebecisi hem de girişimcisi konumundadırlar. Yani hem patron hem de çalışandırlar. Geleneksel kadın girişimcilerin bulunduğu sektörlerde faaliyet gösterirler.
- b) **Geleneksel İşletme Sahibi Çalışan Kadın Girişimci:** Bu sınıfta yer alan kadın girişimciler yeni bir işletme kurmak yerine hali hazırda faaliyette olan başka bir işletmenin yönetimini devralarak iş sahibi olurlar. Satın alma yoluyla işletme sahibi oldukları için aslında girişimci olarak kabul edilmezler.
- c) **Büyüme Odaklı Kadın Girişimci:** Bu sınıfta yer alan kadın girişimciler sınırlı sayıda işletme kurarlar. Ancak ücretli çalışan oldukları için girişimci olarak kabul edilmemektedirler.
- d) **Boş Vakit ya da Hobi Kadın Girişimcisi:** Bu sınıfta yer alan kadın girişimciler ek gelir sağlarken aynı zamanda bir değer yaratmak için girişimci olurlar. Her ne kadar bu girişimcilerin sayıları artış gösterse de iş hayatında etkinlikleri düşüktür.
- e) **Aile İşletmeleri:** Bu sınıfta yer alan kadın girişimcilere işletmeleri ailede miras olarak kalmıştır. Girişimci statüsünde görülme olasılıkları düşüktür. Çünkü risk alma ve yönetsel kararlarda aktif rol almadıkları için girişimci olarak kabul edilmezler.
- f) **Şebekelenmiş Girişimci:** Bu tip kadın girişimcilerin en önemli özelliği proje esaslı çalışmalarındır. Bu grupta yer alan kadın girişimciler bir projeden diğerine geçerek ya da bir işten diğerine geçtikleri için serbest ajan olarak bilinirler.

2.9.5. Welter'in Kadın Girişimci Tipolojisi

Welter'e (2006:131) göre kadın girişimci hayal eden, gerçekleştiren ve hareket etmeyen girişimciler olarak üçe ayırmak mümkündür;

- a) **Hayal Eden Kadın Girişimci:** Hayal eden kadın girişimci henüz girişimcilik yolunda bir adım atmamıştır ancak ticari bir ürüne dönüştürebileceğine inandığı bir fikri vardır.
- b) **Gerçekleştiren Kadın Girişimci:** Bu tip kadın girişimciler işlerini kurmak için ilk adımlarını atmış ve bir işletme kurulmuştur.
- c) **Hareket Etmeyen Girişimci:** Bu tip kadın girişimciler ya hayal kırıklığı yaşayıp girişimcilikten tamamen vazgeçmiştir ya da cesareti kırıldığı için geçici bir süre için girişimciliğe ara vermiştir.

2.9.6. Kumar'a Göre Kadın Girişimci Tipolojisi

Kumar'a (2010) göre kadın girişimci türlerini beşe ayırmak mümkündür:

- a) **Varlıklı Girişimciler:** Bu gruptaki kadınlar zengin ailelerinden gelen kadınları kapsar. Aileleri tarafından desteklenen bu kadınlar ailenin kızı, gelini ya da yeğeni olabilir. Güzellik salonu, ev dekorasyonu ve yayıncılık gibi sektörlerde faaliyet gösterirler.
- b) **Ekonomik Özgürlük Arayan Girişimciler:** Büyük kentlerde yaşayan, yeni faaliyetlerle kendini göstermek isteyen kadınlar bu grubu oluşturmaktadır. İyi bir eğitim almış olan bu kadınlar düşük riskli sektörleri tercih ederler.
- c) **Girişimciliğe İtilenler:** bu grupta yer alan kadın girişimcilerin asıl amacı finansal zorlukları aşmaktır. Bu kadınların girişimci olma nedenleri girişimciliğe duydukları ilgiden ziyade maddi koşulların yetersizliğidir. Kadınlar ya var olan işlerini genişletirler ya da yeni iş koşullarından gelir elde etmeye çalışırlar.
- d) **Kendi İşini Yaratıcılar:** Bu grupta yer alan kadınlar ya fakir ya da çok fakirdir. Köy ve kasabalarda yaşamlarını sürdürmek için kendi iş alanlarını yaratırlar.

- e) **Kırsal Girişimciler:** Bu kategoride yer alan kadınlar düşük riskli, örgütlenme becerisine ihtiyaç duymayan köy ve kasabalarda yaşayan kadınlardır.

2.10. KADIN GİRİŞİMCİ OLMA FAKTÖRLERİ

Kadınları girişimci olmaya yönlendiren faktörleri itici faktörler ve çekici faktörler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Kadınları girişimciliğe iten faktörler olumsuz koşullar olurken, kadınları girişimciliğe çeken faktörler olumlu koşullardır.

2.10.1. İtici Faktörler

Kadınları girişimciliğe iten faktörleri; ekonomik zorluklar, düşük aile geliri, zor çalışma koşulları, kadın-erkek çalışan arasındaki ücret farkı, mesleki ayırım, cam tavan sendromu, işsiz kalma, çalışma saatlerinde esneklik istemek gibi bir çok neden sıralanabilir. Bunlardan birkaç tanesini açıklamamız gerekirse;

2.10.1.1. İşsiz Kalma: Kadınları girişimci olmaya iten en önemli faktörlerden biri işsiz kalma sorunudur. Çünkü işgücü piyasasına bakıldığında kadınların varlığı ikinci plana itilmiş erkek çalışana öncelik verilmiştir. İşe alınan kadın çalışanlar ise çoğu kez erkek çalışanlara nispeten daha kısıtlı imkanlara sahip olmuştur. Öte yandan gerek ekonomik krizlerde gerek işletmenin küçülmeye gitmesi durumunda işten ilk çıkartılanlarda genellikle kadın çalışanlardır. Çalıştıkları işyerinde fazlalık olarak görülmeleri, işsiz kalma sorunuyla her gün yüz yüze olma gibi nedenler kadınları girişimci olmaya itmiştir.

2.10.1.2 İşlerindeki Memnuniyetsizlik (İş Doyumusuzluğu): İş doyumunu ya da memnuniyeti kişinin işinden ve işiyle ilgili faktörlerden duyduğu hazzı ve mutluluğu yani işinden hoşlanma derecesidir. Bu durumda iş doyumusuzluğu da bu durumun tam tersini oluşturmaktadır. Yani işinden hoşlanmama derecesidir. İşinden memnun olmayan çalışan kendi işini kurma faktörüne yönelir. Özellikle kadın çalışanlara yönelik patronun tutumu, ayrımcılık veya eşit ücret alamama gibi durumlar memnuniyetsizliğe yol açtığından dolayı kadın çalışanları kendi işini kurma yönünde teşvik edici olmuştur.

2.10.1.3.Cam Tavan Sendromu: Cam tavan sendromu; kadınların üst kademe yönetim pozisyonlarına ulaşmasını engelleyici davranışsal ve örgütsel önyargılardan kaynaklanan görünmez yapay engeller şeklinde tanımlanabilir. “Kadınların iş dünyasında alt ve orta dereceli idari görevlerde bulunması ancak yüksek düzeylerde pek fazla bulunamamaları cam tavan sendromunu doğrular niteliktedir” (Longa ve Straehley, 2008:1;Dreher, 2003:542). Cam tavan kavramı ilk başlarda daha çok kadın çalışanların kendilerinin yetersiz hissetmesi, toplumsal önyargılar, ailevi sorumluluklar gibi içsel engellemeleri içerse de zamanla kapsamı genişlemiş ve kadınların var olduğu hemen hemen her alanı kapsar hale gelmiştir. Cam tavan sendromunun bu kadar yaygınlaşmasından dolayı iş memnuniyetsizliği, hak ettiği terfiyi alamama ve işyerinde huzursuz olma gibi nedenler kadınları kendi işyerlerini açma yoluna itmiştir.

2.10.1.4.Çalışma Saatlerinde Esneklik İsteği: Bir kadın çalışanın çalışma saatlerinde esneklik istemesinin en önemli nedeni sorumluluklarının erkek çalışanlara göre daha fazla olmasıdır. Örneğin çalışan bir annenin hem ailesine hem de çalıştığı işyerine karşı sorumlulukları vardır. İsteddiği zaman işyerine gidip istediği zaman çıkmak her çalışan için motive edici bir nedendir. Bundan dolayı kadın girişimci kendi işyerini kurduğu zaman bu sorunları ortadan kalkacağı için bu istek onu girişimci olmaya itmiştir.

2.10.1.5.Teşvikler: Bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de kendi işini kurmak isteyen kadınlara yönelik teşvikler bulunmaktadır. Küçük girişimcileri desteklemek adına girişimcilik yolunda karşılarına çıkabilecek zorluklarla mücadele edebilmeleri için kendilerine destek verecek kurum ve kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca ilk işini kuracak olan kadınlara sağlanan banka kredileri, kadınları girişimci olmaya yönlendirecek dayanışma örgütleri ve kadınlara evlerinde küçük işler yaparak girişimci olmaya iten çeşitli projeler ile kadınlar girişimci olmaya teşvik edilmiştir.

2.10.2. Çekici Faktörler

Kadınları girişimciliğe çeken faktörleri; kendini geliştirme isteği, girişimcilik güdüsü, zengin olma isteği, sosyal statü kazanma isteği, güç elde etme, yaşam memnuniyetini arttırma ve bağımsızlık gibi bir çok neden sıralanabilir. Bunlardan birkaç tanesini açıklamamız gerekirse;

2.10.1.1.Kendini Geliştirme İsteği: Kendini geliştirme isteği daha çok maddi yönden bir gelire ihtiyacı olmayan kadınlar için girişimci olma nedenidir. Çünkü gelir düzeyi düşük olan bireylerin önceliği kendini geliştirmekten ziyade yaşam kalitesini yükseltmektir. Bu durumda kendini geliştirme isteği kadın girişimci için ancak belli bir maddi düzeye gelindiğinde çekici unsur olmaktadır. Kendini geliştirme isteği ihtiyaç hiyerarşinin en üst basamağında bulunduğundan dolayı ekonomik düzeyi yüksek olan kadınlar için çekici etkiye sahiptir.

2.10.1.2.Girişimcilik Güdüsü: Girişimcilik güdüsü daha çok kadınların taşıdıkları kişisel özelliklerle alakalıdır. Fırsatları görebilme, yenilik yaratma, risk alabilme gibi kişisel özelliklere sahip olduğu durumlarda girişimcilik güdüsü ortaya çıkar. Bu girişimcilik güdüsü sayesinde kadınlar kendi paralarını kazanmak için kendi iş yerlerini açmak için teşvik olacaktır.

2.10.1.3.Zengin Olma İsteği: Zengin olma isteği, girişimci olmak için çekici unsurlardan biridir çünkü kendi iş yerinin patronu olmak çeşitli avantajlar sağlayacaktır. Örneğin kadın girişimci kendi işini kurduğu zaman kendi faydasına çalışacağından dolayı geliri artacaktır. Öte yandan kendi faydasına çalışması girişimci kadını motive edeceğinden dolayı daha çok çalışıp daha fazla para kazanacaktır. Geliri artması durumunda kişinin sosyal statüsü de artacaktır. Bundan dolayı zengin olma isteği kadınları girişimci olmaya çeken bir unsurdur.

2.10.1.4.Sosyal Statü Edinme İsteği: Sosyal statü, kişinin diğer kişilerle karşılaştırıldığında toplumdaki yeridir. Bundan dolayı kadınların kendilerine biçilmiş ev ve aile rollerinin dışında toplumda da kabul görme çabası ve isteği onu girişimci olmaya çeken bir unsurdur. Bu sayede toplumda belirli

bir statüye kavuşmak isteyen kadınlar girişimci olma yolunda motive olacaklardır.

2.10.1.5.Güç Elde Etme İsteği: Güç elde etme isteği kişinin başkalarının davranışları üzerinde etki sahibi olma, onların davranışlarını kontrol etme ve onlardan sorumlu olma düşüncesi olarak tanımlanır. Bu sayede kadınlar insanları etkilemek, yönetmek ve imkanlar doğrultusunda hakimiyet altına alabileceğinden dolayı güç elde etme isteği girişimciliğe çeken bir unsurdur.

“Yukarıda sıraladığımız faktörlerin dışında kadınları girişimci olmaya iten diğer nedenler şöyle sıralanabilir(Soysal, 2010:90-92):

- Çocuklarıyla daha fazla ilgilenebilmek,
- Çalıştığı iş yerinde hak ettiği konuma getirilmemek,
- Eşinin ölümü veya işsiz kaldığında aileyi ayakta tutabilmek,
- Kendi kendinin patronu olma isteği,
- Kendilerine ait bir iş fikrini veya düşünceyi gerçekleştirme isteği,
- Kadınların başarıma ihtiyacı,
- Kadınların bir meslek bilgisine veya diplomaya sahip olarak kendilerine ait işletmede bağımsız çalışmak istemeleri,
- Kadınların aileden miras veya bir başka şekilde intikal eden işletmenin olması,
- Ailede sadece bir kişinin geliriyle geçinmenin zorluğu,
- Kadınlar için başka seçenek yokluğu,
- Bazı iş kollarında erkeklere istihdamda öncelik verilmesi,
- Kar sağlama, daha iyi yaşam sürdürme, yüksek sosyal statü kazanma isteği vb. diğer nedenler.”

2.11. KADIN GİRİŞİMCİLERİN TEMEL SORUNLARI

2.11.1. Finansman Bulma Güçlüğü: Ülkemizde birçok kadın yeterli finans kaynağı sağlayamadığı için ekonomik hayatın dışına itilmektedir. Finansal kaynak bulma dendiği zaman akla ilk gelen unsur kredi olmaktadır. Her ne

kadar finansal kaynak bulma güçlüğü kadın ve erkek girişimcinin ortak sorunu gibi gözükse de bu konu kadınlar için daha büyük bir sorun teşkil etmektedir. Çünkü kadın ve erkek girişimci arasında finansman kaynağı bulma konusunda farklılıklar olmaktadır. Örneğin erkek girişimciler yeni bir iş kurarken mevcut birikimlerini, kredi ve yatırımcıları kullanabiliyorken kadın girişimciler kredi temininde sıkıntı yaşadığı için mevcut birikimlerini kullanmak zorunda kalmıştır. Bunun nedeni ise kadınların banka kredi teminatlarını karşılayabilecek mal varlığının bulunmaması, faiz oranlarının yüksek olması ve kefil bulamamaları şeklinde sıralanabilir. Öte yandan kadın girişimcilerin mesleki eğitim açısından yetersiz olması, kendi adlarına mal varlığına sahip olamamaları ve dış kaynaklara erişim engeli bulunduğundan dolayı borç veren kuruluşlarla sıkıntı yaşamaktadırlar. “Bu kuruluşlar iş tecrübesi, pazar şartları, üretilecek ürün veya servisin yapısı gibi konulara önem vermekte; kadınların birçoğu da bu tür bilgilerden yoksun oldukları için genellikle eşlerinden veya iş ortaklarından yardım almak veya kendi sermayelerini harcamak durumunda kalmaktadırlar” (Güney, 2006:39).

2.11.2. **Rol Çatışması:** İş ile aile hayatı birbirinden ayrılması imkansız iki bileşen olduğu için birbirlerini etkileyeceğini söylemek yadsınamaz bir gerçektir. Kadınlar için bu iki alan arasında denge kurmak oldukça önemlidir. Çünkü bir alana diğerinden fazla ilgi gösterildiği takdirde denge bozulduğu için rol çatışması meydana gelmektedir. “Kadınlar ailelerinden erkeklere göre daha fazla sorumlu olduklarından, rol çatışmasını çözemeyen kadın toplum tarafından eleştirilmekte çatışmanın varlığı kadın çalışanları bu nedenle daha çok etkilemekte ve örgütsel adanma düzeylerinin erkeklere göre düşük seyretmesine neden olmaktadır” (Nayır,2008:635). “Uzun ve düzenli olamayan çalışma saatleri, fazla mesai, düşük ücret, üst yönetimdekilerin olumsuz tutumları gibi unsurlar iş-aile çatışmasının en önemli nedenlerindendir” (Özdevecioğlu ve Aktaş, 2007:6).

2.11.3. **Beceri ve Mesleki Eğitimin Yetersizliği:** Eğitim yoksunluğu kadın girişimcilerin en sık karşılaştıkları sorundur. Erkek girişimcilere nazaran kadın girişimciler çıraklık ve ustalık gibi eğitim süreçlerinde geçemediği

için acemilik yaşamaktadır. Yani nitelikli eğitimin eksikliği piyasa ve işletme teknolojisinin bilgisizliğine yol açtığından dolayı başarı oranı düşüktür. Eğitim kadının toplumsal hayattaki rolünü ve istihdam olanaklarını büyük ölçüde etkiler. Örneğin ülkemizde kırsal kesimdeki eğitim olanakların az olması kadınları kayıt dışı ekonomide çalışmaya yönlendirmiştir. Teknolojik gelişmelerin hız kazanması ve karmaşıklaşması beraberinde özel uzmanlık bilgisini de getirmektedir. Uzmanlık ve zaman isteyen rekabette kilit rol oynayan teknolojik ve ekonomik bilgi erişimine kadın girişimciler beceri eksikliği nedeniyle ulaşmakta zorlanırlar.

2.11.4. Örgütlenme Eksikliği: Kadınların önlerindeki birçok engeli aşamama nedenleri yeterli şekilde örgütlenememeleridir. Örgütlenen kadınlar birbirlerinden haberdar olacakları için kadınlara önemli yararlar sağlayacaktır.

“Bu doğrultuda kadın girişimciler arasında gerçekleştirilecek bir örgütlenme faaliyeti; yeni iş kurmak isteyen kadınları desteklemek, kuruluş aşamasında onlara yol göstermek, kredi alabilmeleri için rehberlik etmek, birbirine yakın iş kollarında çalışanlar arasında koordinasyon ve iletişim sağlamak, üyeler arası sosyal ilişkileri düzenlemek, diğer kadın örgüt ve gruplarıyla ilişki kurmak ve hukuki sorunlar için destek vermek gibi amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır” (Koç, 2005).

2.11.5. Güvensizlik: Kendine güven insanı başarılı olmaya iten en önemli faktördür. Kendine güvenmek kadınların doğasında vardır denilse de etrafı tarafından küçümsenmiş, alay edilmiş bir kadının herhangi bir girişimde bulunma ihtimali oldukça düşüktür. Cesareti kırılan, yaptıkları hafife alınan ve kendini yetersiz gören kadının ciddi güvensizlik sorunları vardır. Eğer bir kadın girişimcinin kendine güveni yoksa karar vermekte çok zorlanır ve risk oranı da daha yüksektir. Ancak bir kadın girişimci kendine güvendiği durumlarda karar vermekte zorlanmaz ve risk oranı çok düşüktür. Kendine güveni yüksek olan girişimciler, karşılaştıkları engelleri yenmede daha az sıkıntı yaşayacaklardır (Brindley, 2005: 148).

2.11.6. Ayrımcılık: Nitelik bakımından eşitliği bulunan kişilerin yalnızca cinsiyetlerine bağlı olarak farklı muamele görmeleri ayrımcılık olarak tanımlanır. Cinsiyet ayrımı yasalardan ziyade sosyo-kültürel sebeplerden

kaynaklanmaktadır. Ülkemizde cinsiyete bağlı rol ayrımı olgusunun özgül, toplumsal, dinsel, kültürel değerler ve yapıların etkisiyle iyice belirgin bir halde geçerli olduğu görülmektedir. “Cinsiyete dayalı ayrımcılık yüzünden kadınlar, kendi cinsel kimliklerini görmezden gelerek, erkek değerlerini kabul ederek işlerinde başarılı olabilmektedirler” (Bedük, 2005:114). Çalışma hayatındaki cinsiyete dayalı ayrımcılık görevlerde ayrımcılık, ücretlerde eşitsizlik, eğitim ve işinde ilerlemeye engel olunması ya da dışlanma gibi şekillerde ortaya çıkabilir.

2.11.7. Ticari ve Yönetmel Tecrübe Eksikliği: Deneyim eksikliği kadın girişimcilerin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Erkeklerin toplumsal hayata katılımı kadınlara nazaran daha fazla olduğu için kadınların tecrübeleri daha azdır. Çıracılık, ustalık gibi mesleki eğitimlerden mahrum kalan kadınlar daha fazla risk almak zorunda kalacak, beceri kazanmaları engellenecek ya da gecikecektir. Ancak kadın girişimciler tecrübe kazandıkça yeni girişimcileri teşvik edecek, tecrübelerini paylaşacaklardır.

2.11.8. Cinsel ve Duygusal Taciz: Özellikle kapalı toplumlarda girişimci olarak çalışan kadınların cinsel ya da duygusal tacize uğrama ihtimali oldukça yüksektir. Kadınlar duygusal tacizden ziyade cinsel tacize uğramaktadır. Ailesinin geçimini bu yolla sağlayan kadınlar işlerini kaybetme korkusuyla bu duruma ses çıkaramamaktadır.

2.11.9. Zaman Darlığı: Kadınların hem becerilerini geliştirmek için hem de güncel bilgilere ulaşma konusunda erkekler kıyasla zamanları daha azdır. Çünkü kadınlar anne-eş sorumluluklarını yerine getirmek zorunda olduğu için girişimcilik becerilerini geliştirmek için yeterli vakit bulamamaktadırlar. Ayrıca kadın girişimciler zaman darlığından dolayı bankalardan finansal destek elde etmek için gerekli adımları atmaz, gerekli bilgi ve becerileri edinmek için eğitim programlarına katılamaz ve daha iyi müşterilere ulaşamamaktadırlar.

2.12. Literatür Taraması

Cemile Çelik ve Nihal Yılmaz (2018) “Kadın Girişimciliğinde Yönetmelik Etik Değerler: Mersin İlinde Uygulamalı Bir Araştırma” isimli makalelerinde etik davranış ilkelerinin ve etik sorunların, hizmet sunan kamu kurum ve kuruluşu çalışanları ile hizmet alan kadın girişimciler tarafından nasıl algılandığını saptadığını amaçlamaktadırlar. Kadın girişimciler ile kamu kurum ve kuruluşu çalışanlarının etik davranış algı düzeylerini belirleyen bulgular incelendiğinde, kadın girişimcilerin etik davranış algı düzeylerinin kamu kurum ve kuruluşu çalışanlarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Elif Sümer (2018) “ Kadın Girişimcilerin İş ve Yaşam Doyum İlişkisinin İncelenmesi” isimli çalışmasında kadın girişimcilerin demografik özelliklerini belirlemek, kadın girişimcilerin iş ve yaşam doyumunu demografik değişkenlere göre incelemek ve iş doyumunu ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi saptamayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda ise kadın girişimcilerin; iş doyumunu ve yaşam doyumunu puanlarının yüksek olduğu, iş doyumunu ile gelir, faaliyet gösterilen sektör, ev sahibi olma ve ulaşım aracı sahibi olma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$), yaşam doyumunu ile gelir, ev sahibi olma ve ulaşım aracı sahibi olma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$), kadın girişimcilerin iş ve yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.64$; $p=0.00<0.01$).

Esra Çıkmaz (2018) “Kamu Destekleri Aşamasında Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Yol Analizi” isimli makalesinde kadın girişimcilerin kadın olmaktan kaynaklı olduğu gibi, kamu kurumlarından kaynaklı olarak yaşadıkları sorunlar da olabilmektedir. Dolayısıyla bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sunulması gerekmektedir. Araştırmanın sonucunda, kadın girişimcilerin karşılaştıkları danışmanlık sorunları ile finansal ve banka sorunları değişkeni arasında pozitif yönde bir etki bulunduğu tespit edilmiştir.

Esra Sena Türko ve Duygu Tulan (2018) “Evlilik Neyi Değiştirir? Kadın Girişimciler Üzerine Bir Uygulama” isimli makalelerinde evli ve bekar kadın girişimciler arasında çeşitli değişkenler açısından farklılık bulunma durumunu araştırmayı

amaçlamışlardır. Analiz sonuçları kadın girişimciler arasında 32 değişkenin sadece 4 tanesinde evli olma durumuna göre farklılık bulunduğunu göstermektedir. Evli girişimciler, bekar girişimcilere kıyasla daha düşük eğitim seviyesine ve daha yüksek yaş ortalamasına sahiptir, daha çok çalışan istihdam etmektedir ve satış fiyatlarını belirlemede daha az zorlandığını ifade etmiştir. Diğer yandan evli ve bekar kadın girişimciler arasında 28 değişkende istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Günlük çalışma saati, eve iş götürme, aileye dilediği gibi vakit ayırabilme, imkanı olsa işi bırakma isteği, ailenin toplam geliri değişkenleri açısından iki grup arasında farklılık yoktur. Evli ve bekar kadın girişimciler işletmeyi kurarken benzer düzeylerde aile ve yakın çevrelerinden olumsuz baskı hissetmiş, bürokratik işlemlerde, işi planlamada, makine ve ekipman seçim ve temininde, finansal kaynak bulmada sorun yaşamıştır. Ayrıca işletmeyi yönetirken zorlanma düzeyleri de benzerdir. İşletmeyi kurduktan sonra önyargılı tutum ve ayrımcılığa maruz kalma, ev kadını sorumluluklarını aksatmaya başlama, aile içi sorumlulukların işi aksatması, yakın çevreden destek olanların sayısı açısından iki grup arasında farklılık yoktur. Kadın girişimciler benzer düzeylerde çalıştıkları sektörde büyümek için uygun fırsatlar görmekte ve sektörün kadın girişimciler için uygun olduğunu düşünmektedir. Evli ve bekar girişimciler arasında, yaşadıkları çevreyi değerlendirme düzeyleri açısından farklılık yoktur.

Firdevs Aslı Tahtalı (2018) “ Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Malatya Kentsel Alanda Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında girişimci kadınların sosyoekonomik ve demografik özelliklerinin, faaliyet gösterdikleri alanların ve kendine ait işletme kurmalarında etkili olan kişisel özelliklerinin tespit edilmesi çalışmanın temel amaçlamıştır. Yine girişimci kadınların cinsiyetlerinden dolayı karşılaştıkları problemlerin, kendilerine ait işletmeleri kurma aşamasında karşılaştıkları problemlerin, kendilerini girişimciliğe yönlendiren ve engelleyen unsurların ve girişimci kadınların istekleri ve beklentilerinin belirlenmesi de araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda Malatya kentsel alanda araştırmaya dahil olan kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu girişimcilik faaliyetini Malatya’da yapıyor olmalarının kendileri için bir dezavantaj oluşturduğunu, özellikle işleri ile ilgili nitelikli ve uygun eleman bulmada, materyal

temininde, toplumun kadınlar hakkındaki değer yargıları ve pazarın özellikleri nedeniyle sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Gözde Toprakçı Alp (2018) “Kadın Girişimciliği ve Sosyal Sermaye: Antalya’da Faaliyet Gösteren Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında kadınların istihdam olanaklarının artırılmasının önemli bir yolu olan kadın girişimciliğinde sosyal sermayenin etkisi, Antalya’da faaliyet gösteren mevcut kadın girişimciler bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın sonucunda kadın girişimcilerin finansal sermaye temininde genellikle eş, aile veya arkadaş gibi yakın çevre bağlantıları etkili olmaktadır. Diğer taraftan kadınların çok azı KOSGEB gibi kurumsal desteklerden faydalanmayı tercih etmişlerdir. Kadın girişimcilerin finansal destekleri gibi sosyal destek kaynakları arasında da eş ve aile üyeleri öne çıkmaktadır. Özellikle duygusal destek ve araçsal destek bağlamında eşlerin çalışan kadınlara sağladıkları destekler önemli rol oynamaktadır. Diğer taraftan çalışma kapsamında kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorluklar arasında; sermaye temin etme güçlüğü, yasal prosedürlerin fazlalığı, bilgi ve tecrübe eksikliği, toplum baskısı, sosyal sorunlar ve toplumsal cinsiyetle ilişkili zorluklar yer almaktadır. Karşılaştıkları her türlü zorluğa rağmen kadın girişimcilerin sahip oldukları sosyal sermaye kapsamındaki destek mekanizmalarının gücü ve etkisi zorluklarla baş etmede önemli bir rol oynamaktadır.

Melike Gül ve Kudret Gül (2018) “Balıkesir İlinde Kadın Girişimci Profili ve Sorunları: Yiyecek Sektöründe Bir Uygulama” isimli makalelerinde Balıkesir ilinde yiyecek sektöründe faaliyet gösteren kadın girişimcilerin niteliklerini, genel profilini, iş kurma aşamasında ve sonrasında yaşadıkları sorunları belirlemeyi amaçlamaktadırlar. Araştırma kadın girişimcilerin en önemli girişimcilik özelliklerinin özgüvenli olma, başarılı olma ve ekonomik bağımsızlığın olduğunu ortaya koymaktadır. İşyeri açmada ise kadın girişimciler en fazla desteği eşlerinden almaktadırlar. Sermaye temini, işyeri bulma sorunu ve bürokratik engeller kadın girişimcilerin işyeri açma sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunlardır. Buna karşın işyeri açtıktan sonra karşılaşılan en önemli sorunlar ise nitelikli eleman bulma, iş-ev dengesi ve müşteri bulma olarak sıralanmıştır. Çalışmada ayrıca kadın girişimcilerin

tecrübelerinden yola çıkılarak, yeni kadın girişimcilere yönelik öneriler de yer almaktadır.

Songül Yeşil (2018) “Bitlis’teki Kadın Girişimcilerin Sorunları” isimli çalışmasında Bitlis ilinde kadın girişimcilerin iş yerlerini açarken ve işletmelerini işletirken yürüttükleri faaliyetler sırasında başarılı olup olmamalarını etkileyen etkenleri belirlemek ve bu doğrultuda karşılaştıkları sorunları saptamayı amaçlamaktadır. Çalışmada ise yaş ve eğitim durumu ile çalışmanın boyutları olan sosyal, ekonomik, bürokratik ve finansal çevre ile eğitim ve örgütlenme boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda ise boyutlara göre sorunların farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tena Erdemir (2018) “Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller ve Fırsatlar Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında Türkiye’de kadın girişimciliği ve kadın girişimciliğini etkileyen engeller ve fırsatlar ile ilgili literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise girişimci kadınların girişimcilik özelliklerine yüksek oranda sahip oldukları, girişimciliğe giriş nedenlerinde en çok kendi işinin patronu olmak, aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik bağımsızlığını kazanmak isteğinin yer aldığı, işletmelerini kurarken en çok aile bireyleri ve eşlerinden destek gördükleri ve bu desteğin kendilerine önemli katkılar sağladığı, işlerini yürütürken en fazla finansal konular ve bürokratik işlemlerde zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Zeliha Tekin (2018) “Kadın Girişimciliği ve Cinsiyet-Rol Stereotipleri: Muş İli Örneği” isimli çalışmasında Muş’taki kadın girişimci adaylarının demografik özellikleri de dikkate alınarak girişimcilik profilinin ve faaliyet gösterdikleri alanların ortaya çıkarılması; hangi mesleklerde cinsiyet-rol stereotiplerinin olduğunun belirlenmesidir. Çalışmanın sonucunda kadınların imkân verildiği/yatırım ortamı oluşturulduğu takdirde iş yeri sahibi olmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Çalışmada girişimcilikle ilgili bir eğitim almış olan kadınların girişimcilik eğilimlerinin, girişimciliğe yönelik genel eğilimlerinin, girişimciliğe yönelik algılanan sosyal norm düzeylerinin ve girişimciliğe yönelik tutumlarının diğer girişimcilik eğitimi almamış

olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmış; inşaat işleri, kaynakçılık, araba tamiri, marangozluk, elektrik işleri gibi mesleklerde cinsiyet-rol stereotiplerinin olduğu görülmüştür.

Caner Çalışkan, Hülya Yeşilyurt ve Cem Yeşilyurt (2017) “Kadın Girişimciliğinde Sosyo-Kültürel Sorunlar: Adıyaman Örneği” isimli makalelerinde Adıyaman ilinde kadın girişimciliğinin toplumsal boyutlarla analiz etmeyi amaçlamaktadırlar. Araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların girişimci olmalarında itme ve çekme faktörlerinin her ikisinin de etkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların iş kurma aşamasında daha çok toplumun değer yargıları engel teşkil ederken, iş sürecinde temel sorun aile içi rollere bağlı zaman darlığı ve duygusallık olarak ifade edilmiştir.

Erdal Demir, Mehmet Sadık Çoban ve Ahmet Baran Yılmaz (2017) “Türkiye’de Kadın Girişimciliği: Kadın Girişimciliğinin Özellikleri, Sorunları ve Türkiye’deki Durumu Hakkında Bir Değerlendirme” isimli makalelerinde girişimciliğin giderek önem kazandığı ekonomik dünyada, Türkiye’de, kadın girişimciliği ve özellikleri, kadınları girişimci olmaya iten sebepler ve kadın girişimcilerin Türkiye’deki durumunu ele almayı amaçlamaktadır. Araştırmanın sonucunda kadınların sabırlı olmaları, detaycı davranışlarıyla iş kurma sürecinde ve girişimcilikte özellikle yatırım kararlarında başarısızlıkları azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat kadınların piyasa tecrübelerinin az olması, fon bulmada karşılaştıkları zorluklar ve finans ve muhasebedeki teknik bilgi yetersizlikleri olduğu bilinmektedir. Zira Türkiye’de kadının eğitim düzeyinin düşük ve çalışma yaşamına katılımının yetersiz olduğu görülmektedir. Kadın girişimcilerin başarılı olmasında toplumsal destek, aile desteği, finansal kolaylıklar önemlidir. Ayrıca kadınların daha önceden edindikleri iş deneyimleri, ücretli istihdam ve bir meslek alanında eğitim almış olmaları da önemli etkenlerdendir.

Ahmet Merih Özyılmaz (2016) “Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada Türkiye’deki kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken ve işletme faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi, girişimci olmanın ailevi ve

toplumsal hayattaki sorunlarına etkisi, kadın girişimciliğinde yaşanan sorunlarda bölgesel farklılıklarının ortaya konulması ve tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, kadın girişimcilerin girişimcilik özelliklerini yüksek oranda sağladıkları, girişimci olma nedenlerinden en çok kendi işinin patronu olma ve kendini kanıtlama isteğinin baskın olduğu, iş kurarken en çok aile bireylerinden destek gördükleri, bunun da girişimci olmalarına önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Kadın girişimcilerden büyük çoğunluğu iş kurarken her hangi bir sorunla karşılaşmazken, işlerini yürütürken sorunlarla karşılaştığı, en çok finansal konularda ve bürokratik işlemlerde sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Kadın girişimciler bölgesel olarak incelendiğinde ise, bölgelerin gelişmişlik düzeyi azaldıkça yaşadıkları sorunların arttığı sonucu elde edilmiştir. Kadın girişimciliğinin geliştirilmesine yönelik olarak finansmana erişimin kolaylaştırılması, iş yaşamında kadının hayatını kolaylaştıracak sosyal imkanların artırılması ve bölgesel yapılara uygun destek sisteminin kurulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Meryem Demet Öztürk (2016) “Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri” isimli çalışmasında Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik özelliklerini, girişimci olma nedenlerini, firmalarını kurarken ve işlerini yürütürken karşılaştıkları zorlukları ve kadın girişimcilerin sorunlarına yönelik çözüm önerilerini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada kadın girişimcilerin çalışma yaşamında karşı karşıya bulunduğu sorunların temelinde, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısındaki bazı aksaklıkların yattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Songül Sallan Gül ve Yonca Altındal (2016) “Turizm Sektöründe Kadın Girişimcilerin Risk Alma Deneyimleri” isimli makalelerinde Güney Ege ve Batı Akdeniz bölgelerinde turizm sektöründe faaliyet gösteren kadın girişimcilerin girişimcilik ve risk deneyimlerinin toplumsal cinsiyet bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda kadın girişimciler için mali riskler arasında krediler öne çıkarken, sorun artık erişim değil, kredilerin niteliğinin olduğu kanısına varılmıştır. Bu nedenle kadın girişimcilerin mali risklerinin azaltılmasında kredi

olanaklarının arttırılması, bölgesel ve sektörel yapıların dikkate alınarak, kredi olanaklarının sunulması gereklidir.

Gül Gönül Bozoğlu Batı ve Mehmet Nuri İnel (2015) “Kadın Girişimcilerin Profili Bağlamında Çatışma Düzeyleri ve Yatırım Tercihleri: Yalova İli Üzerine Bir İnceleme” isimli makalelerinde kadın girişimcilerin demografik özellikleri, kişilik özellikleri, iş-aile çatışma durumu ve kullandıkları yönetim stratejileri ile yatırım kararları incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda ailede ve işyerinde profesyonel yardım olarak rolleri gereği üstlendikleri sorumlulukları paylaşan kadın girişimciler tüm alt boyutlar dikkate alındığında daha az çatışma yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Rol paylaşımı yapan kadın girişimciler bedensel, zihinsel ve ruhsal manada daha sağlıklı oldukları ve iş-aile dengesini daha iyi kurdukları bulgular arasında yer almaktadır. Öz yeterlilik ile çatışmaya bakıldığında davranış boyutu açısından öz yeterliliği yüksek olanlar daha az aile-iş çatışması yaşadıkları belirlenmiştir. Yani, kendine güven duygusu yüksek olan girişimciler evdeki rollerinde işten kaynaklı herhangi bir dengesizlik yaşamamaktadırlar. İşteki davranış kalıplarını işyerinde bırakarak evde evli olanlar annelik ve eşlik rollerini, bekar olanlar ise evlatlık sorumluluklarında çatışma yaşamamaktadırlar. Profilinde yenilikçilik özelliği yüksek olan girişimciler zaman düzeyinde aile-iş çatışmasını daha az yaşamamaktadırlar. Aileden kaynaklı sebeplerle iş yerinde zamana ilişkin sıkıntı yaşamamaktadırlar.

Nesibe Şule Eryılmaz (2014) “Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar: Kahramanmaraş Örneği” isimli çalışmada Kahramanmaraş ilinde çeşitli sektörlerde faaliyette bulunan kadın girişimcilerin; girişimcilik özellikleri, girişimciliği tercih etme nedenleri ile karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların aşılmasında etkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda Kahramanmaraş ilindeki kadın girişimcilerin gerekli önemi görememeleri sonucu işgücü piyasasında uzun soluklu yer alamadıkları ortaya çıktığı görülmüştür.

Sevtap Keskin (2014) “Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu” isimli makalesinde Türkiye’de kadın girişimciliği üzerine yapılan bazı çalışmalar ve mevcut veriler

doğrultusunda kadın girişimcilerin durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda kadın girişimcilerin sahip olduğu işletmelerin büyük çoğunluğu mikro ölçekli işletmeleri olduğu tespit edilmiştir. Kadın girişimcilere finansal yönetim eğitimi, teknoloji eğitimi ve modern teknolojinin kullanımı, teknik yardım, mali destek, kredi kolaylığı, altyapısal destek, hizmet sunulacak piyasanın bilinmesi, faaliyette bulunulacak alan hakkında derin bilgi sahibi olunması ve pazarlama ve hizmet sunumu tekniklerinin bilinmesi, güven artırıcı eğitim, e- ticaret, iyi zaman yönetimi ve becerilerin kazandırılması amacıyla gerekli teşvik ve kolaylıklar sağlanmalıdır. Kadın girişimciliğinde özellikle kendi hesabına çalışan kadınlarda sosyal korumasızlığın yüksek oranı göz önüne alınması gereken bir husustur. Kadın girişimcilerin başarılı olmalarında önceden sahip oldukları iş deneyimleri de önemli biri faktördür. Bu nedenle kadınların ücretli istihdamının ve bir meslek sahibi olmalarının önemi büyüktür. Türkiye'nin üzerinde önemle durması gereken husus kadınların işgücüne katılım oranının ve ücretli istihdamının artırılmasıdır. Bu bağlamda ulusal düzeyde uzun vadeli kadın istihdam politikası oluşturmalı ve kadın girişimciliği bu politikanın tek değil ama önemli bir unsuru olarak değerlendirilmelidir.

Şevket Yirik ve Burcu Ilgaz Yıldırım (2014) "Turizm Sektöründeki Kadın Girişimcilerin Bireysel Değerlerin Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi: Antalya İli Örneği" isimli makalelerinde turizm sektöründeki kadın girişimcilerin bireysel değerlerinin demografik özellikleri açısından incelemesinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda işletme büyüdükçe kadın girişimcilerin başarı değerleri düşmektedir. Büyük işletmelerdeki kadın girişimcilerin hazcılık, uyarılma değerleri küçük ve orta boy işletmedekilere göre daha düşük, güven değerleri ise daha yüksektir. Büyük işletmedeki kadın girişimcilerin evrensellik ve uyum değerleri küçük işletmedekilere göre daha yüksek, küçük işletmedeki girişimcilerin uyum değerleri orta boy işletmedekilere göre daha yüksek, büyük işletmelerdeki kadın girişimcilerin geleneksellik değerleri ise orta boy işletmedekilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan Kaygın ve Bülent Güven (2013) “Global Arenada Kadın Girişimciler” isimli araştırmalarında global arenadaki kadın girişimcilerin işgücü ve kadın girişimcilğe yönelik faaliyetlerin belirlenmesi amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda kamunun ve özel sektörün sağladığı hibe ve katkılara rağmen kadın girişimcilerin uluslararası pazardaki etkinliği oldukça yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Kadın girişimcilerin sayısının artırılabilmesi ve mevcut kadın girişimcilerin işletmelerinin uzun ömürlü olması için hem kadın müteşebbislerin pazarlama yöntemlerinden Ar-Ge’ye değin geliştirip donatılması hem de toplumda kadına bakış açısı, toplumsal zihniyet gibi bazı çevresel aktörlerin değiştirilmesi gerekmektedir. Kadın girişimciliğinin artırılabilmesi için gerekli kültürel, sosyal ve yapısal değişimle beraber kadınların imkân ve desteklere yönelik farkındalıklarını artırıcı kapsamlı faaliyetlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Hasan Gül (2013) “Türkiye’de Kadın Girişimciliği” isimli makalesinde Türkiye’deki kadın girişimcilerin işgücüne katılım oranının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda kadınları girişimcilğe sevk eden sosyal, ekonomik ve zorunluluk gibi birçok neden bulunduğu tespit edilmiştir. Genel olarak gelişmiş ülkelerde kadınlar kendini gerçekleştirme, ekonomik özgürlük ve başarıya güdüsünü tatmin etme gibi üst düzey psiko-sosyal ihtiyaçlar nedeniyle girişimcilğe soyunurken, ülkemizde yaşanan ekonomik sıkıntılar, eşin çalışmaması veya ücretli bir iş bulamama gibi daha alt düzey ihtiyaçlar kadınları girişimci olmaya sevk etmektedir. Kadın girişimcileri erkek girişimcilerden ayıran birçok özellik bulunmaktadır. Ancak en önemli özelliklerinden birisi işletmelerin kuruluş sermayesinin yani ihtiyaç duyulan fonların tedariki ile ilgilidir. Tasarruf oranlarının son derece düşük olduğu ülkemizde kadınlar genellikle kendi kişisel servetlerini ve tasarruflarını kullanmak yolu ile girişimlerini finanse etmektedirler. Sonuç olarak, Türkiye de kadının çalışma yaşamında karşı karşıya bulunduğu sorunların temelinde, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısındaki bazı aksaklıklar yatmaktadır.

Sevtap Keskin (2013) “Türkiye’de Kadın Girişimciliğinin İstihdam Yaratmadaki Rolü” isimli çalışmada Ankara-İstanbul-İzmir illerindeki işveren ve kendi hesabına çalışan kadınlara yönelik bilgi verilmiş ve SWOT analizi yöntemiyle kadın

girişimcilerin istihdam yaratmadaki 3nem derecesini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada kadın girişimcilerin istihdama katkısını arttırmak için toplumsal ve bireysel boyutlarını kapsayan politikalar izlenmeli ve kadınlara y3nelik pozitif ayrımcılık temelli politikalar oluşturulması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sine Erdoğan Morin (2013) “T3rk K3lt3r3nde Kadın Girişimciliği: Kavramsal Bir Değerlendirme” isimli makalesinde herhangi bir etnik k3ken ve cinsiyet ayrımından uzak olup, bireylerin doğuştan getirmiş oldukları ve yaşadıkları toplumun k3lt3r3yle şekillenen girişimcilik k3lt3rlerinin 3zelliklerini kavramsal olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın sonucunda T3rk kadın girişimcisi genel olarak, girişimcilik d3zeyi daha d3ř3k (bireyci bir toplumda yetişen bir kadın girişimciye g3re), daha az risk alabilen (belirsizlikten kaçınma derecesi d3ř3k olan bir toplumda yetişmiş kadın girişimciye g3re), kadın-erkek eşitsizliği ile daha çok m3cadele etmek zorunda olan (g3 mesafesi d3ř3k olan bir toplumda yetişen bir kadın girişimciye g3re) ve emeklerinin karşılığını daha kısa vadede almak isteyen (zaman uyumu uzun d3nemli olan bir toplumda yetişmiş kadın girişimciye g3re) bir 3zellik g3sterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, daha çok dişi 3zellikler g3steren bir toplumda yetişmiş olması T3rk kadın girişimcisinin en 3nemli avantajlarından biri olduğu s3ylenebilir. 3nk3 erkil toplumlarda, kadınlr kariyer ve iş konularında daha şanssızdır. T3rk kadın girişimcisinin bu toplumsal avantajı yeterince kullanamamasının bir nedeninin, toplumların genelinde olduğu gibi T3rk toplumunda da kadınlara atfedilen toplumsal rollerin (ocuk, ev, yaşlı bakımı v.b.) olduğu s3ylenebilir.

Zeynep Oyury3z şenel (2013) “Girişimci Kadınlr ve Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Tekirdağ İli 3rneği” isimli çalışmanın amacı cinsiyet farklılığından kaynaklanan sorunlar, kişiisel ve iletişim 3zelliklerinden kaynaklanan sorunlar, kadın girişimci işletmelerinin 3zelliklerinden kaynaklanan sorunlar ve kadın girişimcilerin k3ken farklılıklarından kaynaklanan niteliklerini, motivasyon ve başarı fakt3rlerini değerlendirmek, b3lgesel politikalara y3n vermek amacı ile kadın girişimciliğinin ekonomik kalkınma ve gelişimde bir fırsat olabilirliliğini analiz etmektir. Çalışmanın sonucunda potansiyel yeteneklerin ortaya çıkarılması için 3zellikleri ve sorunları

farklı olan kadın girişimcilerin desteklenmeleri, teşvik edilmeleri ve yönlendirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Emine Tozlu (2012) “Isparta ve Denizli İllerindeki Kadın Girişimciliği: Engeller Bağlamında Karşılaştırma” isimli çalışmada kadın girişimcilik kavramı ve kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar incelenmesi amaçlanmıştır. Isparta ve Denizli illerindeki bu çalışmanın sonucunda her iki ilde de kadın girişimcilerin, sermaye ve mal temini sorunu ile karşılaştıkları ve bu sorunun üstesinden gelebilmek için kadın girişimcilerin ya altınlarını sattıkları ya da evlerini ipotek ettirdikleri bulgusu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra özellikle Denizlili kadın girişimcilerin kalifiye eleman sıkıntısı çektikleri, Ispartalı kadın girişimcilerin ise ellerindeki fırsatları yeterince değerlendiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Esengül İplik (2012) “Osmaniye İli Kırsalında Kadın Girişimciliği” isimli çalışmanın amacı Osmaniye ili kırsalında yaşayan kadınların; mevcut girişimcilik faaliyetlerini tespit etmek, kadınları girişimci olmaya yönlendiren faktörleri ortaya koymak, girişimcilik önündeki engelleri incelemek, girişimcilikte başarı ve başarısızlığa etki eden faktörleri belirlemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmanın sonucunda Osmaniye ilinde girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların iş kurarken en çok iş kadını olgusuna çevrenin olumsuz bakışı ve sermaye temini konularında; işlerini yürütürken ise aşırı yorgunluk ve pazarın durgun olması gibi konularda sorun yaşadıklarını belirlenmiştir. Ayrıca, kadınların başka bir gelire sahip olup olmamalarının girişimci olmaları üzerinde etkili olan en önemli değişken olduğu, kadının çalışması durumunda aile birliğinin zayıflayacağını, kocasıyla ve çocuklarıyla daha az ilgileneceğini ailenin sosyal ilişkilerinin zayıflayacağını ve kadının gereğinden fazla yorulacağı ve yıpranacağını düşünenlerin daha az girişimci olma eğiliminde oldukları, dağ köylerinde yaşayan kadınların ova köylerinde yaşayan kadınlara göre daha fazla sorunla karşılaştıkları ve dağ köylerindeki bu kadınların uygun materyal temini ve pazarın durgun olması gibi problemlerle daha çok karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Esin Sayın (2011) “Kadın Girişimcilerin Sorunlarının Betimleyici Analizi” isimli makalesinde Aydın ilindeki kadın girişimcilerin iş hayatındaki ve toplumdaki sorunları, erkek girişimcilerle karşılaştırılmaları, Aydın İş kadınları derneğinin ne kadar tanındığı ve kadın girişimcileri desteklemek için yaptıkları faaliyetler analiz edilmiştir. Aydın ilindeki kadın girişimcilerin sorunları; çok yönlü olarak tespit edildiği için, toplumun diğer yarısını oluşturan kadınlarımızın güçlendirilmesi gerekliliği hem aile yapısı hem de iş hayatındaki üretkenlikleri arttırmak bakımından önemlidir. Geleneksel ataerkil aile yapısının kadınlar üzerindeki baskısının azaltılması gerekliliği, toplumsal düzen ve paylaşım açısından yararlıdır. Kadınların kendinin daha rahat hissettiği toplumlarda daha sağlıklı nesiller yetiştirebileceği açıktır. Bu sebeple kadın girişimcilerin, kadınları aktif olarak çalışma hayatına katılmaları için desteklenmeleri gerekmektedir.

Sabite Güleç (2011) “Kadın Girişimciliği- Karaman Örneği” isimli çalışma kadın girişimcilerin Karaman İli Özelindeki durumları, içindeki yaşadıkları toplum tarafından ne kadar desteklendikleri, karşılaştıkları sorunlar, kadın girişimciliğin yaş, eğitim düzeyi ve eşin mesleğine göre nasıl farklılaştıklarının ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmalarının altında yatan en önemli etkenler; maddi açıdan daha rahat olmak, ideallerini gerçekleştirmek ve ekonomik bağımsızlık şeklinde ortaya çıkmıştır. Çalışma sonuçları kadınların iş ve aileden kaynaklanan stresi kısmen veya tamamen yaşadıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca nadiren de olsa duygusallıklarının iş hayatında problem olduğunu dile getirmişlerdir.

Abdullah Soysal (2010) “Kadın Girişimcilerin Özellikleri; Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma” isimli makalesinde erkek egemen iş yaşamında girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların demografik ve kişisel özelliklerini ve yaşadıkları sorunları belirlemeyi ve bu çerçevede girişimcilik faaliyetlerinde bulunacak olan kadınların daha az hata yapmalarına katkı sağlayacak önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamındaki kadın girişimciler, daha çok genel kabul gören yenilikçilik, riski üstlenmek, yaratıcılık gibi girişimcilik özelliklerine vurgu yaparken, cinsiyet

rollerinden ve sosyo-kültürel değerlerden kaynaklanan özelliklerini girişimcilikle en az ilişkilendirmişlerdir. Yani kadınlar, girişimcilik faaliyetini, kadın olmanın kendilerine kazandırdığı bir avantaj olarak yapmaktan çok kişisel anlamda girişimciliğin olmazsa olmaz özellikleri kapsamında yapmayı tercih etmektedirler. Araştırma kapsamındaki kadın girişimcilerin iş kuracak kadın girişimcilere önerileri ise sırasıyla; ideal oldukları işi yapsınlar, yapacakları işin eğitimini alsınlar, yeteneklerine uygun iş yapsınlar, ticareti öğrendikten sonra işe başlasınlar, piyasayı araştırınsınlar, dürüst olsunlar, kendilerini geliştirsınler, sabırlı olsunlar, girişimci olsunlar ve özgüvenleri tam olsun olarak sayılabilir.

Berfu İlter (2008) “Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: KAGİDER Örneği” isimli çalışmanın amacı kadın girişimciliğe ilişkin yapılan/yapılacak çalışmalara katkı sağlanması, kadın girişimcilerin girişimcilik sürecinde karşılaştıkları düşünülen en önemli sorunların açığa çıkarılması, kadın girişimcilerin girişimcilik sürecinde destek alabilecekleri kurum ve kuruluşların tespit edilmesi, yapılan bu çalışmanın potansiyel kadın girişimcilere rehber olması yoluyla, kadın girişimci sayısının artmasına katkı sağlanmasıdır. Çalışmanın sonucunda ise kadın girişimcilerin girişimcilik sürecinde karşılaştıkları sorunlarla baş etmelerinin gerek çevresel belirleyicilere, gerekse bağlı oldukları örgütün yönetim yapısı ile ilgili belirleyicilere duyarlı olduğunu söylenebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

İsmet Emre Gökalp (2008) “Türkiye’de Kadın Girişimciler ve Kadın Yöneticiler” isimli çalışma ülkemizdeki kadın girişimciler ve yöneticilerin özelliklerinin ve sorunlarının ne olduğunu araştırmak için Kocaeli ilindeki kadın yönetici ve girişimcilerden örneklem seçilerek belirlemeye çalışmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda ise kadınların çoğu cinsel ayrımcılığa, önyargılı davranışlara maruz kalmadıklarını, ev hayatlarında ise kocalarından ve ücretli yardımcıdan destek aldıklarını ayrıca çocuk sahibi olmanın kariyer geliştirmedeki performansı düşürebileceğini belirtmiştir. Ankete katılan katılımcıların çoğunluğu organizasyon ve personel ilişkilerinin erkek emsallerine göre daha iyi seviyede olduğunu, kendine güvenmenin, bilgi sahibi olmanın iş hayatında önemli olduğunu ve özgüvenli, lider

ve öngörülü olmanın kadın yönetici ve girişimciler için önemli özellikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hülya Şekerler (2006) “Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri” isimli çalışmada Bursa Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı kadın girişimcilerin işletmelerini yürütürken karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Kadın girişimciler işletmeyi kurarken sermaye temini, işyeri arama, kiralama, mal temini, donanım araç-gereç temini, resmi kuruluşlarla ilişkiler, acemilik, yalnızlık, toplumun genel olarak kadınlarla ilgili düşünüş ve inanışlarından kaynaklanan bazı sorunlar yaşamaktadır. Kuruluş aşamasından sonra ise, ekonomik sorunların yanı sıra, kaliteli ve ucuz hammadde temini, kalifiye eleman bulamama, müşteri azlığı, piyasadaki istikrarsızlık ve pazarlama ile ilgili sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kadın girişimciler ayrıca, kendi kontrollerinin dışında gelişen enflasyon, yasal düzenlemeler, yüksek faiz oranları gibi sorunlarla da mücadele ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Esen Şahin (2006) “Kadın Girişimcilik ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama” isimli çalışma doğası gereği pek çok alanda erkeklerden farklı bir bakış açısına sahip olan kadınların; gerek sosyal ilişkileri gerekse iş ve özel yaşamlarındaki dengeleyici faktörleriyle iş hayatına farklı bir renk ve başarı kattıklarını ifade etmek ve kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları, motivasyon ve liderlik özelliklerini ortaya koyarak genel bir profillerini çizmeyi amaçlamaktadır. Konya İlinde gerçekleştirilen ve kadın girişimcilerin genel bir profilinin çizilmesi amacıyla dayanan bu çalışma sonucunda; kadın girişimcilerin çalışma yaşamında karşı karşıya bulunduğu sorunların temelinde, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısındaki bazı aksaklıkların yattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşim Can ve Aslı Karataş (2006) “Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği” isimli makalelerinde yerel kalkınmada mikro finansmanın kadın girişimcileri ne kadar etkilediğini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Muğla ilinde bulunan kadın girişimciler ile röportaj-anket niteliğinde bir araştırma yapılmıştır. Alınan cevaplar ışığında

Muğla ilindeki kadın girişimcilerin genelde iş hayatına girişte kredi kullanmadıkları, kredi imkanlarından haberdar olmadıkları, kendi birikimlerini kullanarak ya da tanıdıklarına borçlanarak yatırımda buldukları saptanmıştır.

Saime Köşker (2004) “Sakarya’da Kadın Girişimciliğinin Sorunlarının İncelenmesi” isimli çalışma Adapazarı ve çevresinde faaliyet gösteren kadınların girişimci faaliyetlerine başlamalarına sebep olan faktörleri belirlemek, karşılaştıkları sorunlarda önlem alınması gerekli tedbirleri saptamak ve diğer çalışmalarda kullanılmak üzere bir veri tabanı oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda araştırmaya katılan kadınların işletmeyi kurma aşamasında en çok sermaye temini sorunu yaşadığı, işletmeyi kurduktan sonra ise işletmenin devamı ve büyümesi için gerekli sermayeyi temin etmekte sıkıntı yaşadığı belirlenmiştir. Katılımcıların yaşları ile faaliyet alanları, aile ihtiyaçlarını karşılamak için girişimciliği tercih etmeleri, girişimciliği başka alternatifleri olmadığı için tercih etmeleri ve diğer kadın girişimcilere sevdikleri işi yapmaları noktasındaki önerileri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebru Sipahi (1997) “Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Çalışma” isimli çalışma kadın girişimcilerin profilini ve cinsiyetlerinin iş yaşamlarına olan etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışma öncelikle ülke genelinde girişimciliğin özendirilmesi konusuna ağırlık verilmesi, girişimin ilk aşamada desteklenmesi ve daha ileriki aşamada kalıcılığın sağlanması, girişimci sayısında artış sağlayacak dolayısıyla kalkınma çabalarının da hızlanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Mehmet Ozan Cinel, Hamza Kandemir ve Devrim Karademir “Sosyal Zekanın Kadın Girişimciliği Üzerine Etkisi: Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” isimli makalelerinde kadının iktisadi hayatta varlığını hissettirebilmesi açısından, kadın girişimciliğinin sosyal zeka ile ilişkilendirilerek kadın politikaları üretenele faydalanabilecekleri bir çalışma olmasını amaçlamaktadırlar. Araştırmanın sonucunda sosyal zekanın sosyal bilgi, sosyal beceri ve sosyal farkındalık boyutlarının kadın girişimcilik türleri olan geleneksel kadın girişimci, evcimen kadın

girişimci ve feminist kadın girişimci boyutları üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Meltem Onay Özkaya “Kadın girişimcilere Yönelik “Strateji Geliştirmede” Yerel Yönetimlerle İşbirliği İçinde Olmak Mümkün Mü?” isimli makalesinde üç temel amacı bulunmaktadır. Birincisi; kadın girişimcilerin, “sosyal sermaye” olarak tanımlanan nitelik ve yeterliliklerinin belirlenmesi, ikincisi; kadın girişimcilerin karşılaştığı problemlerin tanımlanması ve son olarak da; karşılaşılan bu problemlere yönelik olarak kadın girişimcilerin geliştirdikleri yöntemler ile gerek yerel yönetimler ve kurumlar gerekse ülke bazında oluşturulan politikaların ve stratejilerin karşılaştırılmasıdır. Çalışmanın sonucunda ise ele alınan örnekteki kadın girişimcilerin temel sorunları ortaya konularak ilgili çözüm önerileri getirilmiş ve yerel yönetim kurumları ile işbirliğine girilmesi durumunda kadın girişimciliğini artırmanın mümkün olabileceği gösterilmiştir.

Nalan Yetim “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği” isimli makalesinde sosyal sermaye olarak kadın girişimcilerin niteliklerini ve yeterliliklerini belirleyebilmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda ise araştırmaya katılan kadın girişimciler, farklı sosyal sermaye kaynaklarını hem iş kurma hem de sürdürme aşamalarında harekete geçirebilmekte ve girişimcilik nitelikleri ile bütünleştirebilmektedir. Kadınlar informal ve kurumsal kaynakları girişimcilik faaliyetlerinde kullanmaktadır.

Nazan Yelkikalan “Başarılı Girişimcilikte Cinsiyetin Rolü: Kadın Girişimcilik” isimli makalesinde girişimciliğin üzerindeki cinsiyetin rolünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise girişimcilikte cinsiyetin olmadığı, doğuştan gelen ve annelik rolünün etkisi ile kadın girişimcilerin daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların iş dünyasına girmesi her geçen sürede artarak devam etmektedir. Dolayısıyla bunu önlemeye çalışmak yerine birlikte çalışmanın yolları aranmalıdır.

Semra Güney “Kadın Girişimciliğine Genel Bir Bakış” isimli makalesinde kadın girişimciliği kavramı konusunda teorik bir durum değerlendirilmesi yapılmakta ve ülkemizde kadın girişimciliğinin geliştirilmesine ilişkin bazı önerilerde bulunmaktadır. Çalışmanın sonucunda kadınların girişimcilik ve yöneticilik alanlarında erkek meslektaşlarından oldukça geride olduğu tespit edilmiştir. Ülkemizde bu sorunun çözümü, her şeyden önce eğitim ve bilinçlenme sürecini gerekli kılmaktadır. Eğitim olanağına kavuşan ve ailesinden tam destek alan kadınların is yaşamındaki başarıları göz önüne alındığında, ailelerin kız çocuklarının da eğitimine duyarlılık göstermeleri ve erkek çocukların eğitim imkânlarıyla eşit fırsatlar sunmaları beklenebilir. Ayrıca, çalışma hayatında kadınlara yönelik önyargıların kaldırılmasına ilişkin bir bilincin de hızlı bir biçimde geliştirilmesi gerekmektedir. Kadınların girişimci olabilmek ve potansiyellerini kullanmalarına olanak sağlamak amacıyla, ihtiyaç duydukları sermaye, bilgi ve eğitim imkânlarına ulaşmaları konusunda hem devletimizin hem de banka ve finans kuruluşlarının daha fazla çaba sarf etmesi önemli bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şebnem Aslan ve Ayşe Atabey “Küresel Rekabette Kadın Girişimcilerin Rolü ve Türk Kadın Girişimci Tipolojisi” isimli makalelerinde girişimcilik kavramı ve girişimcilerin özellikleri, kadın girişimciliği kavramı ve kadın girişimcilerin özellikleri, kadın girişimciliğinin ülke kalkınmasındaki önemi ve kadın girişimciliğinin yükseltilmesine yönelik faaliyetler ve son olarak kadın girişimcilerin kısıtlılıkları incelenmesini amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda geçmişteki kültürel ve aile baskısı nedenleriyle yüksek düzeyde öğrenim imkânını yakalayamamış Türk kadını, işe giremeyince kendi işini kurma yolunda çaba göstermeye başlamıştır. Pek çok araştırmada 30–39 yaş üstünde yaş ortalamasında girişimci olan kadınlar da bunun göstergesidir. Ayrıca bu orta yaş dönemindeki kadınlar, hem çocukların büyümesi dolayısıyla ailevi sorumlulukların azalması hem de girişim için gerekli sermayeyi toplamaları dolayısıyla iş kurma fırsatını yakalamaktadırlar. Kadınlar iş kurma sürecinde ve girişimcilikte özellikle yatırım kararlarındaki sabırlı yaklaşımları, yavaş ilerleme, katlanılabilir risk alma yönleriyle daha az başarısızlık göstermektedirler. Ancak piyasa tecrübelerinin, finans yetersizliklerinin, muhasebe gibi teknik bilgi

yetersizliklerinin olduğu da bilinmektedir. Zira Türkiye’de kadının eğitim düzeyinin düşük ve çalışma yaşamına katılımının ye-tersiz olduğu görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. VAN'DA KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ

3.1. VAN İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

İl, toprakları 19.069 km kare olan yüzölçümü ile Türkiye topraklarının %2,5'ini oluşturur. Van, yüzölçümü bakımından Türkiye'nin 6. büyük ilidir. Van, Doğu Anadolu Bölgesi'nin volkanik dağlarla kaplı çukur kesiminde bulunan Van Gölü'nün doğu kıyısına 5 km uzaklıkta çok az meyilli bir arazi üzerine kurulmuştur. Rakım yüksekliği yaklaşık 1725 m'dir. Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü, yüksek dağların ortasında bir çöküntü durumundadır. Çevredeki yüksek dağlar Van ilinin sınırını oluşturur. İlimiz İran ile olan 300 km 'ye yakın kara sınırı başta olmak üzere Irak, Ermenistan, Nahçıvan, Azerbaycan, Suriye' ye yakınlık derecesi bakımından jeopolitik anlamda önemli bir noktada yer almaktadır.

3.1.1. Van İlinin Toplam Nüfusu

Türkiye'nin ve Van ilinin nüfusu her sene düzenli olarak artmaktadır. 2017 yılında yapılan son sayım ile Van'ın nüfusunun bir milyonu aşır 1.106.891 kişiye ulaştığı görülmektedir. Yapılan sayıma bakıldığında Van ilinin nüfusu Türkiye nüfusunun %1.36'sını oluşturmaktadır. Nüfus dağılımının cinsiyet oranına bakıldığında ise Van nüfusunun %49'unun kadın %51'nin ise erkeklerden oluştuğu söylenebilir.

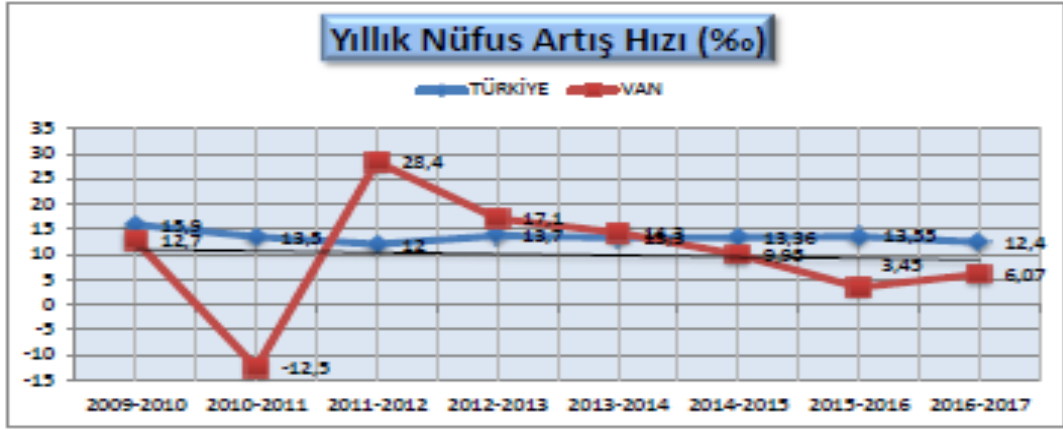
Tablo 11 - Van İlinin Toplam Nüfusu

YILLAR	VAN	TÜRKİYE	TÜRKİYE NÜFUSU İÇİNDENİ PAYI (%)
2013	1.070.113	76.667.864	1,36
2014	1.083.342	77.663.904	1,36
2015	1.096.397	78.441.053	1,36
2016	1.100.190	79.814.871	1,36
2017	1.106.891	80.810.323	1,36

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Van ilinin yıllık nüfus artış hızına bakıldığında ise 2011 yılında yaşanan deprem hem ölümlere hem de göçe neden olduğu için nüfus artış hızı oldukça düşmüştür. 2011 yılından sonra yükselen bir grafik sergileyen artış hızı 2017 yılında binde 6,07 artış göstermiştir. Bu oran Türkiye’de ise binde 12,4’tür.

Tablo 12- Yıllık Nüfus Artış Hızı

Kaynak: Van TSO Sosyal Ve Ekonomik İstatistikleri

İlimiz 1 Milyon 123 bine yakın nüfusu ile önemli bir merkezdir. 21 yaş ortalaması ile ülke sıralamasında ilk sıralarda yer alan ilimizde genç nüfusu yoğunluğuna rağmen %21,5’lik bir işsizlik oranı mevcuttur. 2018 yılı verilerine göre Ülkemizde 15 yaş üzeri 61 milyona yakın bir nüfus gözükmekte yine bu oranın 31 milyona yakını kadınlar oluşturmaktadır. Ancak istihdam ve çalışma hayatına baktığımızda 100 kadından sadece 31’ i çalışıyor veya iş arıyor iken; erkeklerde ise bu oran 100 kişide 71’dir. Yine erkeklerde işsizlik oranı %8,8 iken kadınlarda bu oran % 13,7’dir. Yüksek öğretimden mezun olan kadınların çalışma hayatında istihdamı ile ilgili ise; AB Ülkeleri ortalamasında % 5,1, ülkemizde ise bu oran %21,3’ ü işsiz durumdadır.

3.1.2. Van’ın İşgücü

Van ili Muş, Hakkâri ve Bitlis’in de yer aldığı TRB2 bölgesinde yer alır. Bu bölgelerde sanayiden ziyade tarım ve hayvancılık oldukça gelişmiştir. Bu bölgede işgücüne katılım oranı %47,7 iken istihdam oranı %41,6 ve işsizlik oranı %12,8’dir.

2018 yılına gelindiğinde ise Van, Muş, Bitlis, Hakkâri Bölgesi'nde işsizlik oranı bir önceki yıla göre 8,7 puan artış göstererek yüzde 21,5 oldu. Bölgemiz 26 bölge içerisinde işsizlik oranı en yüksek ikinci bölgedir. Van, Muş, Bitlis, Hakkâri Bölgesi'nde istihdam edilenlerin sayısı önceki yıla göre 46 bin kişi azalarak 525 bin kişi olurken, istihdam oranı 3,4 puan azalışla yüzde 38,2 olarak gerçekleşti. TRB2 bölgesi yüzde 38,2'lik oranla istihdam oranı en düşük ikinci bölge oldu. Van, Muş, Bitlis, Hakkâri bölgesinde tarım sektörü istihdam oranında Türkiye'de altıncı sırada yer almaktadır. Van, Muş, Bitlis, Hakkâri bölgesi tarımda 6'ncı, hizmet sektöründe 24'üncü, sanayide 11'inci sırada yer alır.

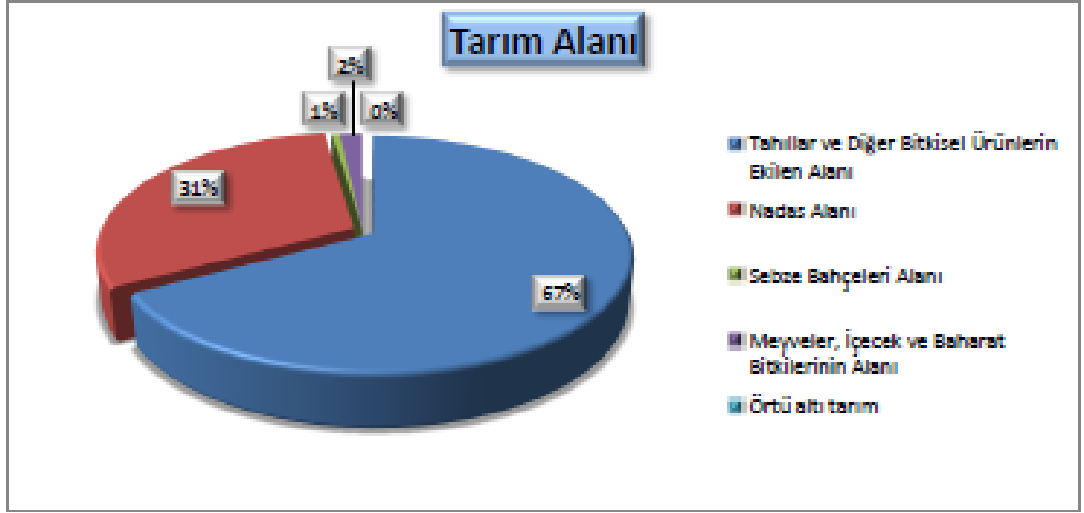
Tablo 13- Van'ın İşgücü

İLLER	İşgücüne Katılım Oranı (%)	İşsizlik oranı (%)	İstihdam Oranı (%)
Van, Muş, Bitlis, Hakkâri TRB2	47,7	12,8	41,6
Adana, Mersin-TR62	49,9	10,7	44,6
Ankara-TR61	53,5	11,3	47,5
Antalya, Isparta, Burdur-TR61	56,6	12,1	49,7
Aydın, Denizli, Muğla-TR32	55,4	7,1	51,3
Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan-TRA2	50,7	5,5	47,9
Balıkesir, Çanakkale-TR22	49,8	6,0	46,8
Bursa, Eskişehir, Bilecik-TR41	51,8	9,8	46,7
Erzurum, Erzincan, Bayburt-TRA1	49,3	5,5	46,6
Gaziantep, Adıyaman, Kilis-TRC1	46,8	15,1	39,8
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye-TR63	47,9	11,5	42,4
Kastamonu, Çankırı, Sınop-TR82	57,1	4,6	54,4
Kayseri, Sivas, Yozgat-TR72	49,4	11,9	43,3
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova-TR42	54,7	10,8	48,8
Konya, Karaman -TR52	50,3	5,9	47,3
Kırkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir-TR71	50,6	11,4	44,9
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli-TR81	51,5	7	47,9
Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak-TR33	53,0	6,2	49,7
Mardin, Batman, Şırnak, Siirt-TRC3	38,6	26,9	28,2
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya-TR83	52,3	6,7	48,8
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli-TR21	59,1	8,3	54,2
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane-TR90	54,1	3,6	52,2
Zonguldak, Karabük, Bartın-TR81	50,5	7,2	41,6
İstanbul-TR10	57,4	13,9	49,4
İzmir-TR31	55,2	14	47,5
Şanlıurfa, Diyarbakır-TRC2	48,1	13,8	41,4

Kaynak: TÜİK 2017

3.1.3. Tarım ve Hayvancılık

Tarım alanlarına bakıldığında ise Van ilinin iklimi gereği tahıl üretimi oldukça fazladır. Tarım alanlarının %67'si tahıllar ve diğer bitkisel ürünler için kullanılırken %31 nadasa bırakılır. %2'si meyve, içecek ve baharatlara ayrılmışken %1'i ise sebze bahçeleridir.

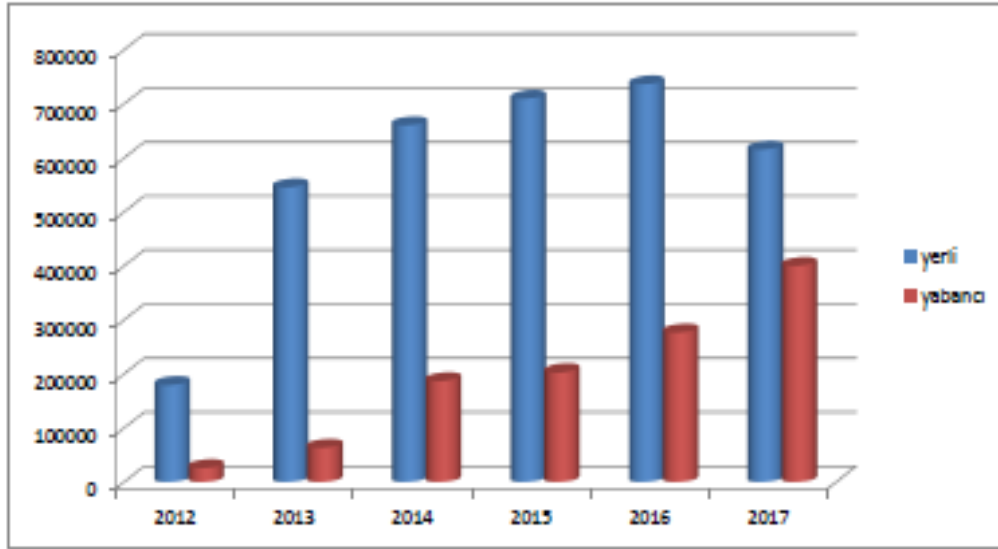
Şekil 1-Tarım Alanları

Kaynak: Van TSO 2018 Yılı Sosyal ve Ekonomik İstatistikleri

Hayvancılık açısından bakıldığında ise Van ilinde 2017 verilerine göre toplam 186.099 büyükbaş hayvan; 2.738.054 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Van diğer illere göre küçükbaş hayvan sayısında birinci sırada yer almaktadır. Kentimiz hayvancılık rakamlarına bakıldığında 2,7 milyon küçükbaş ve 200 bine yakın büyükbaş hayvan varlığı ile önemli bir potansiyele sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma noktasında kentimizin ana sektörleri tarım ve hayvancılıktır. Tarım alanları bakımından bakacak olursak 315 bin 120 hektar bir aktif alan varlığı söz konusudur. Bahse konu alan varlığımızın %67'si tahıl grubunun aktif üretimin yapıldığı alandır. Yine mera alan varlığımıza bakıldığında TRB2 bölgesi özelinde %20'lik bir potansiyelle hayvan besiciliğini desteklemeye hazır bir pozitif alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.4. Turizm

Van ilini ziyaret eden turist sayısı geçen yıla göre toplamda %0,30 artış göstermiştir. 2017 yılında bir önceki yıla göre yabancı sayısında büyük artış meydana gelmiştir. Arkeolojik kazılara göre M. Ö. 5000-3000 yılları Kalkolitik dönem başlarına kadar uzanan Van tarihi çeşitli medeniyetlere tanıklık etmiştir. Hurriler, Urartular, Selçuklular ve Osmanlılar açısından önemli bir ekonomi merkezi olan Van bu özelliğini yitirmemiştir. İran ve ülkemiz genelinden gelen yerli ve yabancı turist sayısına bakıldığında: 2014 Yılı: 847 bin, 2015 yılı: 912 bin, 2016 yılı: 1 Milyon: 2017 yılında ise: 1 milyon 15 Bin kişi kentimize turistik amaçlı ziyaret gerçekleştirmiştir.

Şekil 2-Yıllık Yerli Yabancı Turist Dağılımı

Kaynak: Van TSO 2018 Yılı Sosyal ve Ekonomik İstatistikleri

3.2. VAN İLİ ALAN ARAŞTIRMASI

3.2.1. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımlarını şu şekilde belirtmek mümkündür:

Araştırmada veri toplamak için kullanılan anket ve mülakat yöntemlerinin araştırma için uygun araçlar oldukları varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan her kadının girişimci olduğu varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan her kadın girişimcinin anket ve mülakat sorularını cevaplayabilecek düzeyde bilgi ve tecrübeye sahip oldukları varsayılmıştır.

Araştırmada girişimci kadınların araştırma sırasında uygulanacak olan anket ve mülakat sorularına samimi ve doğru cevaplar vereceği varsayılmıştır.

Araştırmada uygulanan ölçeğin sorunları belirlemede yeterli düzeyde olduğu varsayılmıştır.

3.2.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıklarını şu şekilde belirtmek mümkündür;

Araştırmadaki en önemli sınırlılık katılımcıların hepsinin gerçek kadın girişimci olmasıdır.

Araştırmada kadın girişimcilerin zaman yetersizliğinde dolayı araştırmaya gerekli desteği verememeleri araştırmada bir kısıttır.

Araştırma sadece gerçekten kadın girişimci olan kadınlar ile sınırlıdır. Resmiyette iş sahibi gözükmüş eş-baba tarafından iş yerleri işletilen kadınlar girişimci statüsüne dâhil edilmeyecektir.

Araştırmada mesleki eğitim almış (doktor, eczacı, avukat vb.) kadınlar girişimci statüsüne dâhil edilmeyeceklerdir.

Araştırmanın çalışma alanı Van ilindeki kadın girişimciler olduğunda dolayı belirli bir ildeki kadın girişimcilerin fikirlerini yansıtacağından dolayı farklı illerde uygulandığında sonuçlar farklılık gösterebilecektir.

Araştırma, değişkenleri ölçmek için geliştirilen anket ve mülakat soruları ile toplanan veriler ile sınırlandırılacaktır.

3.2.3. Araştırmanın Evreni

Daha önce yapılmış araştırmalardan yola çıkarak çalışmada ana kütle için birebir anket ve mülakat yöntemlerinin kullanılması uygun görülmüştür. Evrende kısıtlamaya gidilmiş ev hanımı, eczacı, avukat ve mimar gibi eğitimini aldığı işi yapan kadınlar araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Ayrıca fiili olarak erkek çalıştığı halde resmiyette kadınların iş sahibi olduğu işletmelerde araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Araştırmada Van Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı 392 kadın girişimci bulunduğu belirlenmiştir. Bu kriterler çerçevesinde 183 kadın girişimci tespit edilmiş olup 174 kadarına ulaşılabilmektedir. 174 kadarına anket dağıtılmasına rağmen geçerli anket sayısı 103 kadardır.

3.2.4. Anket Formu

Bu çalışmada kullanılan anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümdeki sorular ucu açık sorulardır. İkinci ve üçüncü bölümdeki sorular ise araştırmanın ölçeğini oluşturmaktadır. İlk iki bölüm anket sorularını içerirken üçüncü bölüm ise mülakat sorularını içermektedir.

Anketin birinci bölümünde; anketi cevaplayan kişinin genel niteliklerini belirlemek için demografik sorular sorulmuştur. Bu sorular; yaş, doğum yeri, eğitim durumu, medeni durumu, eş ve aile ile ilgili bilgiler, iş alanı, çalışma süresi ile ilgili ucu açık sorulardır.

Anketin ikinci bölümünde ise tez kapsamında kullanılacak olan ölçek ifadeleri olan “Kadın Girişimci Sorunları” faaliyetlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Bunlar seçenekli sorulardır. Bu sorular ise beşli Likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanmıştır. Bu ölçek;

1. Kesinlikle Katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinden oluşur.

Üçüncü bölümde ise tez kapsamında kullanılacak olan mülakatın ölçeği olan “Kadın Girişimci Sorunları” faaliyetlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Bu sorular ise önem derecesine göre sıralamayı içeren sorulardır. Bu sorular;

1. Kadın girişimcinin firma kurarken karşılaştıkları sorunları problem şekline göre değerlendiriniz,
2. Kadın girişimcinin firma kurduktan sonra karşılaştıkları sorunları problem şekline göre değerlendiriniz,
3. Sizece başarılı bir girişimci olabilmek için sahip olunması gereken özellikleri önem derecesine göre sıralayınız,
4. Şu andaki işinize başlamanızda etkili olan nedenleri önemine göre derecelendiriniz,
5. Size göre girişimci olmanın en avantajlı yanları nelerdir? Önemine göre derecelendiriniz,
6. Devlettten işiniz ile ilgili beklentilerinizi önem derecesine göre sıralayınız şeklindedir.

3.2.4.1.Araştırmanın Ölçeği

Araştırmanın ölçeği oluşturulurken literatürdeki diğer çalışmaların incelenmesiyle anket formu oluşturulmuştur. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, araştırma kapsamına alınan kadın girişimcilerin demografik yapılarını ölçmeye ilişkin soruları; ikinci bölüm katılımcıların sosyal ve kültürel, ekonomik, hukuki ve politik çevre, karşılaşılan güçlükler ve sorumluluklarını etkileme derecesini ölçmeye ilişkin sorular; üçüncü bölüm katılımcıların işyerlerini kurarken ve kurduktan sonra karşılaştıkları sorunlar, girişimci olma nedenleri, girişimci olmanın avantajlı yanları, girişimci olmak için sahip olunması gereken özellikler ve devletten işleri ile ilgili beklentilerini ölçmeye ilişkin sorular sorulmuştur.

3.2.4.2.Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezlerine bakıldığında 4 ana hipotez ve 17 alt hipotez mevcuttur.

H0: Demografik özellikler ile kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar arasında bir ilişki vardır.

H0a: Medeni durum ile kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar arasında ilişki yoktur.

H0b: Yaş ile kadın girişimcilerin sorunları arasında ilişki yoktur.

H0c: Eğitim düzeyi ile kadın girişimcilerin sorunları arasında bir ilişki yoktur.

H0d: Kadın girişimcilerin girişimci olmaları ile aile ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H0e: Kadın girişimcilerin girişimcilik rolleri ile kadınlık rolleri arasında olumsuz bir ilişki vardır.

H1: Sosyal ve kültürel çevre ile ilgili özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar arasında bir ilişki vardır.

H1a: Kadın girişimciler ile kendi işlerini kurarken yol gösteren kimsenin olmaması arasında olumsuz bir ilişki vardır.

H1b: Kadın girişimciler ile ataerkil toplum yapısı arasında olumsuz bir ilişki vardır.

H1c: Kadın girişimciler ile kendi işlerini kurmalarıyla toplumdaki önemlerinin etkilenmesi arasında olumlu bir ilişki vardır.

H2: Ekonomik çevre ile ilgili özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları arasında bir ilişki vardır.

H2a: Kadın girişimciler ile girişimciliğe başlama nedeni olarak ekonomik bağımsızlık elde etme isteği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2b: Kadın girişimciler ile işlerini kurarken karşılaştıkları sorunlardan sermaye temini ile arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2c: Kadın girişimciler ile faaliyetleri sırasındaki karşılaştıkları güçlüklerden borç ödemeleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2d: Kadın girişimciler ile girişimciliğe başlama nedenlerinden olan aile bütçesine katkıda bulunma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Hukuki ve Politik çevre ile ilgili özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar arasında bir ilişki vardır.

H3a: Kadın girişimciler ile bürokratik engeller arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3b: Kadın girişimciler ile vergi ödemeleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3c: Kadın girişimciler ile kredi olanaklarının yetersizliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3d: Kadın girişimciler ile devlet teşviğinin eksikliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3e: Kadın girişimcilerin ile kadın girişimcilerin hukuki haklarını bilmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.2.4.3. Anket İfadeleri

Veri toplama aracı olarak kullandığımız anket ve mülakat ifadeleri toplam 101 soru içermektedir.

Ankette kişisel demografik faktörleri ve firma özellikleri başlığı altında 8 soru bulunmaktadır.

Ankette kadın girişimci sorunlarını belirleme başlığı altında kadın girişimci sorunları değişkeni için 30 soru bulunmaktadır.

Ankette kadın girişimci sorunlarının önem derecesini belirleme şekline göre değerlendirmek için 63 soruluk bir mülakat bulunmaktadır.

3.2.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın veri toplama aracı nicel olarak anket nitel olarak mülakat yöntemi seçilmiştir. Anket formunu oluşturmak için öncelikle odak grup çalışması yapılmış ve küçük bir grup üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamanın amacı olası anket hatalarının önüne geçmek ve katılımcılar tarafından anlaşılabilir olup olmadığını anlamaktır. Katılımcıların anketi cevaplama süresi 15 dakika sürerken mülakat sorularına cevap vermeleri ortalama 30 dakika sürmüştür. Van Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı 183 kadın girişimci ile yüz yüze görüşme talebinde bulunulmuş ancak 174 kadar tanesine ulaşılmıştır. Ulaşılan katılımcılarında 103 tanesinin cevapladığı anketler geçerli sayılmıştır. Uygun çıkan 103 sayıdaki anket SPSS 22,0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

3.3 ARAŞTIRMANIN BULGULARI

3.3.1. Analiz Sonuçları

Tablo 14- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Medeni Duruma Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan T Testi Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Bekar	59	3,53	0,56	,882	,380
	Evli	44	3,43	0,53		

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan t testi

sonucuna göre kadın girişicilerin karşılaştıkları sorunların medeni durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü kadın girişimci olmak için evli ya da bekar olmak herhangi bir fark yaratmamaktadır. Kadınlar her iki durumda da hem evdeki sorumluluklarını hem de işyerindeki sorumluluklarını aksatmamaktadır.

Tablo 15- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Eğitim Duruma Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>Doğum tarihi</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Kareler</i>		
					<i>Ortalama</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	İlköğretim	7	3,22	0,60	,871	3,15	,017*
	Lise	16	3,18	0,54			
	Önlisans	13	3,73	0,52			
	Lisans	62	3,56	0,52			
	Lisansüstü	5	3,25	0,28			
	Toplam	10	3,49	0,55			
		3					

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre kadın girişicilerin karşılaştıkları sorunların eğitim durumlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu farklılık eğitim almış kadınlarda kendini gerçekleştirme, kendi ayaklarının üzerinde durma veyahut eğitimini almış olduğu bir işi yapma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca eğitilmiş kadınlar daha fazla riski göze alabilecektir.

Tablo 16- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Yaşa Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>Doğum tarihi</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Kareler</i>		
					<i>Ortalama</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	1955-1964	1	3,77				
	1965-1974	13	3,34	0,68			
	1975-1984	35	3,50	0,55	,104	,338	,852
	1985-1995	43	3,49	0,52			
	1996 ve	11	3,56	0,52			
	Toplam	10	3,49	0,55			

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların yaşa göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların yaşlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü kadın girişimci olmak için ideal bir yaş şartı yoktur. Girişimci olmak isteyen kadın her yaşta iş hayatına atılabilir.

Tablo 17- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların İş Alanına Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>İş Alanı</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Kareler</i>		
					<i>Ortalama</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Serbest	43	3,67	0,54			
	Esnaf	39	3,36	0,60	1,274	4,55	,013
	Hizmet	21	3,34	0,32			
	Toplam	10	3,49	0,55			

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların iş alanlarına göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan tek yönlü

varyans analizi sonucuna göre kadın girişicilerin karşılaştıkları sorunların iş alanlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın sebebi hizmet sektörünün sıkıntılarıyla serbest çalışan bir kadının sıkıntılarının aynı olamayacağıdır. Çalışılan her sektör kendi içinde farklı sorunlar barındırır.

Tablo 18- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>Çocuk Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Kareler</i>		
					<i>Ortalama</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Yok	11	3,70	0,46	,608	2,31	,112
	1-2	27	3,38	0,51			
	3-4	6	3,19	0,59			
	Toplam	44	3,43	0,53			

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların çocuk sahibi olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre kadın girişicilerin karşılaştıkları sorunların çocuk sahibi olma durumlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sahibi olup olmamanın kadınlar için herhangi bir engel teşkil etmemektedir. Çünkü kadın her iki durumda da hem işini yürütüp hem de çocuğuna bakabilecek güce sahiptir.

Tablo 19- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Çalışma Süresi Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>Çalışma Süresi</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Kareler</i>		
					<i>Ortalama</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	1 yıl ve daha	11	3,56	0,38	,134	,441	,724
	2-4 yıl	40	3,48	0,51			
	5-7 yıl	20	3,57	0,61			
	8 yıl ve daha	32	3,41	0,61			
	Toplam	10	3,49	0,55			

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların çalışma süresi durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların çalışma süresi durumlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bir kadın ister işletmesini yeni kurmuş olsun isterse de uzun yıllardır çalışma hayatının içinde olsun bir kadın iş hayatında karşılaştığı sorunlar her zaman için aynıdır. Çünkü bir kadının sektörde eski ya da yeni olması karşılaştığı veya karşılaşacağı sorunları değiştirmeyecektir.

Tablo 20- Kadın Girişimciler İçin Karşılaşılan Sorunların Eşlerinin Mesleklerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

<i>Değişkenler</i>	<i>Eşlerin Meslekleri</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss</i>	<i>Kareler</i>		
					<i>Ortalama</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
KARŞILAŞILAN SORUNLAR	Memur	16	3,56	0,54	,295	1,06	,375
	İşçi	2	2,88	0,05			
	Serbest	13	3,40	0,49			
	Esnaf	13	3,40	0,55			
	Toplam	44	3,43	0,53			

Tablodaki verilere baktığımızda kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların eşlerinin mesleklerine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların eşlerinin mesleklerine göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü artık kadınlar kadar erkeklerde eşlerini çalışma hayatında görmek istemektedirler. Hayatın her alanında kadınların var olabileceği düşüncesi, eşlerinin para kazanması halinde eve gelecek ek gelir, evin maddi yükünün paylaşılması ve en önemlisi eşlerinin kararlarına saygı duymaları ve desteklemeleri bu sonucun çıkmasının en önemli nedenleridir.

Tablo 21- Sosyal ve Kültürel Çevreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	X	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Toplumun kadın girişimcilere bakış açısı ve onları algılamaları kadının çalışma yaşamındaki konumunu etkilemektedir.	4,368	0,74	0	3,9	3,9	43,7	48,5
Tüketici tercih ve beklentilerindeki değişimler kadın girişimcileri olumlu yönde etkilemektedir.	3,854	0,879	1,0	6,8	20,4	49,5	22,3
Erkek girişimcilerin baskın yapısı, kadın girişimcilerin başarısına olumsuz etki yapmaktadır.	4,045	1,223	5,8	9,7	7,8	27,2	49,5

Kadın girişimcilere faaliyet gösterdikleri sosyal ve kültürel çevreye yönelik üç soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar incelendiğinde toplumun kadın girişimcilere bakış açısı ve onları algılamaları kadının çalışma yaşamındaki konumunu etkileyeceğine dair görüş 4,368 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu görüş kadın girişimcilerin %73,7'sinin erkek girişimcilerin baskın yapısı, kadın girişimcilerin başarısına olumsuz etkilediğine dair düşünceleriyle desteklenmektedir. Ayrıca kadın girişimcilerin %71, 8'i, çalışma yaşamında yer alan

erkek girişimcilerin baskın yapısının, kadın girişimcileri etkilemediğini düşünmektedirler.

Tablo 22- Ekonomik Çevreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	X	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Pazardaki erkek rakiplerin artış hızının yüksekliği kadın girişimcileri olumsuz etkilemektedir.	3,466	1,153	2,9	24,3	16,5	35,9	20,4
Kadın girişimcilerin çalıştıkları sektörde büyümeleri için yeni teknolojiye ihtiyaç duyulmaktadır.	3,339	1,411	13,6	17,5	19,4	20,4	29,1
Çalıştığım sektörde büyümek için yeterli fırsat mevcuttur.	3,058	1,227	15,5	13,6	32,0	27,2	11,7
Çalıştığım sektörün gelecekteki büyüme planları kadın girişimciler için çekici fırsatlar sunmaktadır.	3,611	3,116	2,9	18,4	15,5	40,8	22,3
Son üç yıldır pazarda erkek rakiplerle yoğun (kıran kırana) rekabet yaşanmaktadır.	3,301	1,258	7,8	23,3	21,4	26,2	21,4
Son üç yıldır pazara yeni giren kadın rakiplerle yoğun (kıran kırana) rekabet yaşanmaktadır.	3,417	1,107	3,9	17,5	31,1	28,2	19,4

Tablo 22’de kadın girişimcilerin faaliyette buldukları ekonomik çevreye yönelik tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Kadın girişimcilere faaliyet gösterdikleri ekonomik çevreye yönelik altı soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar incelendiğinde, kadın girişimcilerin çalıştığı sektörde büyüme planları için çekici

fırsatlar sunduğu görüşünün 3,611 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kadın girişimcilerin %56,3'ü pazardaki erkek rakiplerin artış hızının kadın girişimcileri olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Kadın girişimcilerin %49,5 çalıştığı sektörde büyümeleri için yeni teknolojilere ihtiyaç duymaktadır. Son üç yıldır pazarda erkek rakiplerle yoğun (kıran kırana) rekabet yaşayan kadın girişimcilerin ortalaması 3,301 iken son üç yıldır pazara yeni giren kadın rakiplerle yoğun (kıran kırana) rekabet yaşayan kadın girişimcilerin oranı ise 3,417'dir. Kadın girişimcilerin %38,9'u ise çalıştığı sektörde büyümek için yeterli fırsat bulamamaktadır.

Tablo 23- Hukuki ve Politik Çevreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	X	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Çalıştığım sektöre ait yasal düzenlemeler, kadın girişimcilerin başarısını olumsuz etkilemektedir.	3,233	1,315	8,7	25,2	25,2	15,5	25,2
Kredi kuruluşlarının kadın girişimcilere negatif ayrımcılık yapması kadın girişimcileri olumsuz olarak etkilemektedir.	3,922	1,265	8,7	6,8	10,7	31,1	42,7
Türkiye'deki siyasi yapılanmada erkek baskın yapısının olması, kadın girişimcileri olumsuz olarak etkilemektedir.	4,145	1,023	4,9	2,9	7,8	41,7	42,7
Bir kadın olarak hukuki hakların (iş, aile ve toplumsal yapı yönünden) bilinmesi kadın girişimcilerin başarısını olumlu etkilemektedir.	4,475	,711	1,0	0	6,8	35,0	57,3
AB'ye üyelik yolunda yapılan yasal düzenlemeler kadın girişimcileri olumlu yönde etkilemektedir.	4,466	,802	1,0	0	13,6	22,3	63,1

Tablo 23’de kadın girişimcilerin faaliyette buldukları hukuki ve politik çevreye yönelik tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Kadın girişimcilere faaliyet gösterdikleri hukuki ve politik çevreye yönelik beş soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar incelendiğinde bir kadın olarak hukuki hakların bilinmesi kadın girişimciliğini olumlu etkilediğine dair görüş 4,475 ile en yüksek orana sahiptir. Bu görüş, kadın girişimcilerin %85,4’ü tarafından, AB’ye üyelik yolunda yapılan yasal düzenlemelerin kadın girişimcileri olumlu yönde etkilediği görüşü ile desteklenmektedir. Ayrıca, ankete katılan kadın girişimcilerin %84,4’ü, Türkiye’de siyasi yapılanmadaki erkek baskın yapının olmasının, kadın girişimcileri olumsuz olarak etkilediğini düşünmektedir. Ancak kadın girişimcilerin %73,8’i kredi kuruluşlarının kadın girişimcilere negatif ayrımcılık yapmasının kadın girişimcileri olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Yine kadın girişimcilerin %40,7’si çalıştığı sektöre ait yasal düzenlemelerin kadın girişimcileri olumsuz etkilediğini düşünmektedir.

Tablo 24- Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	X	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilemektedir.	3,854	1,215	6,8	6,8	20,4	26,2	39,8
Kendi işimi kurarken bana yol gösterenler olmuştur.	2,961	1,447	21,4	22,3	14,6	22,3	19,4
Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı.	4,000	1,075	3,9	5,8	16,5	34,0	39,8
Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamaktadır.	3,388	1,104	7,8	9,7	34,0	33,0	15,5
Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engeller oluşturmaktadır.	3,582	1,124	6,8	8,7	25,2	37,9	21,4
Çalıştığım sektördeki yasal düzenlemeler kadın girişimcilere	2,699	1,319	23,3	25,2	20,4	20,4	10,7

destek vermektedir.							
Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalıdır.	2,835	1,221	16,5	25,2	25,2	24,3	8,7
Kadın girişimciler erkek-kadın ayrımı olmaksızın elemanları ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir.	4,349	,763	1,0	1,9	5,8	43,7	47,6
İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek olmuştur.	4,262	1,111	6,8	1,9	4,9	31,1	55,3
Kadın girişimciler için statü, gelir sağlamaktan daha önemlidir.	3,747	1,177	4,9	13,6	14,6	35,9	31,1
Kadın girişimci olarak aileme yeterli zamanı ayırmakta zorlanıyorum.	3,553	1,446	9,7	22,3	10,7	17,5	39,8
Sektördeki işletmeler arası ilişki ağlarında yer almada kadın olmak sorun yaratmaktadır.	3,359	1,385	14,6	12,6	22,3	23,3	27,2
Erkek girişimciler kadın girişimcilerden daha yüksek özgüvene sahiptir.	2,543	1,576	37,9	21,4	10,7	8,7	21,4

Tablo 24’de kadın girişimcilerin faaliyette bulunurken karşılaştıkları sorunlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Kadın girişimcilere faaliyette bulunurken karşılaştıkları sorunlara yönelik on üç soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar incelendiğinde kadın girişimcilerin erkek kadın ayrımı yapmaksızın elemanları ile sağlıklı iletişim kurduğuna dair görüş 4,349 ile en yüksek orana sahiptir. İş ile ilgili eğitim ve seminerlere katılmanın kadın girişimciye her zaman destek oluğu kadın girişimcilerin %86,6’sı tarafından kabul görmektedir. Kadın girişimcilerin %73,8’i kendi işini kurmasıyla toplumdaki yerinin önem kazandığını düşünmektedir. Yine kadın girişimcilerin %66’sı toplum ataerkil yapısının kadın girişimciliğini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Sektördeki işletmeler arası ilişki ağlarında yer almada kadın olmanın sorun yarattığını düşünen kadın girişimci oranı

%50,5 iken sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı olduğu düşünen kadın girişimci oranı %33'tür. Ayrıca kadın girişimcilerin %67'si statü kazanmanın gelir kazanmaktan daha önemli olduğunu düşünmektedir. Kadın girişimcilerin %59,3'ü vergi mevzuatını kendine engel görür, %57,3'ü ailesine yeteri kadar zaman ayıramamakta ve son olarak %48,5'i tedarik ilişkilerinde sorun yaşadığını düşünmektedir. Öte yandan kadın girişimcilerin %41,7'si kendi işini kurarken yol göstericisi olmuşken %31,7'si çalıştığı sektördeki yasal düzenlemelerin kadın girişimcilere destek verdiğini düşünmektedir. Son olarak erkek girişimcilerin kadın girişimcilerden daha yüksek özgüvene sahip olduğunu düşünen kadın girişimci oranı 2,543 en düşük orandır.

Tablo 25- Sorumluluklarının Etkilenme Derecesine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	X	SS	1	2	3	4	5
			%	%	%	%	%
Sorumluluklarım açısından bir engel teşkil etmiyor.	4,165	1,306	9,7	4,9	4,9	20,4	60,2
Evdeki işlerimi aksatıyorum.	2,106	1,349	52,4	9,7	20,4	9,7	7,8
Kendime vakit ayıramıyorum.	3,660	1,695	24,3	2,9	10,7	6,8	55,3

Tablo 25'de kadın girişimcilerin faaliyette bulunurken sorumluluklarının etkilenme derecesine ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Kadın girişimcilere faaliyette bulurken sorumluluklarının etkilenme derecesine yönelik üç soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar incelendiğinde sorumlulukları açısından hiçbir engel olmadığına dair görüş 4,165 ile en yüksek orana sahiptir. Kadın girişimcilerin %62,1'i kendine vakit ayıramazken yine %62,1 evdeki işlerini aksatmadığını düşünmektedir.

Tablo 26- Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurarken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	SAYI	YÜZDE
Pazarda tanınmamış olmak	103	100
Uygun eleman temini	92	89,3
Kiraların yüksekliği	77	74,8
Sermaye temini	67	65,0
Bürokratik işlemler	60	58,3
Uygun yer seçimi	36	35,0
Uygun hammadde materyal temini	4	3,9
Toplum (gelenek) ile ilgili sorunlar	4	3,9
Bilgi eksikliği	1	1,0
Deneyimsizlik	0	0
Aile ile ilgili sorunlar	0	0

Tablo 26'ya göre araştırmaya katılan kadın girişimcilere işyeri kurarken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri sorulduğunda; 103'ünün (%100) pazarda tanınmamış olmak, 92'sinin (%89,3) uygun eleman temini, 77'sinin (%74,8) kiraların yüksekliği, 67'sinin (%65) sermaye temini, 60'ının (%58,3) bürokratik işlemler, 36'sının (%35) uygun yer seçimi, 4'ünün (%3,9) uygun hammadde temini, 4'ünün (%3,9) toplum (gelenek) ile ilgili sorunlar, 1'inin (%1) bilgi eksikliği sorunu olduğunu ifade ederken hiç kimse deneyimsizlik ve aile ile ilgili sorun yaşadığını söylememiştir. Kadın girişimciler için pazarda tanınmamış olmak %100 oranla en önemli sorundur. Pazarda tanınmayan kadın iş yaptığı sektörde yeterince tanınmadığı için müşteri çekmekte sıkıntı yaşamaktadır. Özellikle erkek egemenliğinin fazla olduğu sektörlerde bir kadın girişimci yeterince tanınmadığı için erkek girişimcilerle rekabet edememektedir. Kadın girişimcilerin ikinci en büyük sorunu ise uygun eleman teminidir. Günümüz şartlarında insanların iş beğenmemesi, yüksek ücret talep etmesi, iş yaptırılmama ve kaytarma gibi sebeplerle işyerinde tutunamamaktadır. Ayrıca çoğu erkek çalışana bir kadından emir almak zor geldiği için kadın girişimcilerle çalışmaya yanaşmamaktadır. Üçüncü en büyük sorun olan kiraların yüksekliği ise kadın girişimciler için üstesinden gelmesi çok zor bir

durumdur. Çünkü dükkan sahipleri sırf kadın oldukları ve pazarda tutunamayacaklarını düşündükleri için kimi zaman kadın girişimcilerden daha yüksek kiralar talep etmektedir. Ayrıca merkezi bir yerde işletmesini kurmak isteyen bir kadın girişimci uçuk fiyatlarla işyerini kiralamakta aksi takdirde yeterince tanınmadığı için müşteri çekmekte sıkıntı yaşamaktadır. Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi kadın girişimcilerin işyerini kurarken karşılaştığı pek çok sorun vardır. Ancak kadın girişimciler deneyimsizlik ve ailesi ile ilgili hiçbir sorun yaşamamıştır. Çünkü kadın girişimciler deneyimsizliği örgütlenme ya da kendi gibi kadın girişimcilerden fikir alarak yenmeye başlamıştır. Ayrıca artık aileler kadınlara iş hayatına atılma yönünde maddi ve manevi destek göstermeye başlamıştır.

Tablo 27- Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurduktan Sonra Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	SAYI	YÜZDE
Kredi almada zorluklar	103	100
Borç ödemeleri	103	100
Vergi ödemeleri	103	100
Müşteriler ile ilgili sorunlar	63	61,2
Pazar durgunluğu	54	52,4
Aşırı yorgunluk	48	46,6
İş gören ile ilgili sorunlar	47	45,6
Bürokratik engeller	33	32
Biyolojik özelliklerden kaynaklanan sorunlar	4	3,9
Toplum gelenek ile ilgili sorunlar	4	3,9
Ticari tecrübe ile ilgili sorunlar	0	0
Aile ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar	0	0

Tablo 27'ye göre araştırmaya katılan kadın girişimcilere işyerlerini kurduktan sonra karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri sorulduğunda; 103'ünün (%100) kredi almakta zorluk, borç ödemeleri ve vergi ödemeleri, 63'ünün (%61,2) müşterilerle ilgili sorunlar, 54'ünün (%52,4) Pazar durgunluğu, 48'inin (%46,6) aşırı yorgunluk, 47'sinin (%45,6) iş görenle ilgili sorunlar, 33'ünün (%32) bürokratik engeller, 4'ünün (%3,9) biyolojik özelliklerden kaynaklanan sorunlar, 4'ünün (%3,9) toplum

(gelenek) ile ilgili sorunları olduğunu ifade ederken hiç kimse ticari tecrübe ile ilgili sorunlar ve aile ilişkilerinden kaynaklanan sorunları seçmemiştir. Kadın girişimciler için kredi almaktaki zorluklar, borç ödemeleri ve vergi ödemeleri %100'lük oranla en önemli üç sorundur. Bir kadın girişimci işini sürdürebilmek için bazı durumlarda krediye başvurma ihtiyacı duyulabilir. Ancak bazı kredi kuruluşları bürokratik işlemleri uzatarak kadın girişimcileri bezdirme yoluna gitmiştir. Erkek girişimcilerde istenmeyen kefil, teminat gibi işlemler kadın girişimcilerden özellikle istenmektedir. Kredi alamayan kadın girişimciler dolayısıyla bazı ödemelerini yapamamakta borç ödemelerinde sıkıntı yaşamaktadır. Sıcak paraya ulaşamayan kadın ya ödemelerini aksatmakta ya da borçlarını hiç ödeyememektedir. Kadın girişimciler için bir diğer önemli sorun ise vergi ödemeleridir. Vergi ödemeleri aslında kadın erkek girişimci fark etmeksizin herkesin ortak sorunudur. Çünkü kadın ve erkek girişimci yasal düzende eşit kabul edilip aynı ödeme planlarına tabii tutulur. Kadın girişimcilerin karşılaştığı bir diğer sorunda müşteriler ile ilgili sorunlardır. Özellikle hizmet sektöründe faaliyet gösteren kadın girişimcilerin ek sık karşılaştığı sorunlardan biridir. Çünkü erkek bir müşteri işyeri ile ilgili bir sıkıntı yaşadığında kadın patronla muhatap olmak istemez, kadın girişimcinin onu ciddiye almayacağını daha doğrusu sorununu çözemeyeceğini düşünür. Ayrıca bazı müşteriler işyerinin başındaki kadın girişimciyi gördüklerinde fiziksel ve duygusal tacize de başvurmaktadır. Kadın girişimciler işyerlerini kurduktan sonra pek çok sorunla yüz yüze gelirken ticari tecrübe ve aile ilişkilerinden kaynaklanan hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 28- Kadın Girişimcilere Göre Girişimcilerin Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik

	SAYI	YÜZDE
İletişim becerisi	98	95,1
Risk üstlenebilme	95	92,2
Çalışkanlık	67	65
Hırs ve kararlılık	58	56,3
Dürüstlük	58	56,3
Kendine güven	58	56,3
Sabır ve hoşgörü	56	54,4
Yönetim becerisi	33	32
Deneyim	17	16,5
Duygusal zekâ	4	3,9
Liderlik	4	3,9

Tablo 28'e göre araştırmaya katılan kadın girişimcilere başarılı bir girişimci olmak için gereken özelliklere ilişkin görüşleri sorulduğunda; 98'inin (%95,1) iletişim becerisi, 95'inin (%92,2) risk üstlenebilme, 67'sinin (%65) çalışkanlık, 58'inin (%56,3) hırs ve kararlılık, 58'inin (%56,3) dürüstlük, 58'inin (%56,3) kendine güven, 56'sının (%54,4) sabır ve hoşgörü, 33'ünün (%32) yönetim becerisi, 17'sinin (%16,5) deneyim, 4'ünün (%3,9) duygusal zeka, 4'ünün (%3,9) liderlik şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Kadın girişimcilerin %95,1 için iletişim becerisi başarılı bir girişimci olmak için en önemli özelliktir. İletişimi becerisi olmayan girişimci müşteri, tedarikçi ve iş göreni ile sağlıklı iletişim kuramayacağından dolayı sorunlar yaşayacaktır. İkinci en önemli özellik ise % 92,2 ile risk üstlenebilmektir. Bir girişimcinin riski göze alması girişimciliğin doğasında olması gereken bir özelliktir. Üçüncü sırada %65 ile yer alan çalışkanlık ise bir girişimci için diğer bir önemli özelliktir. İşini büyütmek ve sürdürmek isteyen girişimcinin bu özelliğe sahip olması gerekmektedir. Kadın girişimcilere göre duygusal zeka (%3,9) ve liderlik (3,9) girişimci olmak için en az önemli olan özellikler olarak görülmüştür.

Tablo 29- Kadın Girişimcilerin Girişimci Olma Nedenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik

	SAYI	YÜZDE
Ekonomik bağımsızlık	61	59,2
Aile ihtiyaçlarını karşılamak	61	59,2
Maddi açıdan daha rahat olmak	61	59,2
Becerilerimi değerlendirmek	54	52,4
İdealimi gerçekleştirmek için	54	52,4
Diğer insanlara faydalı olmak için	43	41,7
Zamanımı değerlendirmek için	42	40,8
Mesleğimi yapmak	40	28,8
İş bulamama	34	33,0
Önceki işimden hoşnutsuzluk	28	27,2
Sosyal ilişkiler için	4	3,9
Evden çıkmak	0	0
İş yaşamına atılmak için	0	0

Tablo 29'a göre araştırmaya katılan kadın girişimcilere girişimci olma nedenlerine ilişkin görüşleri sorulduğunda; 61'inin (%59,2) ekonomik bağımsızlık, aile ihtiyaçlarını karşılama ve maddi açıdan rahat olmak, 54'ünün (%52,4) becerilerimi değerlendirmek ve idealimi gerçekleştirmek, 43'ünün (%41,7) diğer insanlara faydalı olmak, 42'sinin (40,8) zamanımı değerlendirmek, 40'ının (%28,8) mesleğimi yapmak, 34'ünün (%28) önceki işimden hoşnutsuzluk, 4'ünün sosyal ilişkileri demişken hiç kimse evden çıkmak ve iş yaşamına atılmak seçeneklerini tercih etmemiştir. Kadın girişimcilerin girişimci olma nedenlerinin en önemli sebebi %59,2 ile maddi olan sebeplerdir. Hem yaşamını sürdürebilmek hem de işletmesinin sürekliliğini sağlayabilmek için maddi sebepler herkes için oldukça önemlidir. Kadın girişimcilerin %52,4'ü ise becerilerini değerlendirmek isteyen doğuştan girişimci özelliklerine sahip kadınlardır. Bu nedenlerin yanı sıra hiçbir kadın girişimci evden çıkmak ve iş yaşamına atılmayı girişimci olma nedeni olarak seçmemiştir.

Tablo 30- Kadın Girişimcilere Göre Girişimciliğin Avantajlı Yanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistik

	SAYI	YÜZDE
Maddi özgürlük	91	88,3
Sosyal statü	72	69,9
Yaratıcılık	69	67
Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek	60	58,3
Evin bütçesine katkıda bulunma	56	54,4
İlgi alanı olması	44	42,7
Yaşam memnuniyeti	41	39,8
Kendine güven	39	37,9
Bir ile meşgul olma	27	26,2
Rahat yaşam standardına ulaşma	1	1,0

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan kadın girişimcilere girişimci olmanın avantajlı yanlarına ilişkin görüşleri sorulduğunda; 91'i (%88,3) maddi özgürlük, 72'si (69,9) sosyal statü, 69'u (%67) yaratıcılık, 60'ı (%58,3) başkalarına istihdam sağlama, 56'sı (%54,4) evin bütçesine katkı sağlama, 44'ü (42,7) ilgi alanı olması, 41'i (%39,8) yaşam memnuniyeti, 39'u (%37,9) kendine güven, 27'si (%26,2) bir iş ile meşgul olma, 1'i (%1) rahat yaşam standardına ulaşma seçeneğini tercih etmiştir. Kadın girişimciler için girişimci olmanın en avantajlı yönü %88,3 ile maddi özgürlüktür. Maddi açıdan ailesine, eşine, babasına bağımlı olmayan kadının kendine güveni artacaktır. Girişimci olmanın en avantajlı ikinci yönü ise sosyal statü sahibi olmaktır. Girişimci olan kadının toplumdaki yeri değişecek, daha fazla sosyal hayatta yer alabilecek ve kendi ayaklarının üzerinde durabilecektir. Kadın girişimcilerin sadece bir tanesi rahat yaşam standardını seçmiştir. Çünkü kadın girişimciler bir işe atılırken önce maddi özgürlüklerini ardından ideallerini gerçekleştirmeyi düşünürler. Hiç kimse rahat bir yaşam standardı için girişimciliği seçmez.

Tablo 31- Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik

	SAYI	YÜZDE
Kredi olanaklarının iyileştirilmesi	88	85,4
Bürokratik işlerin azaltılması	85	82,5
Vergi kolaylıkları getirilmesi	60	58,3
Eğitim olanaklarının sağlanması	37	35,9
Rekabet koşullarının geliştirilmesi	29	28,2
Teknik destek sağlanması	15	14,6

Tablo 31'e göre araştırmaya katılan kadın girişimcilere devletten beklentilerine ilişkin görüşleri sorulduğunda; 88'inin (%85,4) kredi olanaklarını iyileştirilmesi, 85'inin (%82,5) bürokratik işlerin azaltılması, 60'ının (%58,3) vergi kolaylıkları getirilmesi, 37'sinin (%35,9) eğitim olanaklarının sağlanması, 29'unun (%28,2) rekabet koşullarının geliştirilmesi, 15'inin (%14,6) teknik destek sağlanması görüşündedirler. Kadın girişimcilerin %85,4 kredi olanaklarını yetersiz bulup iyileştirilmesini istemektedir. Çünkü kredi olanaklarının yetersiz olması durumunda kadın girişimciler iş hayatındaki varlıklarını uzun süre sürdüremeyecektir. İkinci en yüksek oyu alan %82,5 ile bürokratik işlemler; kadın girişimciler için işletmelerini kurma ve sürdürme yolunda önemli bir engeldir. Çünkü bürokratik işlemlerin çokluğu ve uzun sürmesi çoğu kadın için başaramayacağı duygusunu yaratıp erkenden vazgeçmesine sebep olabilir. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin sadece 15'i (%14,6) teknik destek sağlanmasını istemiştir. Bu oran altı seçeneğin içinde en düşük oyu almıştır. Çünkü kadın girişimciler teknik destek ihtiyacını ya ailelerinden ya da yakın çevrelerinden temin etmektedir.

3.3.2. Hipotez Sonuçları

Tablo 32- Hipotez Değerlendirmesi

HİPOTEZLER	ANALİZ SONUCU
H0: Demografik özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları aşmada belirleyici bir etkiye sahiptir.	
H0a: Medeni durumla girişimci olma nedenleri arasında ilişki yoktur.	T Testi analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılık olmadığından hipotez desteklenmiştir.
H0b: Yaş ile girişimci olma nedenleri arasında ilişki bulunmamaktadır.	T Testi analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılık olmadığından hipotez desteklenmiştir.
H0c: Eğitim düzeyi ile faaliyet gösterilen sektörler arasında bir ilişki yoktur.	T Testi analizi sonucuna göre anlamlı bir farklılık olduğundan dolayı hipotez reddedilmiştir.
H0d: Kadın girişimcilerin girişimci olmaları aile ilişkilerini etkilemez.	Sorumluluklarının etkilenme derecesine ilişkin tanımlayıcı istatistikler analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H0e: Kadın girişimcilerin işlerinin kadınlık rollerini olumsuz yönde etkilemez.	Sorumluluklarının etkilenme derecesine ilişkin tanımlayıcı istatistikler analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H1: Sosyal ve kültürel çevre ile ilgili özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları aşmada belirleyici bir etkiye sahiptir.	
H1a: Kadın girişimciler kendi işlerini	Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler analizine göre

kurarken yol gösteren olmamıştır.	hipotez kabul edilmiştir.
H1b: Ataerkil toplum yapısı kadın girişimcileri olumsuz etkiler.	Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H1c: Kadın girişimcilerin kendi işlerini kurması toplumdaki önemini olumlu etkilemiştir.	Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H2: Ekonomik çevre ile ilgili özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları aşmada belirleyici bir etkiye sahiptir.	
H2a:Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin girişimciliğe başlamalarında ekonomik bağımsızlık elde etme önemli bir nedendir.	Girişimci Olma Nedenleri Tamamlayıcı İstatistiklerinin analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H2b:Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları sorunlardan sermaye temini önemli bir nedendir.	Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurarken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin analizine göre hipotez reddedilmiştir.
H2c: Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işyerlerini kurduktan sonra karşılaştıkları güçlükler arasında borç ödemeleri önemli bir nedendir.	Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurduktan Sonra Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H2d: İncelemeye katılan kadın girişimcilerin girişimciliğe başlamalarında aile bütçesine katkıda bulunma önemli bir nedendir.	Girişimci Olma Nedenleri Tamamlayıcı İstatistiklerinin analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H3: Hukuki ve Politik çevre ile ilgili özellikler, kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları aşmada belirleyici bir etkiye sahiptir.	
H3a: Kadın girişimciler işyerini kurduktan sonra bürokratik engelleri	Kadın Girişimcilerin İşyerlerini Kurduktan Sonra Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı

önemli bir problem olarak görür.	İstatistiklerin analizine göre hipotez reddedilmiştir.
H3b: Kadın girişimciler vergileri önemli bir engel olarak görür	Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H4c: Kadın girişimciler kredi olanaklarının yetersizliğini önemli bir engel olarak görürler.	Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin analizine göre hipotez kabul edilmiştir.
H4d: Kadın girişimciler devlet teşviğinin eksikliğini önemli bir engel olarak görürler.	Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin analizine göre hipotez reddedilmiştir.
H4e: Kadın girişimcilerin hukuki haklarını bilmesi kadın girişimcileri olumlu etkiler.	Hukuki ve Politik Çevreye İlişkin Tamamlayıcı İstatistiklerin analizine göre hipotez kabul edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Girişimcilik riskleri yönetebilme, riski azaltabilme ve yeri geldiği zaman riskleri ikinci bir şahsa aktarmayı gerekli kılan bir süreçtir. Girişimciler çeşitli riskler olarak maddi kazanç ve başarıma güdüsünün tatminiyle piyasadaki risk ve belirsizliklere rağmen faaliyet gösterirler. Ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasında girişimcilerin payı oldukça önemlidir. Çünkü bir ülkede girişimci sayısı ne kadar fazla ise o ülkenin işsizlik oranı daha düşük olacağından dolayı kalkınma oranı da yüksektir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında kadınların belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde kadın hem ekonomik hayatta hem de sosyal hayatta daha fazla var olurken gelişmekte olan ülkelerde bu durum tam tersidir. Ülkemiz açısından bakıldığında kadınlar ekonomik ve sosyal hayatta yeni yeni var olmaya başlamışlardır. Cumhuriyetin ilan edilmesi ve reformlarla kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarını hızlandırmıştır. Aslında kadınlar özellikle savaş dönemlerinde erkeklerin cephede savaşmasından dolayı ekonomik hayata katılmak zorunda kalmışlardır. Ancak bu süreç erkeklerin savaştan dönmeleri ile son bulmuştur. Ekonomik hayatta var olanın tadına varan kadının girişimci olma motivasyonu giderek yükselmiştir. Bundan dolayı kadınlar girişimci olma sürecine bir hız vererek ekonomik ve sosyal hayatta kendilerine daha fazla yer aramaya başlamışlardır. Devletin kadın girişimciliğini destekleyen projeleri ile bu süreç daha da hızlanmıştır. Günümüzdeki sektörel dağılıma bakıldığında kadınların hemen hemen her sektörde varlık gösterdiğini görebiliriz.

Van ilindeki Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı girişimcilik faaliyetlerini aktif olarak sürdüren işletme sahibi kadınların demografik; sosyal, kültürel, ekonomik, hukuki ve politik çevre ile ilgili düşünceleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte kadın girişimcilerin iş kurma aşamasında yaşadığı sorunlar, işini kurduktan sonra karşılaştığı sorunlar, girişimci olma nedenleri, girişimci olmanın avantajları ve kadın girişimcilerin devletten beklentileri üzerine bulgular değerlendirilmiştir.

Van ilinde araştırmaya katılan kadın girişimcilerinden elde edilen verilere göre girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların çoğu bekarıdır. Ancak evli olan

girişimciler için diğer çalışmalarda olduğu gibi kadın girişimcilerin evli olmasının girişimciliğe bir engel olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Van ilindeki araştırmaya katılan kadın girişimcilerin çoğu serbest meslek diye adlandırılan meslek grubuna mensuptur. Kadınlar daha çok kişisel ve ailevi birikimleri ile fazla sermaye gerektirmeyen işletmeleri amayı tercih etmiştirler. Ancak Van ilindeki kadın girişimciler işyerlerini kurarken maddi sıkıntılardan çok pazarda yeterince tanınmama, kiraların ykseklilđi ve uygun eleman temin edememe gibi sorunlarla yüz yüze gelmektedir. Pazarda yeterince tanınmayan kadın yeni girdiği iş kolunda başarılı olmakta sıkıntı yaşayacak, pazarda tutunamayacak ve hatta erkek girişimcilerle rekabet edemeyecektir. Kiraların yüksek olması da sermayesini işyerine yatırmış olan kadın için zorlayıcı bir sebeptir çünkü bütün finansman kaynağını işyerini kurarken harcamıştır. Uygun eleman bulamama aslına bakılırsa kadın ve erkek girişimcinin ortak sorunudur. Ancak kadın girişimciler bu sorunu bazı durumlarda erkek çalışanın bir kadından emir almamak istememesi, saygı duymaması ya da çalışana iş yaptırılmama gibi farklı şekillerde de yaşayabilmektedir. Kadın girişimcilerin işyerlerini kurarken en az karşılaştıkları sorunlar ise aile ile ilgili sorunlar ve deneyimsizliktir.

Van ilindeki araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işyerlerini kurduktan sonra karşılaştıkları sorunların başında kredi almadaki zorluklar, borç ödemeleri ve vergi ödemeleridir. Işyerini kurma sürecinde kendi birikimini ya da ailesinden aldığı parayı kullanan kadın sermayesinin çoğunu işyerini kurarken harcadığından dolayı kurduktan sonra ödemelerde sıkıntı yaşamaktadır. Kredi almada zorluk yaşayan kadın ödemelerini aksatmakta ya da hiç yapamamaktadır. Bu durum eşit şartlarda rekabet edememeye sebep olduğu için kadın girişimciler ihtiyaçları olan paraya ulaşamadığı takdirde işyerini kapatmak zorunda kalabilmektedir. Öte yandan kadın girişimcileri işyerlerini kurduktan sonra karşılaştığı bir diğer problem ise müşterilerle yaşadığı sıkıntılardır. Kadın girişimciler kimi durumlarda girişimci olarak görülmemekte bazı müşteriler tarafından muhatap kabul edilmemektedir. Ayrıca kimi durumlarda cinsel veya sözlü tacize maruz kalmaktadırlar. Kadın girişimcilerin işyerlerini kurduktan sonra en az karşılaştıkları sıkıntılar ise ticari tecrübe ve aile ile ilgili sıkıntılardır. Van ilinde girişimcilik yapan kadınlar ne toplumsal baskıya ne de

aileleri tarafından herhangi bir engele maruz kalmamış tam aksine her zaman destek görmüştür.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilere göre girişimci olmalarının altında yatan en önemli nedenler daha çok maddiyat kaynaklıdır. Bunlara ekonomik bağımsızlık, ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak ve maddi açıdan rahat olmak örnek gösterilebilir. Kadınların girişimci olmadaki öncelikli amacı kendi ayakları üzerinde durmak ve kendi geçimi sağlamaktır. Bu amaçları gerçekleştirdikten sonra yapabileceklerinin farkına varan kadın ideallerini gerçekleştirme, başkalarına faydalı olma gibi seçeneklere yönelecektir. Kadınları girişimci olma yolunda en az motive eden şeyler ise iş yaşamına atılmak ve evden çıkmaktır. Kadın girişimciler sahip oldukları yetilerini daha çok maddi ve manevi seçeneklere yönelttikleri için bu iki seçenek pekte tercih edilmemiştir.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilere girişimci olmanın avantajlı yanları sorulduğunda ise maddi özgürlük, sosyal statü ve yaratıcılık en önemli avantajlar olarak görülmüştür. Maddi özgürlüğünü kazanan kadın sosyo-ekonomik hayatta daha çok var olmaya başlayacaktır. Kendi parasını kazanan kadın sosyal hayatta daha çok var oldukça diğer kadınlar tarafından örnek alınacak ve hatta diğer kadınlara rol model olabilecektir. Sadece geleneksel rolleriyle bilinen kadın girişimci olmasıyla birlikte sosyal statüye sahip olacak hem anne-eş hem de girişimci bir kadın olarak kendini kanıtama fırsatı bulacaktır. Kadın girişimcilerin en az avantajlı gördüğü özellik ise rahat bir yaşam standardına ulaşmaktır. Çünkü kadın girişimciler rahat bir yaşamdan ziyade maddi özgürlüğü, yaratıcılığı ve başkalarına istihdam yaratma seçeneklerini tercih etmektedir.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin devletten beklentileri ise kredi olanaklarının iyileştirilmesi, bürokratik engellerin azaltılması ve vergi ödemelerinde kolaylık sağlanmasıdır. Kredi veren kurum ve kuruluşlardan yeterli desteği göremeyen kadın devlet desteğine ihtiyaç duymaktadır. Kredi olanaklarında iyileştirme düşük faiz, hibe ya da teşvik yoluyla yapılabilir. Bürokratik işlemlerin fazlalığı da kadınlar için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Çünkü erkek girişimcilere göre daha çok sorumluluk sahibi olan kadınlar bu süreçleri ya takip edememektedir ya da gözü korktuğu için daha girişimciliğe atılmadan vazgeçmektedir. Kadın girişimcilerin devletten en az beklenti içinde olduğu durum

ise teknik destektir. Çünkü kadınlar teknik desteği devletten beklemek yerine kendi çevresinde halledebildiği için bu durum onlar için bir öncelik teşkil etmemektedir.

Araştırmanın genel sonucuna bakıldığında ise kadın girişimci sorunlarının bölgesel farklılıklara uğradığı görülmektedir. Çünkü Van ilinin bulunduğu coğrafi konum değerlendirildiğinde kadın girişimcilerin işyerlerini kurarken diğer çalışmaların aksine sermaye temini gibi finansal sorunlarla karşılaşmadıkları görülmüştür. Van ilindeki kadınların sorunları daha çok pazarda var olma çabasıyla ilgilidir.

Araştırmanın önerilerine gelindiğinde ise kadın girişimcilerin örgütlenme eksikliğinin giderilmesidir. Kadınlar yeteri kadar örgütlenemediği için yaşadıkları sıkıntıları ya da çözüm yollarını birbirleri ile paylaşmakta sıkıntı yaşamaktadır. Ayrıca birlik olamadıkları için seslerini daha az duyurmaktadırlar. Örgütledikleri takdirde daha fazla kişiye ulaşabilecekleri için sorunlarının çözülmesinin de önü açılacaktır.

Kendi işini yürütmek isteyen kadın girişimci adayları için iş fırsatları yaratılmalı, girişimciliği arttırmaya yönelik programlar düzenlenmeli, girişimcilik eğitimlerine yönelik erişim olanakları kolaylaştırılmalı, kadınların özgüvenini artırma ve girişimciliğe motive etmeye mesleki ve teknik eğitim programları hayata geçirilmelidir.

Ürün ve hizmetlerin pazarlanması ve piyasaya sunulması aşamasında pazarda tanınmamış olmanın yarattığı potansiyel müşterilere ulaşma sorununun üstesinden gelebilmek için ilgili kurumlar tarafından kadın girişimcilere pazarlama desteği sağlanmalıdır.

Kadın girişimciliği engelleyen kredi koşullarının kolaylaştırılması, kredi miktarının sembolik olmaktan çıkarılması, faizlerin düşük tutulması ve teminat koşullarının hafifletilmesi gerekmektedir. Vergiler konusunda yeni düzenlemelere gidilmeli; kadın girişimcileri desteklemeye yönelik fonların oluşturulması gerekmektedir. İşin kurulması ve yürütülmesi aşamalarında bürokratik işlemlerin mümkün olduğu kadar kısaltılması ve hızlandırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AKEHURST, G., Simarro, E., & Mas-Tur, A. (2012). "Women Entrepreneurship in Small Service Firms: Motivations, Barriers and Performance" *The Service Industries Journal*, 32(15): 2489-2505.

AKLAR, N. (1993), "Türkiye'de Kadın Girişimciliğin Desteklenmesi Konusunda Politikalar", *Kadın Girişimcilik*, Ankara: Tes-Ar: 200.

ARIKAN, S. (2004) . *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular* (2. Baskı) Ankara: Siyasal Kitapevi

AYTAÇ. Ö. (2006), "Girişimcilik: Sosyo Kültürel Bir Perspektif", *Dumlupınar Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 15, 139-160.

BEDÜK, A. (2005), "Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 12, 106-117.

BRINDLEY, C. (2005), "Barriers to Women Achieving Their Entrepreneurial Potential: Women and Risk" *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol.11, No:2, s.144-161.

CAN, Y. ve KARATAŞ, A.; (2007), "Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği", *Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, Mayıs, 251-261.

CANSIZ, E. (2007) "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma." Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

CARLAND, J. W, Frank Hoy, William R. Boulton ve Jo Ann C. (1984), “Differentiating Entrepreneurs from Small Business Owners: A Conceptualization”, *The Academy of Management Review*, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 356.

CARTER, S.; T. CANNON (1988) . “Women in Business”, *Employment Gazette*, 96(10), 565-571.

CHELL E. (1986) “The Entrepreneurial Personality: A Review And Some Theoretical Developments”, In Curran, J., Stanworth, J. And Watkins, D. (Eds), *The Survival Of The Small Firms, The Economics Of Survival And Entrepreneurship*, Volume:1, 1986, 102-19.

DURUKAN, T. (2006) “Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21.Yüzyılda Girişimciliğin Önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1/2, 25-37.

ECEVİT, Y. (2007) “Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Ankara, ILO Yayınları*, 39.

ERCAN, S. ve GÖKDENİZ, İ., 2009; “Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 49: 59-82.

ERKAN, N. (2014), “*Dominantlık Özelliğinin Girişimcilik Eğilimine Katkısında Kendini Ayarlama Ve Cinsiyet Rollerinin Algısının Etkisi*” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ECKHARDT T. J. , Shane, A. Scott (2003) “Opportunities and Entrepreneurship”, “*Journal of Management*, 29(3).

ECEVİT, Y. (1993) “Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar”, *Ankara, Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi*, Yayın No 74.

GOFFE, R.; R. SCASE (1985) *Women in Charge: The Experience Of Female Entrepreneurs*, London: Allen And Unwin.

GOFFEE, R. ve SCASE, R., (1992), *Kadınlar İş Başında Kadın Girişimcilerin Deneyimleri*, (Çev: Ahmet Fethi), İstanbul: Eti Kitapları.

GÜNEY, S. (2006) “Kadın Girişimciliğine Genel Bakış”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 25-43

GÜROL M.A. (2006), *Girişimci ve Girişimcilik*, Ankara: Gazi Kitapevi.

HISRICH, R. D. , Peters P. M. (1995). “*Entrepreneurship: Starting, Developing and Managing a New Enterprise*” (3rd ed.). Homewood: Richard D. Irwin Inc.

İLTER, B.; 2008. “Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği,” (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

İRİZ, R. (2005) *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik Ve KOBİ’ ler*, Konya: Çizgi Kitapevi.

JALBERT S.E., 2000, “Women Entrepreneurs in the Global Economy”, *International Journal of Business and Social Science*, Vol. 2 No. 14.

KOÇ, E. S.; 2005. “*Kadın Girişimciler Kavramı ve Serbest Meslek Mensubu Kadın Girişimcilere İlişkin Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma*”, Yüksek Lisans

Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

KUMAR, C. (2010), What are the types of women entrepreneur in India? Retrieved March 4, 2019, from <http://www.preservearticles.com/201101153367/types-ofwomen-entrepreneur.html>.

KURT M., Ağca V. , Erdoğan S. (2006), “Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi,” *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F.Dergisi*, C.VIII, Sayı:2.

KUTANİS, R. Ö. , Bayraktaroğlu S. (2002), “Crosscheck of the Perceptions on Women Entrepreneurs in SMES”, *Small Business and Entrepreneurship Development Conference*, İngiltere, 15-16 April, ss. 350-356.

MOORE, D. P (1990) “ An Examination Of Present Research On The Female Entrepreneursuggested Research Strategies For The 1990’s”. *Journal of Business Ethics*, 9 (4/5), 275-28.

MOORE, Terrence.W .(2003), "*Applying Cognitive Processes to Franchisees: The Use of Entrepreneurial Measures to Study Franchisee Response to Constraints*", Unpublished Doctorate, Dissertation, University of Cincinnati.

NAKTİYOK, A. (2004), *İç Girişimcilik*, İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım

NAYIR, D. Z. (2008) , “İşi ve Ailesi Arasındaki Kadın: Tekstil ve Bilgi İşlem Girişimcilerinin Rol Çatışmasına Getirdikleri Çözüm Stratejileri;“ *Ege Akademik Bakış*, 8(2): 635.

NIELSEN, K.; J. KJELDSSEN (2000). *Women Entrepreneurs: Now And in The Future*. Copenhagen :Danish Agency For Trade And Industry,.

ÖZDEMİR, A.A. (2010). “Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir’de Bir Araştırma”, *Ege Akademik Bakış*, 10 (1):91-130.

ÖZDEVECİOĞLU, M.; CİNGÖZ, A. (2009), “Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 32: 81-95.

ÖZKUL, G. ; DULUPÇU M. A. (2007), “Kişisel Gelişimin Girişimci Tipleri Üzerine Etkisi: Antalya-Isparta İllerinde Bir İnceleme” , *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama Ve Araştırma Merkezi, Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2: 67-92.

SARAY, G. (1993), “Türkiye’de Kadın Girişimciliği”, *Kadın Girişimciliği Özendirme ve Destekleme Paneli*, Haziran, Ankara.

SİPAHİ E. (1997) “Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

SOYSAL, A. (2010) “Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma,“ *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Nisan.

ŞEKERLER, H. (2006). “Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

TAMER, G. (2013), “Dünya’ya Kıyasla Türkiye’de Kadın Girişimciliği”, *International Conference on Eurasian Economies*, Session 3C: 649-656.

TİKİCİ, M. ve AKSOY, A.; 2009. *Girişimcilik ve Küçük İşletmeler*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 306s.

TİRYAKİ A. (2005) , “Theories of Entrepreneurship: A Critical Overview”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 35.

TUGİAD, **Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri**, Simge Ofis Matbaacılık, Şubat 1993.

Van TSO 2018 Yılı Sosyal Ve Ekonomik İstatistikleri

VESPER, K. H.,1980 *New Venture Strategies*, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

WELTER, F. (2006). *Women's Entrepreneurship In Germany: Progress In A Still Traditional Environment*, Growth Oriented Women Entrepreneurs And Their Business. Eds. B. Candida, N.M Carter, E.J Gatewood, P.G Green, M.M Hart. USA: Edward Edgar Publishing Limited, 128-153s.

YALMAN, İ. N. ve GÜNDOĞDU Ö. (2014). “Kadın Girişimciliği ve Bölgesel Kalkınma: TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesinde Uygulama”. ***Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi***, 9 (1), 39-70.

EKLER

ANKET FORMU

KADIN GİRİŞİMCİ SORUNLARI VAN İLİ ÖRNEĞİNE İLİŞKİN ANKET” FORMU

AD/SOYAD:

TARİH:

1. Doğum Yılı:

1. ( ) 1955-1964
2. ( ) 1965-1974
3. ( ) 1975-1984
4. ( ) 1985-1995
5. ( ) 1995 ve sonrası

2. Doğum Yeri:

3. Eğitim Durumunuz:

1. ( ) İlköğretim Mezunu
2. ( ) Lise Mezunu
3. ( ) Ön Lisans Mezunu
4. ( ) Lisans Mezunu
5. ( ) Yüksek Lisans- Doktora

4. Yabancı Dil Bilginiz;

- İngilizce : ( )Çok az ( )Orta derece ( )İyi ( )Mükemmel
Farsça : ( )Çok az ( )Orta derece ( )İyi ( )Mükemmel
Arapça : ( )Çok az ( )Orta derece ( )İyi ( )Mükemmel
Diğer : ( )

5. Medeni Durumunuz:

1. ( ) Bekar 2. ( ) Evli

6. Eşinizin Eğitimi:

1. ( ) İlköğretim Mezunu
2. ( ) Lise Mezunu
3. ( ) Ön Lisans Mezunu
4. ( ) Lisans Mezunu
5. ( ) Yüksek Lisans- Doktora

7. Eşinizin Mesleki Durumu:

1. ( ) Memur
2. ( ) İşçi
3. ( ) Serbest Meslek(avukat, doktor,)
4. ( ) Esnaf veya Ticaret Erbabı
5. ( ) Sanayici veya Büyük Tüccar
6. ( ) Emekli
7. ( ) Diğer (Belirtiniz).....

8. Çocuğunuzla İlgili:

1. ( ) Çocuğum Yok
2. ( ) 1-2 Çocuk
3. ( ) 3-4 Çocuk
4. ( ) 5 ve Daha Fazla

9. İş alanınız: (Serbest meslek, esnaf, sanayici vs.)

	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
1. Toplumun kadın girişimcilere bakış açısı ve onları algılamaları kadının çalışma yaşamındaki konumunu etkilemektedir.					
2. Tüketici tercih ve beklentilerindeki değişimler kadın girişimcileri olumlu yönde etkilemektedir.					
3. Erkek girişimcilerin baskın yapısı, kadın girişimcilerin başarısına olumsuz etki yapmaktadır.					
4. Pazardaki erkek rakiplerin artış hızının yüksekliği kadın girişimcileri olumsuz etkilemektedir.					
5. Kadın girişimcilerin çalıştıkları sektörde büyümeleri için yeni teknolojiye ihtiyaç duyulmaktadır.					
6. Çalıştığım sektörde büyümek için yeterli fırsat mevcuttur.					
7. Çalıştığım sektörün gelecekteki büyüme planları kadın girişimciler için çekici fırsatlar sunmaktadır.					
8. Son üç yıldır pazarda erkek rakiplerle yoğun (kıran kırana) rekabet yaşanmaktadır.					
9. Son üç yıldır pazara yeni giren kadın rakiplerle yoğun (kıran kırana) rekabet yaşanmaktadır.					
10. Çalıştığım sektöre ait yasal düzenlemeler, kadın girişimcilerin başarısını olumsuz etkilemektedir.					
11. Kredi kuruluşlarının kadın girişimcilere negatif ayrımcılık yapması kadın girişimcileri olumsuz olarak etkilemektedir.					
12. Türkiye'deki siyasi yapılanmada erkek baskın yapısının olması, kadın girişimcileri olumsuz olarak etkilemektedir.					
13. Bir kadın olarak hukuki hakların (iş, aile ve toplumsal yapı yönünden) bilinmesi kadın girişimcilerin başarısını olumlu etkilemektedir.					
14. AB'ye üyelik yolunda yapılan yasal düzenlemeler kadın girişimcileri olumlu yönde etkilemektedir.					
15. Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilemektedir.					
16. Kendi işimi kurarken bana yol gösterenler olmuştur.					

17.Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı.					
18.Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamaktadır.					
19.Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engeller oluşturmaktadır.					
20.Çalıştığım sektördeki yasal düzenlemeler kadın girişimcilere destek vermektedir.					
21.Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalıdır.					
22.Kadın girişimciler erkek-kadın ayrımı olmaksızın elemanları ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir.					
23.İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek olmuştur.					
24.Kadın girişimciler için statü, gelir sağlamaktan daha önemlidir.					
25.Kadın girişimci olarak aileme yeterli zamanı ayırmakta zorlanıyorum.					
26.Sektördeki işletmeler arası ilişki ağlarında yer almada kadın olmak sorun yaratmaktadır.					
27.Erkek girişimciler kadın girişimcilerden daha yüksek özgüvene sahiptir.					
Kendi işinizde çalışmanız yaşamınızdaki diğer sorumlulukları nasıl etkiliyor?					
28.Sorumluluklarım açısından bir engel teşkil etmiyor.					
29.Evdeki işlerimi aksatıyorum.					
30.Kendime vakit ayıramıyorum.					

Kadın girişimcinin firma kurarken karşılaştıkları sorunları problem şekline göre değerlendiriniz.

1.Sermaye temini		
2.Bürokratik işlemler		
3.Bilgi eksikliği		
4.Uygun yer seçimi		
5.Kiraların yüksekliği		
6.Uygun eleman temini		
7.Deneyimsizlik		
8.Uygun hammadde materyal temini		
9.Pazarda tanınmamış olmak		
10.Aile ile ilgili sorunlar		
11.Toplum (gelenek)ile ilgili sorunlar		

Kadın girişimcinin firma kurduktan sonra karşılaştıkları sorunları problem şekline göre değerlendiriniz.

1.Pazar durgunluğu		
2.Borç ödemeleri		
3.Vergi ödemeleri		
4.Bürokratik engeller		
5.Kredi almada zorluklar		
6.İş gören ile ilgili sorunlar		
7.Müşteriler ile ilgili sorunlar		
8.Ticari tecrübe ile ilgili sorunlar		
9.Aile ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar		
10.Toplum gelenek ile ilgili sorunlar		
11.Aşırı yorgunluk		
12.Biyolojik özelliklerden kaynaklanan sorunlar		

Size başarılı bir girişimci olabilmek için sahip olunması gereken özellikleri önem derecesine göre sıralayınız.

1.Kendine güven		
2.İletişim becerisi		
3.Deneyim		
4.Sabır ve hoşgörü		
5.Risk üstlenebilme		
6.Çalışkanlık		
7.Hırs ve kararlılık		
8.Dürüstlük		
9.Yönetim becerisi		
10.Duygusal zekâ		
11.Liderlik		

Şu andaki işinize başlamanızda etkili olan nedenleri önemine göre derecelendiriniz

1.İş bulamama		
2.Ekonomik bağımsızlık		
3.Aile ihtiyaçlarını karşılamak		
4.Maddi açıdan daha rahat olmak		

5.Mesleğimi yapmak		
6.Sosyal ilişkiler için		
7.İş yaşamına atılmak için		
8.İdealimi gerçekleştirmek için		
9.Zamanımı değerlendirmek için		
10.Diğer insanlara faydalı olmak için		
11.Becerilerimi değerlendirmek		
12.Evden ıkmak		
13.Önceki işimden hoşnutsuzluk		
Size göre girişimci olmanın en avantajlı yanları nelerdir? Önemine göre derecelendiriniz.		
1.Bir ile meşgul olma		
2.Evin bütçesine katkıda bulunma		
3.Maddi özgürlük		
4.İlgi alanı olması		
5.Rahat yaşam standardına ulaşma		
6.Kendine güven		
7.Yaratıcılık		
8.Sosyal statü		
9.Yaşam memnuniyeti		
10.Başkalarına istihdam olanağı sağlayabilmek		
Devletten işiniz ile ilgili beklentilerinizi önem derecesine göre sıralayınız.		
1.Vergi kolaylıkları getirilmesi		
2.Bürokratik işlerin azaltılması		
3.Kredi olanaklarının iyileştirilmesi		
4.Rekabet koşullarının geliştirilmesi		
5.Eğitim olanaklarının sağlanması		
6.Teknik destek sağlanması		

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Ersezer Gözde
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 26/07/1990 VAN
Telefon : 0554 702 65 54
Faks : -
E-mail : gozde_ersezer@hotmail.com

Eğitim		
Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	İşletme Anabilim Dalı	
Lisans	İşletme	15/06/2013

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2014	Bay Ekonomist	Muhasebeci

Yabancı Dil
İngilizce

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

08./08./2019

Tez Başlığı / Konusu:

Kadın Girişimcilerin Sorunları Van İli Örneği

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 140 sayfalık kısmına ilişkin, 08./08./2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından TURNİTİN intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 18 (... orsatis) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

08./08./2019
Göзде ERSEZER
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Göзде ERSEZER
Öğrenci No : 159202204
Anabilim Dalı : İŞLETME
Programı : TEZLİ
Statüsü : Y. Lisans Doktora

Dr. Öğr. Abdulkadir GÜMÜŞ
A. Kemal
7/8/2019

ENSTİTÜ ÖNAYI
UYGUNDUR
19/08/2019
Doç. Dr. Bekir KOCLAR
Enstitü Müdürü

